

Színpad

1155 Ft

XVII. évfolyam 4. szám 2021. december

Előadóművészetek technikája

**Tóth József Színház és Vigadó rekonstrukciója
Lövések a Broadwayn – Tesla musicalek látványa
Bevezetés a színházi stratégiába**

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánunk!

Frohe Weihnachten und
ein glückliches Neues Jahr!
Merry Christmas and
a Happy New Year!

Tapasztalt magyar szakemberekkel, magyar piaci árakkal, a magyar elvárásoknak megfelelően, de nemzetközi szakmai kompetenciával és háttértámogatással állunk ügyfeleink rendelkezésére a tervezéstől a kivitelezésen keresztül a szervizszolgáltatásig – kiegészítve a Bosch Rexroth olyan speciális termékeivel, mint a komplett színpadtechnikai vezérlés, vagy például a hidraulikus és villamos hajtások széles választéka.

Hazai tervezés, hazai kivitelezés, hazai árszínvonal – nemzetközi elismerés!

Bosch Rexroth Kft. www.boschrexroth.hu

rexroth
A Bosch Company

5

4 Beköszöntő gondolatok (FEKETE PÉTER)

TÓTH JÓZSEF SZÍNHÁZ ÉS VIGADÓ

5 Újjászületett a színház Szentesen (WITTEK KRISZTINA-TAKÁCS GÁBOR)

Szentesen, a Komor Marcell és Jakab Dezső építészek tervezte Petöfi Szálló szecessziós épületegyüttesében 1900-ban megnyitott, többcélú színházterem sokáig a város kulturális és társadalmi életének központja volt. Az épület 1967 és 1969 között több átalakításon ment keresztül. 2021 szeptemberében több mint 2 milliárd forintból a multifunkcionális közösségi tér visszanyerte eredeti formáját.

9 Az építészeti rekonstrukció (SZABÓ JÁNOS)

A Tóth József Színház és Vigadó épületrész felújításának tervezése 2017-ben, a ki-
vitelezés 2019-ben kezdődött.

15 Belsőépítészeti kialakítás (SZENES ISTVÁN)

A megmaradt tervek és fotók alapján állították helyre az egykor gyönyörű épületet.

19 A színháztechnológia kérdései (SZABÓ-JILEK IVÁN)

Szentesen nemcsak az eredeti színházat kellett mai színháztechnikával felszerelni, hanem néhány extrém elgondolást is teljesíteni kellett.

22 A színpadi felsőgépezet (BARNA JÁNOS)

25 A zenekariárok-süllyedő (MAJOR ATTILA)

29 Színpadvilágítási rendszer (TATAREK PÉTER)

30 Audiovizuális rendszer (MOLNÁR FERENC)

DÍJAZOTTAK

34 Gratulálunk (KÁRPÁTI IMRE)

Érdemes Művész kitüntetést kapott Szlávik István Jászai Mari-díjas díszlettervező.

ÉVFORDULÓK

35 Szenes István életmű-kiállítás a Vigadóban (KÁRPÁTI IMRE)

A 75 éves Szenes István belsőépítész, építész sokoldalú munkásságát látványos kiállítás mutatta be.

36 Gratulálunk (KÁRPÁTI IMRE)

Tordai Hajnal jelmeztervező 75. születésnapját rögtönzött kiállítással ünnepelték.

KIÁLLÍTÁS

37 Szász Zsolt: „A bábok nem sírnak” (KÁRPÁTI IMRE)

A művész bábkiállítását a Nemzeti Színházban láthatták a nézők.

38 „Nem nagy truváj” (KÁRPÁTI IMRE)

A Magyar OISTAT Központ kiállítását a technológiai kísérletek példáit vonultatta fel a fiatal látványtervezők munkáiból.

DÍSZLETTERVEZÉS

42 Lövések a Broadwayn (KÁRPÁTI IMRE)

A Thália Színház új musicalbemutatójának LED-díszlete sok ember együttműködésével és nagy munkájával jött létre.

SZÍNREVITEL

46 Színes szélesvásznú színház (MIKITA GÁBOR)

„Elektrosztatikus” kulisszák előtt játsszák a Nikola Tesla – Végtelen energia című musicalt, fantasztikus látvánnyal.

HAZAI HÍREK

50 Az Eucharisztikus Kongresszus „hangjai” (DOBOS KLÁRA)

KÜLFÖLDI HÍREK

51 Halálos baleset a Bolsoj színpadán

51 A Volkstheater új épülete Münchenben

SZÍNPADVILÁGÍTÁS

55 Itt a lámpám, de hová akaszgam? (SIMON OTTÓ)

A színpad-világítási pozíciók: a fénnyetők elhelyezésének követendő és rossz példái.

TECHNIKAI ÚJDONSÁGOK

59 Beckhoff – INTERTON – Luminis cégknél

SZÍNHÁZI GAZDÁLKODÁS

62 Bevezetés a színházi stratégiába (DR. VENCZEL SÁNDOR)

A hosszú távú, hatékony színházi gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen a stratégiai gondolkodás.

42

46

59

55

Beköszöntő

*Hajt az idő gyorsan – rendes útján eljár –
Ha felülünk, felvesz, ha maradunk, nem vár;
Változik a világ: gyengül, ami erős,
És erős lesz, ami gyenge volt azelőtt.
(Arany János: Toldi estéje 6. ének, 31.)*

Az elmúlt másfél esztendő elég hosszúnak bizonyult ahhoz, hogy – a személyes, emberi veszteségeket soha fel nem dolgozva – egyre több elemzés, tanulmány válassza tárgyául a pandémiás időszak szakmai következményeit, valamint hatását a kulturális ágazat egészére. Fontos és előremutató az a rengeteg erőfeszítés, amellyel minden szakterület, illetve művészeti ág megteremtette a maga válaszait és megoldásait a kihívásokra.

Kultúráért felelős államtitkárként kiemelt feladatom és felelősségem, hogy mindezt a teljes horizonton tekintsem át és meggyőződéssel álljak oda az útkeresés során nemzeti kulturális életünk szereplői – intézmények, alkotóközösségek, egyének – mellé.

A járvány kitörése óta nagy utat járt be a szektor. Az út egyértelműen lehatárolható szakaszokra bontható, amelyek során a gondolatok és tettek biztató jövőképet formáltak mindannyiunk számára. A veszélyhelyzet váratlanul és készületlenül ért mindenkit: a hirtelen előtűnt magasodó akadályok, a semmiből napok alatt született kihívások alapjaiban rendezték át mindennapi életünket, közeli és távlati céljainkat, valamint elképzeléseinket a jelenről és a jövőről.

Másfél év távlatából elmondható, hogy a hazai kulturális ágazat világviszonylatban is példaértékű válaszokat adott ezekre a kihívásokra. A bezárások okozta kezdeti sokk után rendkívül gyorsan indult el az a kétirányú folyamat, amely azóta is jellemzi a legtöbb intézmény és alkotóközösség mindennapjait. Egyfelől megoldásokat kellett találni az alapfeladat, a művészeti küldetés új keretek közötti elvégzésére, másfelől meg kellett találni azokat a beavatkozási pontokat, amelyeken keresztül a kulturális szektor az egész nemzet segítségére lehet. Ez a segítség ismét kettős: a művészeti, kulturális tevékenység eljuttatása az emberekhez bizonyítottan lélek-nemesítő, gyógyító hatással bír, de sok szereplő vállalt közvetlen segítséget is a környezetében élők napi szintű, személyes támogatásával.

A kultúra krízisen átsegítő szerepe megkérdőjelezhetetlen. Az online tér izzik a legmagasabb színvonalú művészeti produkciók soha nem álmott tömegétől. Új előadói és befogadói attitűd született a virtuális világban – miközben az előadók saját valósága személyes és kézzelfogható maradt.

Az ágazatirányítás mindeközben keresett és talált olyan eszközöket, megoldásokat, amelyek az intézmények működését segítették és hathatós támogatást jelentettek a bizonytalan helyzetbe sodródott tömegének. A folyamatos online-kapcsolattartás, a „Köszönjük Magyarország” program és egyéb támogatási forma átsegítette a szektort a krízisen. Senkit sem hagytunk magára, mindenkit meghallgattunk, a tapasztalatokból pedig mi is tanultunk.

A művészet „kettős élete” pedig velünk maradt. Egyelőre csak sejtéseink vannak arról, mennyiben változtak meg a közönség szokásai a kulturális javak elérésével kapcsolatban – hiszen még mindig egy korszakváltás közepén vagyunk. Biztosan kijelenthetjük, hogy a kultúra sem lesz soha többé pontosan olyan, mint a pandémia előtt volt. A megjelenési formák, a közvetítés közegéi szélesednek, az újrakezdés egyben az újragondolás szükségességét is magával hozza, a kényszer-szülte kreativitás pedig társunk marad.

Nagy örömmel és büszkeséggel mondhatom el, hogy miközben a művészet átmenetileg az online térbe költözött, valóságos fejlesztési-felújítási boom-nak lehettünk tanúi országsszerte a kulturális szektorban. Soha nem tapasztalt mértékű és ütemű értékmentés és értékteremtés folyik: Kaposvártól Veszprémig, Szolnoktól Debrecenig, a fővárosi Eiffel Műhelyháztól sok kis településig ünnepelheti a közönség a művészet ragyogó és méltó szentélyeit. A megújulásban helyet kapnak új beruházások, rekonstrukciók és számos olyan program, amely eddig más funkcióval működő épületeket ad vissza a kultúrának, a művészetnek, a közösségi alkotásnak. Az újjászületés egyik kiemelkedő ékköve a szeptemberben átadott ékszerdoboz: a szentesi Tóth József Színház és Vigadó, amelyet a következő oldalak részletesen bemutatnak.

Ezúton kívánom Szentes város és környéke lakóinak, hogy maradandó élményekkel gazdagodjanak a megújult intézmény falai között. Vigyék el magukkal gyermekeiket, unokáikat, adják tovább híret, amerre járnak – váljon ez a kincs életük szerves részévé. Vegyék birtokba, használják, gyarapítsák örömmel és lelkesedéssel!

Fekete Péter

kultúráért felelős államtitkár
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Színpad
Előadóművészetek technikája

XVII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2021. DECEMBER

MAGYAR
SZÍNHÁZTECHNIKAI
SZÖVETSÉG

A Magyar Színháztechnikai Szövetség
szaklapja

Megjelenik:

negyedévente

(március, június, szeptember, december hónap)

Kiadja:

a Magyar Színháztechnikai Szövetség
(1138 Budapest, Madarász Viktor u. 43. fsz., www.msztsh.hu)
megbízásából a Szabó-Jilek Kft.

Felelős kiadó:

Lakatos Gergely, az MSZTSZ elnöke

Főszerkesztő:

Szabó-Jilek Iván
szinpad@msztsh.hu

Szerkesztik:

Götz Eszter, Kárpáti Imre, Simon Ottó, Vankó Dániel,
Vágó Gábor és még többen

Szerkesztőség:

Magyar Színháztechnikai Szövetség titkársága
1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fszt.
Tel./fax: 329-0841

Korrektor:

Papp Hajnalka és Götz Eszter

Tördelőszerkesztő:

Lusztig Tibor

Mobil: 06-20-255-6160

E-mail: tiber.lusztig@gmail.com

Nyomdai munkák:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

Terjesztés:

előfizetéssel.

A Szövetség tagjai ingyen kapják.

Ár: 1155 Ft/példány

Előfizethető:

a szerkesztőség címén vagy a
www.msztsh.hu honlapon lévő megrendelőlapon.

A 2020. évi teljes évfolyam ára 4200 Ft.

A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem őrünk meg
és nem küldünk vissza.

Szerkesztőségünk a hirdetések és PR-cikkek
tartalmáért nem vállal felelősséget.

A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi
a szerkesztőség véleményét.

ISSN 1786-6995 (nyomtatott)

ISSN 2732-0073 (online)

Címlapon:

A Tóth József Színház nézőtere a színpad felől
Fotó: Planning-Studio Kft.

Lapunkat rendszeresen
szemléli a megújult

www.observer.hu

MAGYAR
MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Nemzeti Kulturális Alap

Komor Marcell pályázati terve a Petőfi Szálló Kossuth Lajos utcai homlokzatára (a Csongrád-Csanád Megyei Levéltár Szentesi Levéltárának gyűjteményéből)

Újjászületett a színház Szentesen

Szentesen, a Komor Marcell és Jakab Dezső építészek tervezte Petőfi Szálló szecessziós épületegyüttesében 1900-ban megnyitott vigadó és színházterem sokáig a város kulturális és társadalmi életének központja volt. 1909-ben a színházat a város szülöttjéről, Tóth Józsefről nevezték el, aki akkor az ország legjelentősebb realista színésze volt. A múlt század első felében igen aktív kulturális élet helyszíne volt a színház. Az épület 1967 és 1969 között átalakításon ment keresztül, a színház 2008-ig működött. Az 1990 utáni években az épületben megszűnt a szálloda és bezártak az üzletek, az épület állaga romlásnak indult.

2021-ben sikeres EU-s pályázati segítség, valamint állami és városi támogatás tette lehetővé, hogy több, mint 2 milliárd forintból a multifunkcionális közösségi tér visszanyerje eredeti formáját. 2021. szeptember 3-án nagyszabású ünnepi programok sorozatával és a Békéscsabai Jókai Színház díszelőadásával ismét megnyitotta kapuit a Színház és Vigadó.

A Szentes régi-új színházának helyet adó Petőfi Szálló és Vigadó épülete a szecesszió hazai, lechneri nemzeti stílusát képviselő, közösen alkotó építészek, Komor Marcell és Jakab Dezső fontos, korai alkotása.

Történelmi visszapillantás

Az 1867-es kiegyezés utáni polgárosodás időszakában, 1883-ban Csongrád vármegye székhelye lett Szentes, abban az évben fejeződött be a főtéren (Piac tér) a Vármegyeháza építése. Szentes 1890-ben 30 791 lakosával nyolcadik volt az országos rangsorban. 1950-ig megyeszékhely rangú város volt.

Az egykori szentesi vásártéren évszázadokon át ott állt a kocsma épülete. Az 1700-as évek első felében épített Zöldkaszorú Nagyvendéglő túlélte az 1760-as tűzvészt, 13 szoba és egy „lakosztály” állt a szállóvendégek rendelkezésére. Szentesen a színjátszásnak régmúlta visszatekintő hagyománya van. 1869-ben Rambovszky József, a nagyvendéglő Szentesen letelepedett lengyel bérlője és üzemeltetője a vendéglő kertjében nyári színpárt épített, az „Arénát”, amelyben rendszeresen felléptek vándor színtársulatok. 1874-ben a vendéglőt vigadóval bővítették, biztosítva téli időszakokban is a színjátszás lehetőségét. Ekkoriban helyi mű-

kedvelő színjátszó egyesületek alakultak (Szentesi Társaskör, Szentesi Műkedvelők Egyesülete). Rambovszky azonban családjával 1887-ben Szegedre költözött, ettől kezdve a nagyvendéglő egyre leromlottabb állapotba került.

1896-ban a város képviselőtestülete a közgyűlésen merészen úgy határozott, hogy díszes szálloda építésébe fognak a város tulajdonát képező, már dűledező, romos fogadó telkén, a költségeket akkor 160 000 forintban maximalizálva. Országos tervpályázatot írtak ki városi szálló – mely magában foglalja a színházat – tervezésére. A neves építészekből álló bíráló bizottság, melynek Lech-

ner Ödön is tagja volt, véleményében a beérkezett 15 pályamunka közül I. díjra a „Magyar Szellem” jelígejű munkát ajánlotta a következő megállapításokkal: „A Magyar Szellem tervében jó térhatást ígér a fölépcső, amelynél a két felmenő szárnyal ellenkező irányban a terem két karzatához vezet két szárny. A teremhez tágas előcsarnok szolgál, a lépcsőház világos. ... Az architektúrában nemzeti karakterre való törekvés ismerhető fel. Művészi megoldása jó érzékre vall.” A város vezetése megbízta a nyertes terv készítőjét, az akkor 28 éves Komor Marcell építész a tervek elkészítésére és a kivitelezés műszaki vezetésére. Ez a megbízás

A Petőfi Szálló látképe, 1930

► hívta létre Jakab Dezső építésszel a közös műtermet Budapesten, ahol pár éven belül hihetetlen tudással, szorgalommal és munkabírással megtervezték többek között a marosvásárhelyi Kultúrpalotát és Városházát, a szabadkai Városházát és Zsinagógát. Lakos Imre polgármester az első ütem zárókövének elhelyezésekor bejelentette, hogy e magyaros stílusú építményt a nagy magyar költőről *Petőfi Szállóra* keresztelik. Így épült meg Dobovszky József és munkatársai kivitelezésében a leghaladóbb stílusú (akkoriban szecessziós épület az országban csak a budapesti Földtani Intézet és a kecskeméti Városháza volt) és a legkorszerűbb műszaki megoldásokat – villanyvilágítás, központi légfűtés – alkalmazó épülete a városnak.

Az épületegyüttes két ütemben 1899-re elkészült és 1900-ban megnyílt. A *Petőfi Szálló* és *Vigadó*t annak idején a város saját erőből építtette, az összes költség végül 300 000 forintot tett ki. Az utcai szárnyakban a földszinten kocsma, vörös teríték helyisége, étterem, sörsarnok, kávéház, üzletek, majd cukrászda és cukrászüzem, az emeleten 33 db vendégszoba, a vendéglős lakása, 3 bérlakás egyleti helyiségek kaptak helyet, az udvari szárnya volt a Vigadó. Az udvaron istálló épülete és tekepálya kapott helyet. Akkoriban a környéken a Vármegyeház kivételével földszintes házak álltak – például szemben a Piac téren a földszintes Harris-ház – melyek közül kiemelkedett az impozáns épület.

A színház

A *Petőfi Szálló* épületegyüttesének részeként állandó kőszínház épült, mely 1898 végén nyitotta meg kapuit. A *Petőfi Szálló* és *Vigadó* a város életében nem csupán szálloda volt megnyitását követően, hanem több, mint egy évszázadon keresztül a társasági élet központja, a város polgári kultúrájának szimbolikus színtere. 1909 áprilisában a színházat Tóth József (1823–1870) színésztől, a Nemzeti Színház második nemzedékének legjelentősebb realista jellemábrázolójáról, Szentes szülöttéről nevezték el. Alig akadt olyan híresség, aki ne szerepelt volna a Tóth József Színházban, a jeles eseményekről rendre beszámolt az országos, a megyei és a helyi sajtó. Fellépett „a nemzet csalogánya”, Blaha Lujza, valamint Jászai Mari, Dankó Pista, Dohnányi Ernő, Jávor Pál, később Gobbí Hilda, Domján Edit, Sinkovits Imre és Gombos Kati, valamint a Szentesen született Őze Lajos. Az 1967–69-es felújítást követően Agárdi Gábor, Avar István, Bessenyei Ferenc, Fisher Annie, Harsányi Gábor, Hofi Géza, Korda György, Pécsi Ildikó, Pitti Katalin, Schubert Éva, Tolnai Klári, Tordai Teri és sokan mások. Vezényelt itt Ferencsik János és Kobajasi Kenicsiró, megfordult a színházban Móricz Zsigmond, Juhász Gyula, Móra Ferenc és

Szentesi üdvözlő Tóth József portréjával és szülőházának képével

Régi fénykép a díszlépcsőn pózoló társaságról

Ez a régi, egy gazdabálon készült fotó adta az útmutatást a nézőtéri erkélyek helyreállításához

A felújított nézőtér a színpad felé a nyitóelőadás díszletével

Az ünnepélyes megnyitó: Fekete Péter kulturális államtitkár, Szabó Zoltán Ferenc polgármester, Szirbik Imre előző polgármester, Farkas Sándor országgyűlési képviselő, Seregi Zoltán, a Békéscsabai Jókai Színház igazgatója

Az újjászületett színház épülete esti kivilágításban

Szabó Magda is. Vendégszerepeltek szegedi, szabadkai, aradi, békéscsabai, budapesti társulatok. Emellett a színházterem korabeli sportbajnokságok, sakk-, birkózó- és vívóversenyek helyszínéül is szolgált, egy évszázadon keresztül itt rendezték a gazdabálokat, jogász- és orvosbálokat, valamint 1905-ben álarcosbált. Az 1960-as évektől kezdve itt működött a Szentesi Amatőr Filmklub, a színház technikai felszereltsége mindig alkalmas volt filmek vetítésére is.

Az épület több átalakításon ment keresztül, a legjelentősebb a színház 1967 és 1969 között történő átépítése. A nézőtérben a páholyokat elbontották, vasbeton karzat került beépítésre. A földszinti nézőtér „többfunkciós” használata megszűnt, fix nézőteret alakítottak ki. A többkarú fölépcsőt elbontották, a bejárat boltíveit, az előcsarnok felülvilágítóját új egyenes födémrel eltakarták. A felújítást követően új lendülettel folytatta élénk tevékenységét a színház. Otthont adott a szentesi Horvát Mihály Gimnázium országos hírű drámai tagozatának, melyet Bácskai Mihály alapított 1969-ben „*Játszani is engedd*” mottóval. Innen indult Alföldi Róbert, Badár Sándor, Gáspár Sándor, Gáspár Tibor, Náray Erika, Szőke Tamás pályafutása is. A színházat 1984 és 2007 között Kruzlicz Pál, a Szentesi Művelődési Központ vezetője igazgatta.

A rendszerváltás után az épületben működő egységek fokozatosan bezártak. Először a szálló, majd az üzletek, a színház 2008-ig működött, utójjára a süteményeiről messze földön híres cukrászda csukta be ajtaját.

Az épület újjászületése

Az épület és a színház megújításának vágya erősen élt a szentesiek szívében, és ez az álom fokozatosan valóra válni látszik. A 2010-es évek első felében világossá vált, hogy a műemlék épületegyüttes teljes felújításához szükséges összeg belátható időn belül nem fog rendelkezésre állni, valamint kérdéses a teljes épület üzemeltetése is. A rekonstrukció csak ütemezetten valósulhat meg. Jelenleg az épület egyik fele, 2500 m² szintterülettel már elkészült és használják, a másik 2500 m² szintterületű rész várja jobb sorát. 2014-ben a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) néhány milliós támogatásával kezdődő állagmegóvás első jelentősebb mozzanata 500 m²-en a Szentes Szeceessziós Ház közösségi és kulturális tér kialakítása volt. 2017-ben az utcai homlokzatok felújítása történhetett meg a Norvég és EGT Alap 336 millió Ft támogatásával és 17,7 millió Ft városi hozzájárulással.

2019-ben Interreg-IPA Magyarország–Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Programra benyújtásra került a „*Játszani is engedd*” Innovatív és Interaktív színjátszás Szentesen és Szabadkán c.

A Tóth József Színház és Vigadó újjáépítésében részt vevők

Beruházó

Szentes Város Önkormányzata

képviselő: Szirbik Imre polgármester (2019-ig)

Szabó Zoltán Ferenc polgármester (2019-től)

főépítész: Wittek Krisztina

projektmenedzser: Takács Gábor

Tervezők

Generáltervező: Planning-Studio Kft.

építész tervező: Szabó János

munkatársak: Csulya Noémi, Pluhár Éva, Simon Angéla, Szabó Ádám, Terényi Krisztina

belsőépítész: Szemes István, Szemes Stúdió Belsőépítészeti Kft.

munkatársak: Popovics István, Ungvári Csilla, Hornyák Lívia, Csatai Dóme, Balázs Anna, Máté Zsuzsanna

színháztechnika: Szabó-Jilek Iván, Szabó-Jilek Kft.

tartószerkezet: Bene Tibor és Kun Benjámin

épületgépészet: Pánfi Szilárd, Kipterv TMT Kft.

épületvillamosság: László Erzsébet, Kipterv TMT Kft.

akusztika: Borsiné Arató Éva, Borsi Gergely, Arató Akusztikai Kft.

biztonságtechnika: László Árpád

örökségvédelmi szakértők: Keresztessy Csaba, Simon Zoltán

restaurátor szakértők: Csányi Szabolcs, Full Design Bt. (fém),

Zágoni Péter és Kóbor Zsolt, Artárium Stúdió (fa),

B. Juhász Györgyi (festő)

Kovács Attila, Nagy Nándor (kő)

tűzvédelmi szakértő: Kiszely Attila

Kivitelezők

Építőmesteri munkák:

fővállalkozó: Integrál Építő Zrt., Bódi Péter vezérigazgató

felelős műszaki vezető: Bódi János

építésvezető: Béni Csaba

díszműbádóg szerkezetek: Horex Kft., Reznicsék Zoltán

vízszigetelés: Dér Építő és Szigetelő Kft.

elektromos szerelés: Múker Kft., Botyánszki András

gyengeáramú (biztonsági, beléptető, tűzjelző) rendszerek: Csaba Talk Kft.

Színháztechnika:

fővállalkozó: Lysis-Projekt Kft., Böröcz Sándor igazgató

felelős műszaki vezető és építésvezető: Tatarek Péter

fénytechnika és audiovizuális rendszerek: Lysis-Projekt Kft.

színpadi felsőgépészet: Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.

színpadi alsógépészet: Gépbér-Színpad Kft.

Művészeti elemek:

kerámia és gipsz díszítőelemek: Börönte László és Zakar István, Kera-Form Stúdió Kft.

szoborinstalláció: Borbás Márton és Halassy Csilla

textilek: Gönci András, Arax Kft.

kovácsoltvas: Medgyesi István, Vasveréb Kézműves Műhely Kft.

esillár és kandeláberek: Micro-Licht Kft., Kovács Imre ügyvezető

aranyozó festés: Fazekas Gyöngyi és P. Mürschberger Zsuzsanna

Műszaki ellenőrök

építészet: Dr. Szöllösi Béla 2019–2020 (2020 decemberében váratlanul elhunyt), Takács Gábor 2021

gépészet: Szilágyi Csaba

épületvillamosság: Katona László

Beszerezések

nézőtéri székek: Gyulai Fafém Bútor Zrt.,

mobiliák: Sellaton Design Kft. és Zsemberi Faipari Kft.

WIFI hálózat: Informatikai Szaküzletek Kft., SZRVER Kft.

volt, hogy Komor Marcell és Jakab Dezső alkotása méltó és időtálló módon legyen felújítva. Az épület belső rendszere, térképezése tükrözze az eredeti törekvést, a belső kialakításban is jelenjen meg a szecessziós enteriőr. A belső terek nyerjék vissza eredeti kialakításukat a reprezentatív fölépcsővel, felülvilágítóval, páholyokkal, gipszdíszítésekkel és az előcsarnokban a város színészeit megidéző szoborinstallációval. A legkorszerűbb színházi technika kerüljön beépítésre a színházterem többféle funkciójának kiszolgálására. A nézőteret a színházi funkció mellett lehessen vigadóként is használni, a felújított rész szolgálja az idelátogatók kényelmét. A színpad hátsó része bővítésre került, kialakítása a következő lépésben lehetőséget teremt szabadtéri nyári színház megteremtéséhez. A nézőtér 400 fő befogadására alkalmas, a pinceszinten 8 db kényelmes öltöző került kialakításra. A színházi, színpadi területek és az előcsarnok mellett a két szalon is felújításra került, szerves építészeti és funkcionális egységet alkotva a színházi büfével és a közösségi térrel. Az épületrész pinceszintjén a boltozatos nagyobb terem a szentesi Horváth Mihály Gimnázium drámatagozatos diákjainak lesz próbaterme. Ezzel egy időben épületszerkezeti rekonstrukció is megvalósult, benne a teljes épület tetőszerkezetének, tetőhéjalásnak és díszműbádógos szerkezeteinek – nagykupola, 4 db fiakupola, huszárternyő és a díszes pártázat – felújítása. A színpad mögötti szabadtéri nézőtér kialakítása a projekt következő lépése lehet.

A város a felújításhoz szakavatott tervezőket kért fel, és kezdetét vette az építkezés többéves feladata. Építésszek és színháztechnikával foglalkozók mellett több szakág tervezői, szakértői és építői együttes munkájának eredményeként újult most meg az épületszárny 2000 m² területe. A kivitelezés a szarvasi Integrál Építő Zrt. és a Lysis-Project Kft. fővállalkozásában valósult meg.

A beruházás több mint 2 milliárd forintos költségvetéséhez az Európai Unió 1,1 milliárdos forrást biztosított a TOP-1.2.1-16-CS1-2017-00007 számú, „A szentesi Tóth József Színház és Vigadó turisztikai célú megújítása” című projekten keresztül, melyhez 700 millió forintos kiegészítő támogatást nyújtott a hazai központi költségvetés, 30 millió forintot az Emberi Erőforrások Minisztériuma, illetve a város saját erőből biztosított 360 millió Ft-ot.

Szeptember elején a Békéscsabai Jókai Színház Tamási Áron: *Vitéz lélek* című díszelőadásával nyitotta meg az újjászületett Színházat és Vigadót. Szentes lakosainak és vendégeinek örömeire a Jókai Színház gazdag programmal fogja megtölteni a Színházat.

Wittek Krisztina – Takács Gábor

városi főépítész – projektmenedzser

► pályázat, ami ugyan nem nyert támogatást, de reméljük, hogy a Kossuth utcai pinceszint boltozatos tereit később más forrásból felújítva, kamaraszínházként birtokukba vehetik majd a fiatalok. 2021-ben, a TOP-7.1.1-16 Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés

a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva című sikeres pályázat részeként megvalósulhatott az épület Petőfi utcai szárnyában a közel 2000 m² alapterületű multifunkcionális közösségi tér.

A Tóth József Színház és Vigadó revitalizációja indulásakor a tervezési koncepció alapvetése az

Az építészeti rekonstrukció

Az épületnek, mint az embernek is, lelke van. „Mens sana in corpore sano”, azaz „ép testben ép lélek”: örök érvényű mondás, ami régi épületeink újjászületésénél is igazolást nyer. Csak akkor lehet értelmes, működő funkciót elvárni egy épülettől, ha az rendeltetésének megfelelően működik és jól érzi magát a bőrében.

A Petőfi Szálló épülete hosszan tartó betegség után kezdett lábadozni, és mostanra felgyógyult. Jöhet az ételelixír, a funkciókkal történő feltöltés. Hosszú, de reményt keltő folyamat vár még ránk.

A felújított színházi szárny a színpadbővítéssel, a kinyitható hátfalal

Szentes város főterén áll a teret bezáró, 1897–1899 között épült magyaros szecessziós stílusú Petőfi Szálló és Vigadó épülete. Az impozáns épületegyüttes a hazai szecesszió meghatározó építészeti, Komor Marcell és Jakab Dezső tervei szerint épült meg, munkásságuk egyik legjelentősebb korai alkotása.

A tekintélyes saroképület megvalósítása két ütemben zajlott: 1898 év végére elkészült a Kossuth utcai szárny, földszintjén kávéház, sörcsarnok, étterem és kocsmá, az emeleten a vendéglős lakása és 33 vendégszoba kapott helyet. 1899 végére elkészült a Petőfi utcai szárny, az emeletére 3 bérlakás és különféle egyleti helyiségek, a földszintre 5 üzlet, az udvari szárnyba pedig a színház került.

Az 500 férőhelyes színházat 1967 és 1969 között jelentősen átalakították, elbontva és eltakarva az eredeti szecessziós belsőt. A későbbi átalakítások az utóbbi években elbontásra kerültek.

A műemlék épület a 20. század végére igen leromlott állapotba került. 2008 óta semmilyen funkció nem működött benne, rendkívül romos, leromlott belső tereivel lezárt állapotban volt.

2016-ban Szentes Város Önkormányzata kulturális és közösségi tereket kívánt létrehozni az épület sarokrészének és a Petőfi utcai szárnynak a földszintjén: mintegy 450 m²-nyi területen Szentes Szecessziós Ház néven létrejött egy interaktív, multikulturális közösségi hely. Így a patinás műemlék épület földszintjének nagy részét, mely közvetlenül nem kapcsolódik a szálloda funkcióhoz, meg lehetett nyitni a közönség számára, a helyi kulturális, művészeti és közösségi élet színterévé vált. Ekkor került sor a Kossuth és Petőfi utcai homlokzatok felújítására is.

Az épületegyüttes, amely a belvárosi telken áll, egyszerre idézi a dicső múltat, a nagy háború előtti polgárság míves értékrendjét, és hangsúlyozza annak modernitását, időtállóságát, jövőbe vetett hitét. A tömeg és a funkció összetettsége a telek maximális kihasználása mellett emberléptékű épületegyüttest eredményezett.

2017-ben megkezdődött a Tóth József Színház és Vigadó épületrész felújításának tervezése, amelynek során jellemzően az építés korában

használt építőanyagokat vettük figyelembe – téglala- és kőburkolatok, kerámia, gipsz, kovácsoltvas, csiszolt üveg stb. –, a 19–20. század fordulójának hangulatát felidézve. Az utcai szárnyak belső homlokzati felújítása mellett a tetőfelépítmények – díszműbádogos szerkezetek, tetőszerkezet – szükséges megerősítése, tetőhéjalás cseréje, valamint egyes földemlakások cseréje és megerősítése is megtörtént.

A rekonstrukció a ház eredeti arányait, nyílászárórendszerét, anyagait és színeit hozza elő, a műemlék épület felújítása a fellelt eredeti tervek és falkutatások szerint történt.

Az épület legszembeütőbb része a magyaros stílusban megfogalmazott és a középtengelyben elhelyezett főbejárat visszaállítás. Az utcai, bejárat utáni üvegfal mögötti fogadóteret boltozata alatti tér a látogatók számára a nap minden szakában vizuálisan és napközben fizikailag is megnyitott közteretként működik. A belépő előtt üvegfalakon át feltárulkozik az impozáns előcsarnok, a vörös és kék szalonnaképtáránya.

A kibontott nézőtér 2019-ben

Az 1967–69-es átépítéskor létesített erkély szerkezetének elbontása 2019-ben

- ▶ Az utcai traktus bal oldalán alakítottuk ki a helytörténeti kiállítóterként is használható „kék szalont”, míg a jobb oldalán a rendezvények fogadótereként működő „vörös szalont”. Ez utóbbiban található a színházi büfépult és az azzal összeépített ruhatári szekrénypult. A ruhatári pult és ajándékarusító pult a „kék szalon” része is.

Az előcsarnokban a hatkarú főlépcső két irányba vezető 3-3 szárnya meghatározó térélményt nyújt és funkcionális összeköttetést biztosít a földszinti és emeleti közönségterek között. Az előcsarnokhoz kapcsolódó emeleti galéria a mostani ütemben kiállító- és társalkodótérként kerül hasznosításra. Az eredeti tervhez hasonlóan a felfutó lépcsőkarok alatt helyeztük el a földszinti szalonnok és a színháztér látogatói számára az akadály-

A nézőtér tetőszerkezetének helyreállítása, 2019. augusztus

A nézőtér alatti terület kiásása, 2019. február

A színpadbővítés acél tartószerkezetének felállítása, 2019. október

A romos épület, az elbontott színpadból csak a beton színpadnyílás maradt meg

mentes, nemenként kialakított közönségforgalmi vizesblokkot.

A rendezvényterem fő funkcióját a színházi nézőtér jelenti, a mobil dobogón lépcsősen elhelyezett, 99 db egyenes vonalú és a 155 db síkpadrón íves vonalvezetésű, valamint a zenekari árokban elhelyezhető, 28 db síkpadrón íves vonalvezetésű összekapcsolt zsöllye széksorokkal kialakítva. Ezt

egészíti ki a 2 db akadálymentes nézőhely kerekesszékes nézők részére fenntartva. A földszinti hátsó, 13 fős, kényelmes VIP-páholyok nézőhelyei a mobil emelvény tárolója felett kialakított emelvényen kaptak helyet.

A rendezvényterem megközelítése az előcsarnok felől, a bal és jobb oldali hang- és fényfógo oldalbejárati előtéren keresztül történik.

A jelenlegi színházfunkció által megkövetelt színpadbővítés tömegét mai hangvételű és anyagú, kissé különleges formájú „minimális” és nem „minimalista” épületkubussal oldottuk meg. A bővítés a lehető legnagyobb mértékben hagyja látni a rekonstruált eredeti épülettömeget. A bővítmény anyaghasználat, struktúrája, szerkezetei szándékoltnan maiak, jelezve az építés korát.

A színpad üzemi területe a két oldalsó színészlépcsőn keresztül közelíthető meg, a díszletrakodás a színpadi bővítmény hátfalán, az udvar felé megnyitott kapun át történik. Nyáron a színpad megfordulva, a kapuzat megnyitásával az udvaron kialakított szabadtéri nézőtérhez kapcsolódva működhet.

A színpadi előfüggöny előtt íves előszínpad található, melyre a nézőtérről kétoldali lépcső vezet fel a zenekari árok mellett. A zenekari árok süllyedője – teherfelvonóként működve – lehetővé teszi a terem mobil széksorainak gyors leszállítását a nézőtér alatti székraktárba. A zenekari árok süllyedője több szinten beállítható, ezzel biztosítva a megnövelt előszínpad, a megnövelt nézőtér és a síkpadrós, maximált méretű báltermi funkciót.

Az épület adottságait és a költségeket figyelembe véve a színpad belmagassága nem haladja meg a tűzvédelem által előírt 8 m-t, melyet körben acél technológiai munkakarzatok öveznek.

A többfunkciós rendezvényterem berendezésének változtatásával a térszínház különböző formái alakíthatók ki, színházi előadások megrendezésére és bálók, fogadások, kiállítások tartására egyaránt alkalmas módon.

A karzatszint megközelítése a két irányba vezető díszlépcsőn keresztül, az előcsarnok felől a bal és jobb oldali hang- és fényfógo oldalbejárati „alagúton” át történik. A karzatos az épület műemléki jellegére és a kialakítható nézőtéri helyek méretére való tekintettel nem akadálymentesítettük. Az emeleti páholsor formai szempontból

Fotók: PLANNING-STUDIO KFT.

Formálódik a helyreállított nézőtér, 2020. július

Az új erkélyek, 2020. augusztus

A nézőtéri mennyezet és a csillár új tartószerkezete, 2020. május

Az új, alul szétnyíló csillár a helyére kerül, 2021. június

► az eredeti rekonstrukciója, vasbeton födémmel. Az oldalpáholyoknál a középső nagy páholy 6 férőhelyes, míg mellette jobbról és balról 2-2 db két, emelt pótszékezéssel három férőhelyes páholy található. A hátsó karzat előtti főpáholyos szintén egy nagy középső és két kisebb páholyból áll. Mögötte lépcsős padozatú hátsó karzat található, ahonnan kiváló rálátás nyílik a színpadra.

A színpad üzemi területéhez kapcsolódó, a proszcéniumzónában lévő egy-egy, „Júlia és Rómeó erkélynek” nevezett igazgatói vagy technikai proszcéniumpáholy a két oldalsó színészlépcsőn keresztül közelíthető meg. Itt a színészlépcsőháznak átjárási kapcsolata van a nézőtéri oldalpáholyok felé is.

A színpad feletti technikai munkakarzatok saját acéllépcsőn közelíthetők meg. A munkakarzatok

a színpadon körbefutnak, a proszcéniumfalnál mindkét oldalon csatlakoznak a színpadi világítási hídhoz. Az acélszerkezetű tartóvázra fapalló és arra ipari gumipadló burkolat került.

A nagyterem és a szalonok látogatószerkezetének meghatározásánál a színházterem maximális nézőszámát $368+28=396$ fő vettük mértékadónak, valamint számoltunk még 23 fővel, a szalonok egyidejű látogatóival.

A nézőtér a nyitó színházi előadáshoz berendezve

Az előcsarnok bevilágító kupolával

A síkpadlós nézőtérhez csatlakozik a leeresztett zenekari árok-süllyedő, a mellvédjét éppen kiszerelik

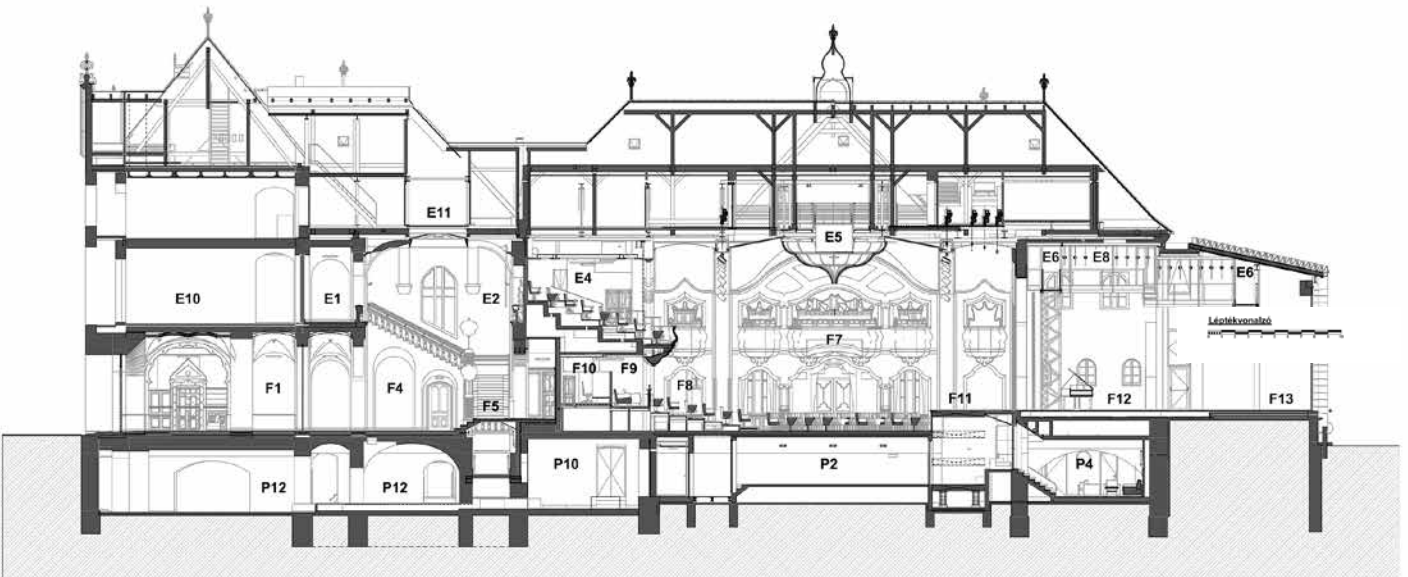
A főlépcső jobb szárnya alatt indított lépcsőn érjük el a pincében a közönségforgalmi vizesblokkokat. Itt kapott helyet a pince és a színpadtér szellőzőgépháza is. A szellőzőgépház bejárata a két oldalfolyosóról nyílik, padlósíkjá a megfelelő belmagasság biztosítása érdekében 58 cm-rel lesüllyesztett.

Az épület a meglévő városi közműhálózatra csatlakozik. Fűtése, melegvíz-ellátása a meglévő távfűtésrendszerrel történik. A korszerű légtechnika az elhasznált levegő hőjének több, mint 60%-át visszanyeri. A nézőtér és a közönség tartózkodóterei hűtéssel is el vannak látva. A színház

épületében biztosított a szükséges mennyiségű oltóvíz.

A pince tereinek, üzemi öltözőinek megközelítése a két hátsó színesz-lépcsőházon keresztül történik, jobb- és baloldalon. A két szárny között helyeztük el a székraaktát és a zenekari árkot.

Hosszmetszet

Helyiséglista

- P1 - Közönség közlekedő
- P2 - Székraaktár
- P3 - Süllyedő színpad / Zenekari árok
- P4 - Színesz pihenő
- P5 - Női wc
- P6 - Férfi wc
- P7 - Színesz öltöző
- P8 - Üzemeltetői iroda
- P9 - Elektromos helyiség
- P10 - Szellőző gépház
- P11 - Gépészeti helyiség
- P12 - Fejlesztési terület

- F1 - Fogadóter
- F2 - Kék szalon
- F3 - Vörös szalon
- F4 - Előcsarnok
- F5 - Díszlépcső
- F6 - Oldalfolyosó
- F7 - Színházterem és Vigadó
- F8 - Mobil nézőtér
- F9 - Díszpáholy
- F10 - Technikusi pult
- F11 - Előszínpad és Zenekari árok
- F12 - Forgószínpad
- F13 - Hátsószínpad
- F14 - Oldalszínpad
- F15 - Színesz lépcsőház
- F16 - Nyári színpadnyílás és Rakodó kapu

- E1 - Kiállító galéria
- E2 - Tóth József szobor
- E3 - Oldalpáholy
- E4 - Páholy
- E5 - Mozgatható díszcsillár
- E6 - Technikusi karzat
- E7 - Színesz lépcső
- E8 - Felsőgépészeti tér
- E9 - Nyári színpadnyílás és Rakodó kapu
- E10 - Fejlesztési terület
- E11 - Bevilágító kupola

A felújított előcsarnok a díszlépcsővel

Színészlőtő

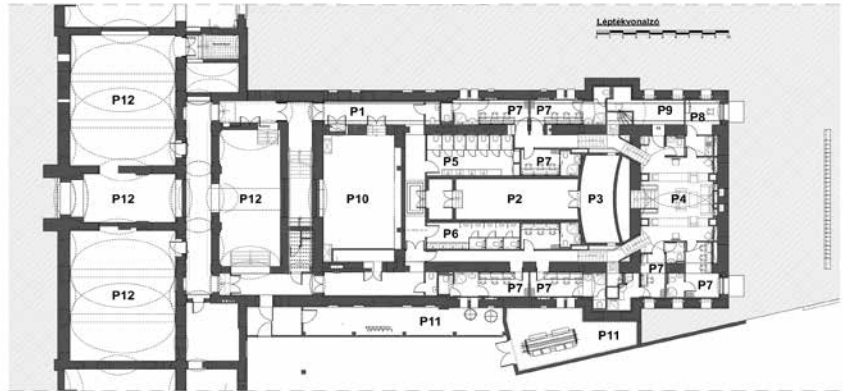
A színészfolyosókról érhetők el a színészek, a technikai személyzet, a díszletmunkások és a karbantartó személyzet számára kialakított, 3-3 főt befogadó öltözők, mindegyikben zuhanyozós vizesblokkal.

A színpad alatti középső traktusban alakítottuk ki a színésztársalgót, amely az előadások előtti és közbeni várakozásra, felkészülésre, pihenésre hivatott, kényelmes ülőalkalmatosságokkal felszerelve.

A Tóth József Színház és Vigadó 2021. szeptember 3-án megnyitotta kapuit, az élet beköltözött a házba. A Békéscsabai Jókai Színház fog gondoskodni a színes színházi programokról, a város elkezd használni az ismét régi fényében tündöklő épületet. Reményeink szerint a következő években lehetővé válik a Petőfi Szálló teljes belső felújítása is.

Szabó János
építész

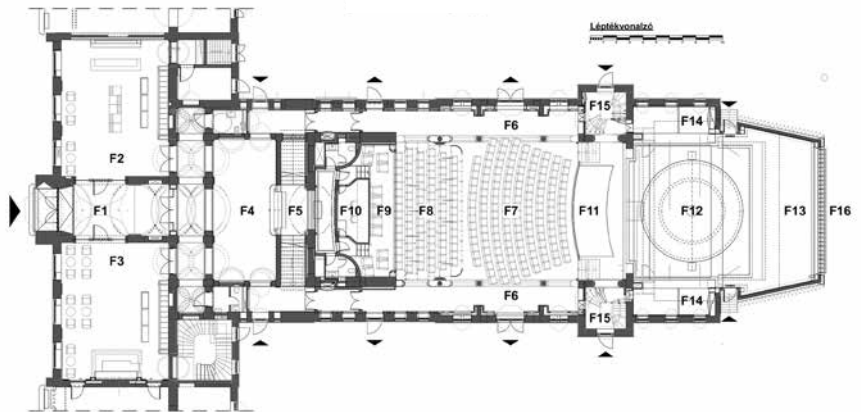
Pincésinti alaprajz

Helyiséglista

P1 - Közönség közlekedő	P7 - Színész öltöző
P2 - Székraktár	P8 - Üzemeltetői iroda
P3 - Süllyedő színpad / Zenekari árok	P9 - Elektromos helyiség
P4 - Színész pihenő	P10 - Szellőző gépház
P5 - Női wc	P11 - Gépészeti helyiség
P6 - Férfi wc	P12 - Fejlesztési terület

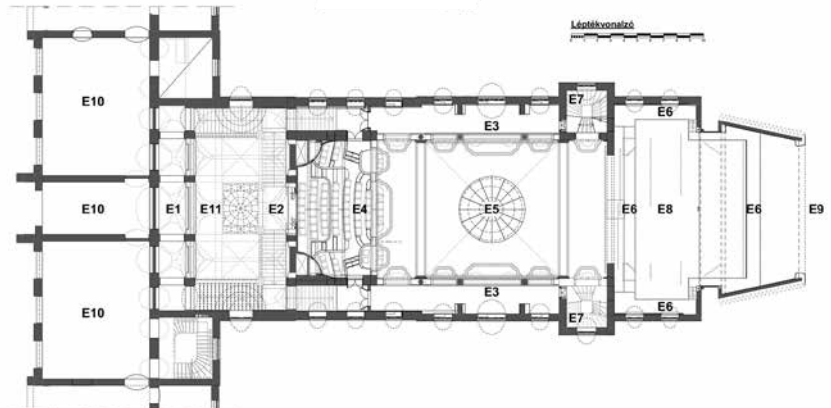
Földszinti alaprajz

Helyiséglista

F1 - Fogadótér	F9 - Díszpáholy
F2 - Kék szalon	F10 - Technikusai pult
F3 - Vörös szalon	F11 - Előszínpad és Zenekari árok
F4 - Előcsarnok	F12 - Forgószínpad
F5 - Díszlépcső	F13 - Hátsószínpad
F6 - Oldalfolyosó	F14 - Oldalszínpad
F7 - Színházterem és Vigadó	F15 - Színész lépcsőház
F8 - Mobil nézőtér	F16 - Nyári színpadnyílás és Rakodó kapu

Első emelti alaprajz

Helyiséglista

E1 - Kiállító galéria	E6 - Technikusai karzat
E2 - Tóth József szobor	E7 - Színész lépcső
E3 - Oldalpáholy	E8 - Felsőgépészeti tér
E4 - Páholy	E9 - Nyári színpadnyílás és Rakodó kapu
E5 - Mozgatható díszcsillár	E10 - Fejlesztési terület
	E11 - Bevilágító kupola

Belsőépítészeti kialakítás

A nézőtér eredeti belső tere teljesen megsemmisült az előző, 1969-ben befejeződött átalakításkor, csak az egykori lépcsőház néhány részlete maradt meg. Az épület nagyon rossz állapotban volt, azonban minden eleme, aránya az egykori szépségét sejtette. A megmaradt tervrajzok és fotók alapján állítottuk helyre az egykor gyönyörű épületet. A rekonstrukció során megidéztek a keletkezés korát, minőségét, azonban mindezt a mai technikával, anyagokkal teremtettük újjá. A belső terek megfelelnek az eredetinek, de az épület átalakíthatóságával, többcélúságával a mai kort szolgálja.

Az építészeti, belsőépítészeti rekonstrukció alapelve az eredeti épület megújítása volt a mai esz-közökkel, 21. századi funkciókkal, a látogatók igényeinek kielégítésével, hogy ismét a város igazi középületévé váljon. Törekvéseinket az épületet jól ismerő és kutató műemlékes szakértők segítették. Újra megépítettük, illetve helyreállítottuk a Komor-Jakab-terveken szereplő részletrajzok alapján az egykori díszlépcsőt az eredeti boltozatos mennyezettel és üveglablakkal. Visszaépítettük a nézőtér eredeti arányait az íves, öblös páholsorral, karzattal.

Főbejárat

Az utcai bejárati előtérben a közlekedő mindkét oldalán nagy méretű üvegfalak készültek, ívesen, mintázott gipszkeretézéssel, az eredetivel azonosan, középen elhelyezett, fatokba épített kétszárnyú üvegajtóval. Ezekon keresztül jutunk a két oldalon lévő szalonokba, illetve egyenesen az előcsarnokba. A szalonok belsőépítészete megegyezik a korábban már helyreállított és kapcsolódó kávézóéval.

A jobb oldali „vörös szalonban” található a színházi büfé. A pult festett motívumokkal díszített homlokfelülettel készült, üvegvitrinrel, gránitból készült asztalfelülettel, kazettás hátfalán tükrös pohár- és italtartóval. A pult hátsó részébe mosogatókat és kávéfőzőt helyeztünk. A bal oldali „kék szalonba” került a szuvenirshop és a jegypénztár, de kiállítások rendezésére is alkalmas.

Mindkét szalonban van egy-egy ruhatári szekrény, amely egyenként 200 kabát elhelyezésére szolgál, stílusában a többi faburkolattal azonos, festett, faragott motívumokkal díszített felületekkel, a hátfalra rögzített kabáttartó konzolokkal. A szekrényekből használatkor kerekeken kigördíthetők a ruhatári pultok.

Előcsarnok

Az előcsarnokba lépve, szemben indul a többkarú lépcső a helyreállított baluszteres lépcsőkorlátal, pillérrel, a galériára és a nézőtér felé forduló karral, amely a felső szintre vezet. A helyreállított tér az eredeti tervek és a megmaradt plasztikák alapján történt, melyet kiegészít a belső világitással felszerelt, rekonstruált üveg mennyezet.

A főbejárat az utca felé. Az előtérből nyílnak a szalonok

Az előcsarnok két oldaláról nyíló folyosókon a nézők a nézőtér földszintjére jutnak.

Az előcsarnokban a lépcsőház nézőtér felőli fala függőleges pilaszterek vízszintes osztásaival, a mezőkbe feszített reklámmolinóval, konzolos világitóttestekkel készül. Közöttük szoborkompozíció látható a színház névadója, a szentesen született nagy színész, Tóth József alakjával. A fölépcső második pihenőjéről nyíló átjárók a nézőtéri erkélyekhez vezetnek, míg tovább haladva az emeleti kiállítógalériára jutunk.

Az alagsorba vezető lépcső alatti boltozatos átjárókon át éri el a közönség a vizesblokkokat,

az előcsarnok felőli részén nagy méretű esiszolt tükrök készültek.

A díszpáholy és a fény- és hangvezérlő

A fölépcső első pihenőjéről nyíló átjáró a díszpáholy bejáratához vezet, melynek enyhén ívelődő falán nagy méretű tükröt helyeztünk el. A keskeny előtérből a technikai helyiség, valamint a kétoldali vizesblokk mellett, a kazettás falburkolatból nyíló VIP-páholy ajtajai nyílnak a középre helyezett, kazettába illesztett nagy méretű tükörrel.

A vezérlő nyitott páholya hangszigetelt paravánok közé van helyezve. A díszpáholy három részre tagoló-

Fotók: SZEVES STÚDIÓ KFT.

A nagy méretű üvegfalba, festett, díszített fatokba épített üvegajtón jutunk a „vörös szalonban” lévő büféhez, ruhatárhoz

Az oszlopesarnok-közlekedő két végében vizesblokkok vannak

Az előcsarnok bejárata

diik, közöttük textilborítású paravánokkal, kényelmes mobilákkal berendezve. A páholyok külső burkolata akusztikus burkolatú, motívumokkal borított.

Nézőtér

Az előcsarnok két oldalán lehet a földszinti nézőterre jutni. A homlokzat felé eső, ablakokkal és ajtókkal szabdaltnak a belső falfelületre gipszkarton borítás készült, alul a jellegzetes kazettás falburkolattal, melyek felületkezelése, színe az eredeti színnel azonos narancsvörös árnyalatú.

Az ablakokon át mind a földszinten, mind az emeleten természetes fény éri a termet. Amikor a színházi előadások megkívánják, a nyílásokat rejtett sötétítőfüggönyökkel lehet elsötétíteni.

A nézőtér kialakítását a sík padló határozza meg, melynek burkolata egységesen kazettás tömör tölgyfa burkolat.

Mobil dobogó, székek

A díszpáholy alá becsúszó mobil dobogó elemekből összeállíthatóan lett kialakítva. A hatlépcsős emelvény fémváz szerkezetű, fával borított, rá rögzíthető széksorokkal.

A nézőtéri székek íves háttámlája stílusában igazodik az eredeti hangulathoz, mégis mai szerkezetet és formát mutat. A választott színházi székek bontható és szétszedhető kivitelűek, a nézőtér különféle rendezvényeihez alakíthatók. A sík padozaton 135-136 összekapcsolt szék, a lépcsősen kialakított emelvényen 99-100 szék található. Az emelhető padlójú zenekari árok területén további 30 ülés helyezhető el. A felesleges székek a zenekari süllyesztő segítségével szállíthatók le a pincei székraktárba.

Az előcsarnok ballusztteres díszlépcsője

A keret nélküli üvegajtók és üvegfelületek zártan, illetve nyithatóan szeparálják el a belső előcsarnok terét az első terektől. A pillérek, boltozatok az eredeti állapotban kerültek helyreállításra

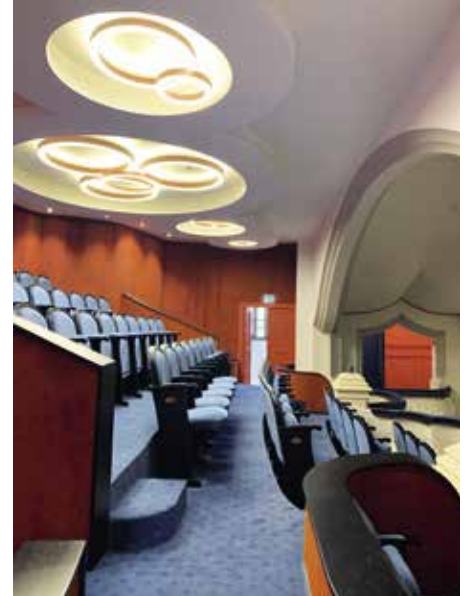
A nézőtér helyreállított páholyai, díszítései az eredeti állapotot idézik

Páholycsuszók, erkély

A nézőtér visszakapta eredeti képét, a helyreállított páholycsuszókat, valamint a belső tér klasszikus arányát és egykori többcélú jellegét. A páholycsuszók anyaga és formája az eredetivel azonos, annak hasonmása. A visszaépített páholycsuszókban igyekeztünk megfelelő látási/hallási viszonyokat

teremtteni, amennyire ezt a méretek és a hely lehetővé tették. A választott székek Thonet típusúak, stílusosan felidéznek a színház eredeti korát, méretük alkalmas a szűk páholycsuszókban való elhelyezésre.

A hátsó karzat is teljesen megújult. Megemelt, lépcsős kialakítása 60-64 fő elhelyezésére alkal-

Az erkély részlete

mas, burkolata szőnyegpadló. Így a nézőtér befogadóképessége közel 400 fő.

Az álmennyezet plasztikus kialakításával lehetővé vált a kerek, Henge típusú LED-lámpatestek elhelyezése, amit az álmennyezet peremvilágítása egészít ki. A hátsó karzat falazatára akusztikus Arax textilburkolatot terveztünk.

Csillár

Az újonnan kialakított, akusztikailag is jóváhagyott álmennyezetre, az egykori feltételezett központi fényforrás helyére egy új, korszerű, LED-világítással felszerelt csillárt terveztünk, amelynek középső része felnyílhat, hogy felülről akrobaták, színészek ereszkedhessenek le a nézőtérre.

Színpadnyílás

Az egykori tervek alapján rekonstruáltuk és megnagyobbítottuk a színpadnyílást, nagyobb lett az új színpad. Az előszínpad egy süllyeszthető zenekari árokkal bővült. A színpad előtti zenekari árok padozata emelhető, így alsó helyzetében zenekari árok lehet, csatlakozhat a nézőtér szintjéhez, vagy

Az előszínpad zóna prosceniumpáhollyal, az első világítási tartóval, előszínpadi díszlethúzókkal

Az opálos üvegfalak, ajtók tágassá teszik a WC-eket.

- ▶ felemelhető a színpad magasságába. Két oldalán fixen épített lépcsőn lehet feljutni közvetlenül a színpadra.

A színpadnyílás maximális méretű kialakítása az építészeti tervek alapján készült. A színpadi előfüggöny két részből áll, a külső keretfüggöny a proszcéniumnyílás díszítésére szolgál, kétoldalt kíséri a nyílást, felső részén vízszintes lezárással. Emögött mozog a szétnyíló, bársony színpadi előfüggöny.

Az oldalfalak, páholyok, textilek anyaga és színe a szakértői dokumentáció alapján lett kiválasztva. A fűtést, szellőzést a színház belső formai jegyeit tükröző, új faburkolatok mögé rejtették.

Pince

A színháztér alatt kibontott területre helyeztük el az öltözőket, raktárakat, gépészeti helyiségeket, valamint a közönségi vizesblokkokat, amelyek az előcsarnok teréből, a főlépcső alatt induló új lépcsőházzal közelíthetők meg. A lépcsőt a két oldalfalon elhelyezett gyűrűs LED-lámpák és mennyezeti, derítő, rejtett LED-szalagok világítják meg.

A színpadi lépcsőházakból közelíthető meg az öltözők központi helyén – a színpad alatt – kialakított kényelmes színészvárakozó, a büfé. A zenekar is innen közelíthető meg egy lépcsővel.

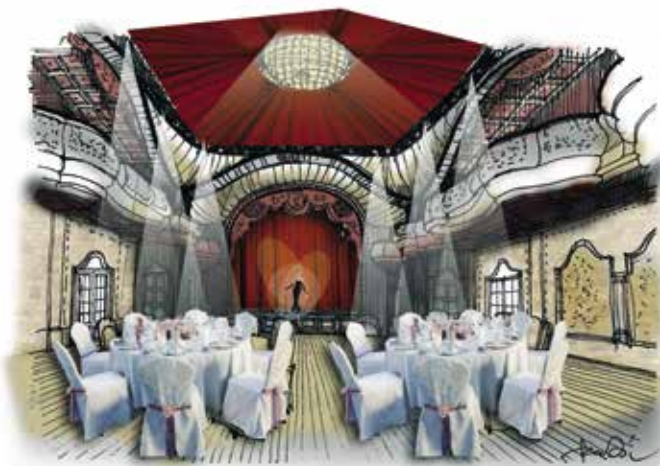
A színésztársalgókból kétoldali folyosókról lehet elérni a 2-3 személyes művészöltözőket. Minden

A színpadi bársony előfüggöny és díszes takarórésze. A hangsugárzók a világítási tartóra kerültek

A színésztársalgó a színpad alatt

Látványtervek a nézőtér különböző használati formáira

öltöző bejárata homályos, edzettüveg-ajtó, amelyek zárhatók, ezáltal az öltözőfolyosók levegősebbek lettek. Az öltözők beépített világítással ellátott öltözőasztalokkal és a hátfalakra szerelt rácsos-akasztós ruha-jelmeztárolóval vannak felszerelve. Minden öltözőhöz komplett vizesblokk tartozik, zuhanyzóval ellátva.

Szenes István

belsőépítész

Vbl- és Európa Nostra-díjas, Erdemes Művész

A színháztechnológia kérdései

Minden színházi rekonstrukciónál kompromisszumokat kell kötni, mert igazodni kell a meglévő épület adottságaihoz. Szentesen ez különösen igaz volt: nemcsak helyre kellett állítani az eredeti színházat és mai színháztechnikával felszerelni, hanem néhány extrém elgondolásnak is megfelelő megoldást kellett találni.

Az eredetileg 500 férőhelyes színházat 1967–69 között jelentősen átalakították, elbontották az eredeti szecessziós belsőt, erkélyes nézőteret építettek. A hatvanas évek kultúrházainak stílusában szerelték fel a szűkös méretű színpadot is, kézi díszlethúzókkal és az akkor szokásos felesévelhető filmvászonnal. A két oldalról megközelíthető zenekari árok fix volt. A művelődési házként üzemelő színház a filmvetítésen kívül tájelőadások fogadására volt alkalmas.

A felújítás színháztechnikai koncepciójának kialakítását az eredeti színház méreteihez kellett igazítani. Nemesak a színpad mérete volt kicsi, de alig voltak azt kiszolgáló helyiségek (öltöző, díszletraktár stb.). Az első lépés a színpad méretének bővítése volt hátrafelé, az udvar irányában, és a színpad, illetve a nézőtér alatti területen a pince megnagyobbítására volt szükség helynyerés céljából.

lebeszéltek erről a megoldásról. A színpadtechnikai tervek zárt színpadi háttérrel számoltak, a harmonikaszerű toldalék oldalán díszletbeszállító kapuval.

Bár a tervezés során nem volt kijelölt üzemeltető, feltételezhető volt, hogy a Békéscsabai Jókai Színház vendéggjátékaival lehet számolni. Ezért a színpadra a Jókai Színház forgójához hasonló, 8 m átmérőjű forgótárcsát terveztünk. A színpad belmagassága a korábbihoz hasonlóan 8 m maradt. A felsőgépezet modernségét a gépesített díszlethúzókat jelentik, a portál mögött világítási híd és tornyok készültek, melyekhez mindkét oldalon színpadi munkakarzatok csatlakoznak.

A régi színház és vigadó megszületésekor is többféle rendezvény megtartására volt alkalmas: kisebb színjátékok, hangversenyek előadására és különféle társasági rendezvények, tanácskozások, bálók befogadására. A felújítás célja is az volt,

hogy a színházterem többfunkciós térként tudjon működni, azonban a nézőtér tegye lehetővé a térszínpadi elrendezést, vagy a divatbemutatók kifizetőjének létrehozását. Nagyobb hangsúlyt kapott a kísérleti színház, esetleg cirkusz jellegű előadások megvalósítása a nézőtérre. Az volt a kérés, hogy térszínpadi elrendezésnél a nézőtér csillárjából színészek, artisták tudjanak leereszkedni, akár a színpad szintjéig.

Nem kis feladatot jelentett ennek a kérésnek a teljesítése. Egy olyan emelőkosarat kell mozgatni, amelybe felül a padláson tudnak beszállni a szereplők, és a csillár szirmainak szétnyitásával leereszthetők a nézőtérre. A technikai részletek megoldásán kívül figyelembe kellett venni a személyek biztonságát garantáló előírásokat is. A bonyolult feladat kivitelezésében nagy szerepet vállalt Veres Sándor, a Színpad- és Emelőtechnika Kft. műszaki igazgatója.

A korábbi erkély bontása

Egyszerű kézi díszlethúzókat voltak a művelődési ház színpadán

A színpadbővítés építészeti megoldása az épülettel jól láthatóan elváló, acélszerkezetű toldalékként jelenik meg. A tervezés elején felmerült a gondolat, hogy a toldalék hátfala nagyméretű LED-fal legyen. Kívülről az udvaron lévő számára adjon vizuális élményt, napközben hirdetések, esténként akár filmeket mutathatna be. A LED-fal kétoldalú lett volna, befelé, a színpad felé díszletszerűen, háttérként működött volna. A szakemberek és a LED-fal gyártók azonban mindenkit

A régi zenekari árok, sűgőfülkével

Fotók: Szabó JULEK KFT.

A színpadi felsőgépezet

Ha valamire igaz a mondás, hogy hamvaiból főnixként éledt újra, akkor a Tóth József Színház épületére tökéletesen az. A kezdeti bejárás során tapasztaltak csak nyomokban utaltak az épület egykori szépségére, melyet a felújítás során visszanyert. A tervezők és kivitelezők munkáját dicséri a megvalósult épület, ami a szépségén túl a mai technikai elvárásoknak is eleget tesz.

Cégünk a felsőgépezet berendezéseinek tervezésében, gyártásában és telepítésében vett részt.

A gépi díszlethúzó és világítási tartók szerkezetileg megegyezők, azonban teherbírásuk és sebességük eltérő. Mindkét berendezés 4 köteles, kompakt spirálhúzó, kétfékes villanymotorral, kúpkeres hajtóművel és szabadon állítható, 6 kapcsolós végállaskapcsoló egységgel. A vezérléshez szükséges jeladó a motor tengelyére van szerelve.

A motor és a hajtómű is speciális színházi felhasználáshoz készült, csendes futásra válogatott,

A munkaterület átvétele, 2020. január

Két hónappal a munkaterület átvétele után

Nézőtéri világítási tartó hangfalakkal, az előszínpadi díszlethúzó mögött a hangvető plexilapokkal

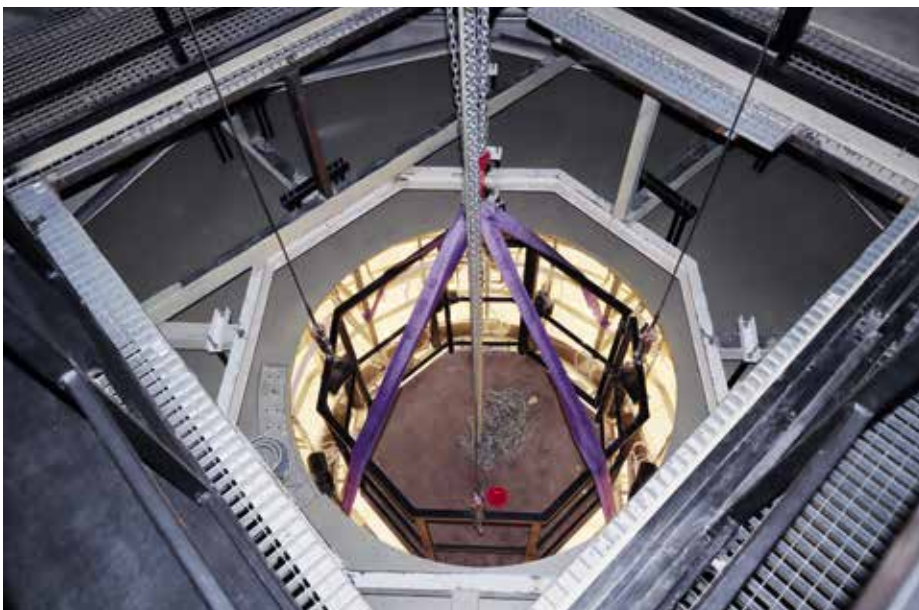
Az elkészült gépek

A SZIN-M-TSH-2 kompakt díszlethúzó a színpadon

Színvadi világítási tartó

A szereplőket leeresztő szerkezet felülről

így közvetlenül a színpad légterében is alkalmazható, zavaró zajhatás nélkül. Az egységbe integrált terhelésmérő cellával a mindenkor terhelések mérhetők. A kötélsévelő tárcsák mellett elhelyezett, a géptesttől villamosan elszigetelt rézrudak érzékelik az esetleges rendellenes kötélsévelést.

A géptől kifutó kötelek terelőkereken át vezetve, rövidített bekötéssel csatlakoznak a kettős díszlettartó csövekhez. A gépi kompakt díszlethúzó típusa SZIN-M-TSH-2, terhelhetősége 2 kN, sebessége 0,5 m/s-ig fokozatmentesen állítható. A gépi kompakt világítási húzó SZIN-EM-TSH-3, terhelhetősége 3 kN, sebessége 0,2 m/s-ig fokozatmentesen állítható. A díszlethúzókból 13 db került beépítésre a főszínpadon és 3 db az előszínpadon. A világítási tartóból 3 db-ot a főszínpadra, 2 db-ot a nézőtérre telepítettünk. A nézőtéri világítási tartók érdekessége, hogy a mennyezet ívét követő, boltíves kialakítással készültek.

A háttértakarás forgatható oldal-panoráma-tartókból és az előfüggöny mozgatórendszerével megegyező felező- és háttérfüggöny mozgatásából áll.

Az előfüggöny kétszárnyú, vízszintesen szétnyíló, görög mozgatását gépi mozgatómű valószínűleg meg. A hajtás egysége a mozgatókötéllal és a függőpályákkal a színpad mennyezete alatt helyezkedik el. A függőpályák Omega típusú. A függöny átfedése közepén 1 m, a két előfüggőnszárny közötti távolság 15 cm. Mozgatási sebessége max. 1 m/s sebességig fokozatmentesen szabályozható. Az előfüggőnnel megegyező a 2 db osztófüggöny és az 1 db háttérfüggöny mozgatása.

Az oldaltakaró függönyök bekötéséhez fixen elhelyezett tartón oldalanként 1-1 db, 2,0 m hosszú, a színpad hossz tengelyével szöglet bezáró csőtartók szolgálnak. Ezek a munkakarzat oldalára erősített, függőleges tartócsöveken vízszintesen kézzel elforgathatók, beállíthatók. A takarólábak a munkakarzatról kézzel felszerelhetők.

A színpad elején acélszerkezetű világítási tornyok és azokat felül összekötő világítási híd készült. A világítási keret nézőtér felőli oldalára textillel borított burkolat készült. A tornyok acélszerkezete kétszintes, a munkaszintek járófelülete csúszásmentes rétegelt lemez, 20 cm magas lábdeszakával. A munkaszinteken 1 m magasságban 48 mm átmérőjű esőkorlát készült a színpad felőli oldalain. A tornyokra és a hídra való feljutást a belül kialakított létrák biztosítják.

A Tóth József Színház nézőtérének érdekessége, hogy a csillár szétnyitható, mint egy szirmokból álló virág, és szereplők engedhetők le belőle. A nézőtéri csillár közepénél többfunkciós leeresztőszerkezet készült, melynek alapvető jellemzői a következők:

A szerelőhíd-oldalfal közepénél telepített hajtás egység négy kötelet csévél. A berendezés biz-

▶ tonsági szintje (a hozzá kapcsolódó vezérléssel együtt) megfelel a személyek emelésére vonatkozó követelményeknek (dupla fék, üzemi és vész-végállás-kezelés, aktív terhelésmérés stb.).

A négy emelőkötel terelőkorongokon át jut a csillár közepe fölé. A kötelek alján műterhelés található a kötel feszesen tartásához.

Két-két kötélen található egy-egy – akrobaták, színészek szerepléséhez szükséges – bekötőelem, illetve a bekötőelemeket kötéllal hosszabbítva csatlakoztatható egy kör alakú merev korong is, korláttal ellátva, a korláton befele nyíló ajtóval.

A szerelőhíd szintjén lévő nyílást körben védőkorláttal láttuk el, a korláton villamosan reteszel, kifelé nyíló ajtóval.

A szerelőhíd szintjén lévő nyílás egy vízszintes tolólapal zárható le a szereplők bekészülésének

idejére. A lap görgőkön fut, vezetősínekben kézzel mozgatható, zárt állapota villamosan reteszel.

A vezérlés a híd szintjéről, lengőkábellel ellátott mobil kezelőablóról lehetséges a mindenkori rálátás biztosítása érdekében. A vezérlésbe beépítésre kerültek a biztonságtechnikailag szükséges reteszfeltételek. (Mozgatni csak nyitott csillár-sziromállásnál és zárt felső védőkorlátnál lehet. A felső korlátot nyitni csak zárt tolólapálásban lehet. A tolólapot nyitni csak zárt felső korlátnál lehet.)

A színpadi felsőgépezet különböző színpad-nézőtér kialakításokkal is lehetővé teszi színházi vendéggjátékok és más rendezvények zavartalan megtartását.

Barna János

A csillár feletti leeresztő szerkezet nyílását lezáró lap

A leeresztő szerkezet vezérlése

SZÍNPAD-
ÉS EMELOGÉPTECHNIKA KFT

www.szinpadgetechnika.com

SZÍNPADTECHNIKAI BERENDEZÉSEK

- 🔧 Tervezése
- 🔧 Gyártása
- 🔧 Szerelése
- 🔧 Javítása
- 🔧 Karbantartása

Budapesti irodánk és bemutatótermünk címe:

**1077 Budapest,
Jósika utca 28.**

Telefon: +36 20 974 7511

Fax: +36 1 614 33 75

Email: info@szinpadgetechnika.com

A zenekariárok-süllyedő

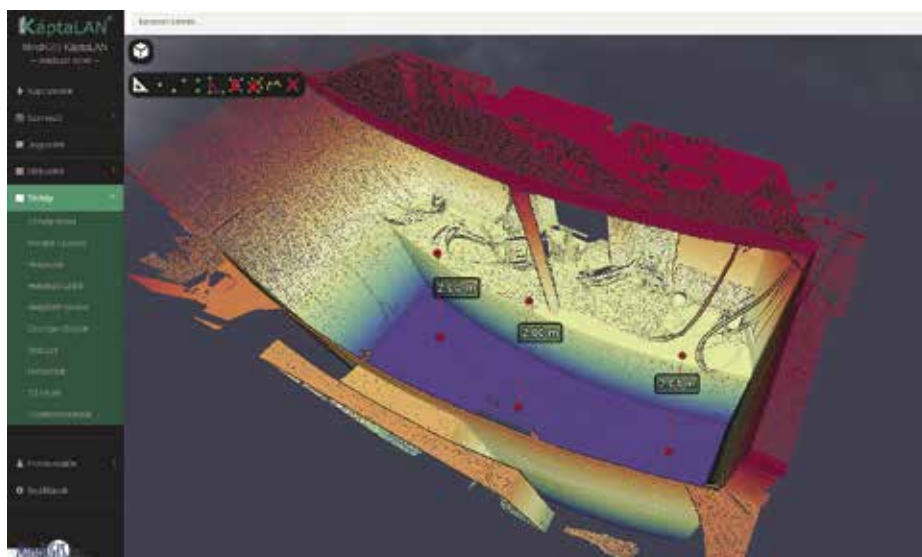
1. ábra: Zenekari árok a színpadszinten

A Gépbér-Színpad Kft. 2019 októberében kapott megbízást a megújuló Tóth József Színház és Vigadó felújítása keretében a színpadi alsógépészet kiviteli terveinek elkészítésére, a berendezések gyártására, telepítésére. Ez két feladatot jelentett, az egyik a 8 m átmérőjű forgótárcsa létesítése volt a színpadon, ez rutinfeladatot jelentett. Az alsógépészet másik meghatározó eleme a zenekariárok-süllyedő elkészítése volt. (1. ábra)

A színpadtechnológiai kiírás szerint az alábbi paraméterekkel rendelkező szerkezet kialakítása volt a feladatunk: a süllyedő szélessége 6,9 m,

2. ábra: 3D szkennelés

3. ábra: Szkennelt süllyeszték

enyhén íves, 2,2 m mély. Alapterülete 15,2 m². A kiemelhető és áthelyezhető mellvédek segítségével a süllyedő alapállásai: színpadszint: +1,16 m, nézőtér szintje: +0,14 m, zenekari dobogó: -1,00 m, a székraktár szintje: -3,00 m. A teljes mozgáshatár 4,16 m. A teherbírás álló helyzetben 5,0 kN/m², mozgás közben 2,0 kN/m². A statikus egyidejűség 2,5 kN/m², a mozgási sebesség 0–0,08 m/s.

A közbeszerzési eljárások elhúzóódása miatt az épített környezet már kialakításra került. Nem volt lehetőségünk a generálkivitelező Integrál Építő Zrt.-vel egyeztetni a zenekariárok-süllyedő beépítési feltételeiről.

Az első helyszíni felméréseink (mérőszalag, függő stb.) alapján az épített környezet eltért a színpadtechnológiai kiírásban szereplő méretektől.

3D szkennelés

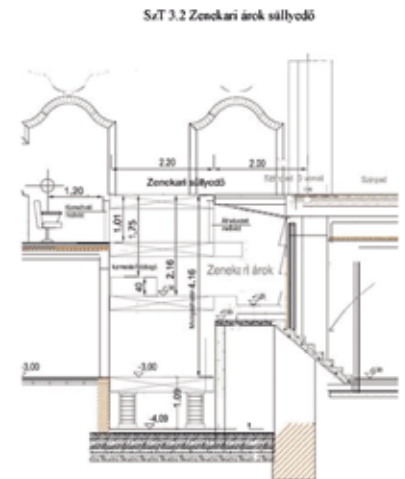
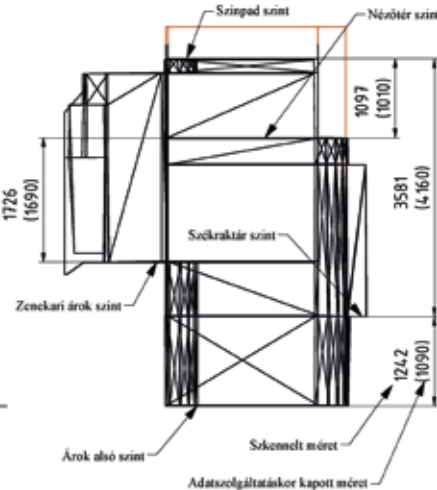
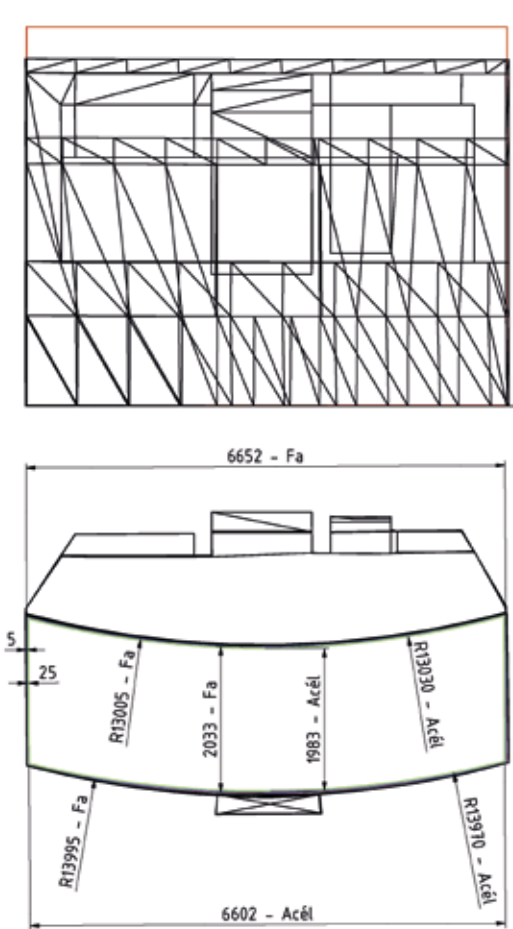
Az íves kialakítás miatt a hagyományos méretvétel nem ad megbízható eredményt, így a legmodernebb 3D szkennelési eljárás mellett döntöttünk.

A szkennelt adatállomány alapján tudtuk a tervezést elkezdni. (2. és 3. ábra) A tervezést a Gépbér-Színpad Kft. saját alkalmazásában álló tervezőcsapata végezte, Stefán Attila vezető tervező irányításával.

A tervezés első lépcsőjeként meghatározásra került a zenekariárok-süllyedő maximális befoglaló mérete. (4. ábra)

Spirallift hajtás

A hajtásrendszerhez az elvárt technikai paraméterek figyelembevételével a kanadai Gala System

4. ábra: Szkennelés utáni állapot

► spiralliftjét használtuk. A többféle spirallift típus közül az ILR250-MN1-475 került kiválasztásra. (4. ábra)

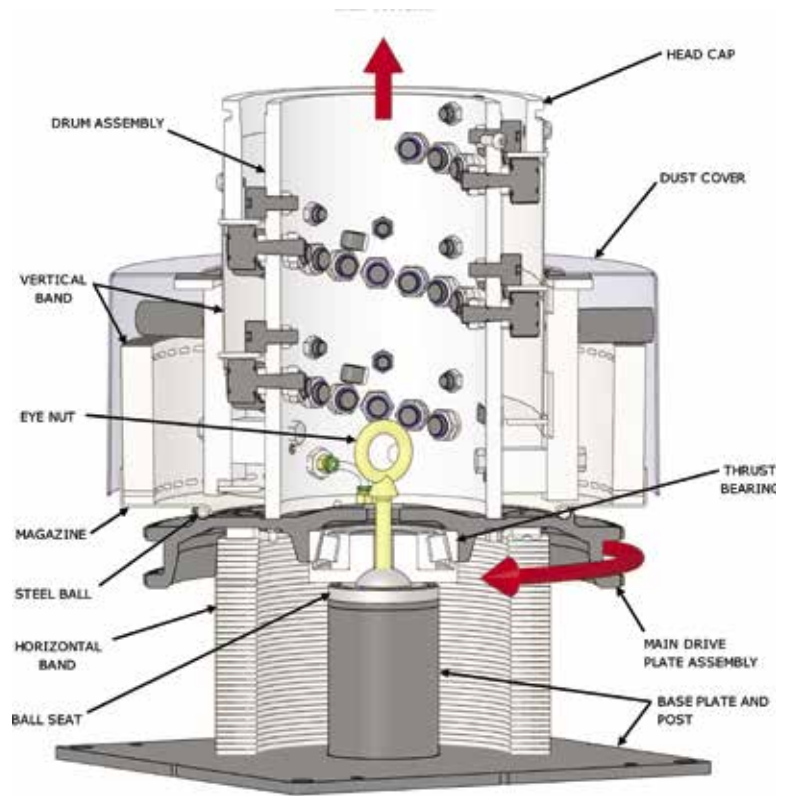
A spirallift speciális Top Plate-tel rendelkezik. A Top Plate tartalmazza a Low Load (alacsony terhelés) érzékelőt, valamint a SIL3 minőségű Load Cell (erőmérő) cellát is. (5. és 6. ábra)

A Gala System a projekt teljes időszakában tervezői telepítői felügyeletet biztosított. A tervezési időszakban a két cég tervezői folyamatosan egyeztettek a spirallift kiválasztásában, a hajtásrendszer megtervezésében.

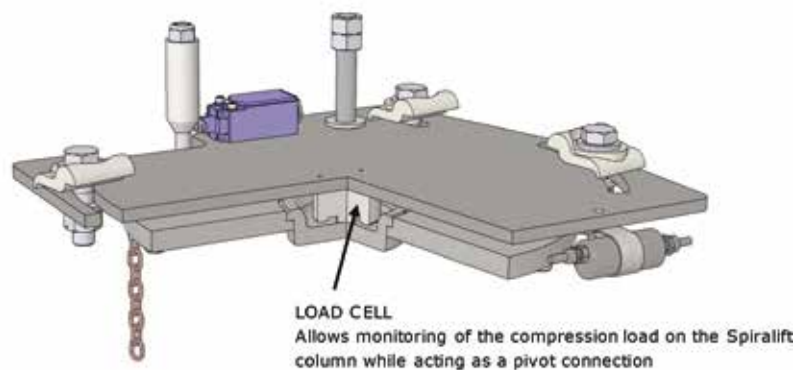
A spirallift telepítéséhez, szakszerű karbantartásához szükséges a Gala System oktatásán való részvétel. Így a Gépbér-Színpad Kft. két munkatársa is részt vett Montrealban a többnapos képzésen, amelyről megfelelő bizonyítványt kaptak. Ennek alapján a két kollégánk az összes típusú spiralliftet telepítheti és karbantarthatja a jövőben.

Gyártmánytervezés

A tervezést modern, 3D tervezőprogrammal végeztük (SolidWorks). (7. ábra) A 3D programok lehetővé teszik, hogy Stress Analysis-t végezzünk, amely modellezi, hogy a szerkezet a megadott terhelési adatok alapján a valóságban hogy fog viselkedni. (8. ábra)

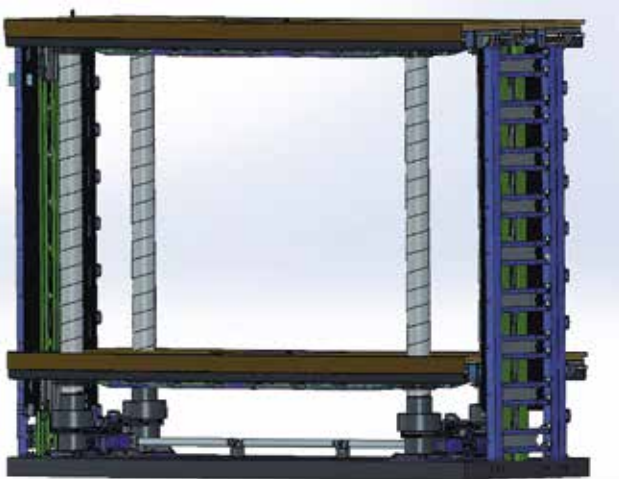

5. ábra: Spirallift szerkezete

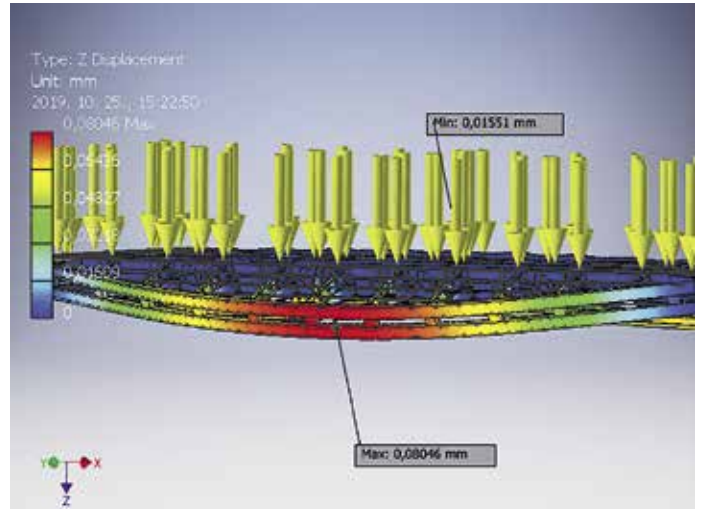

6. ábra: Top Plate

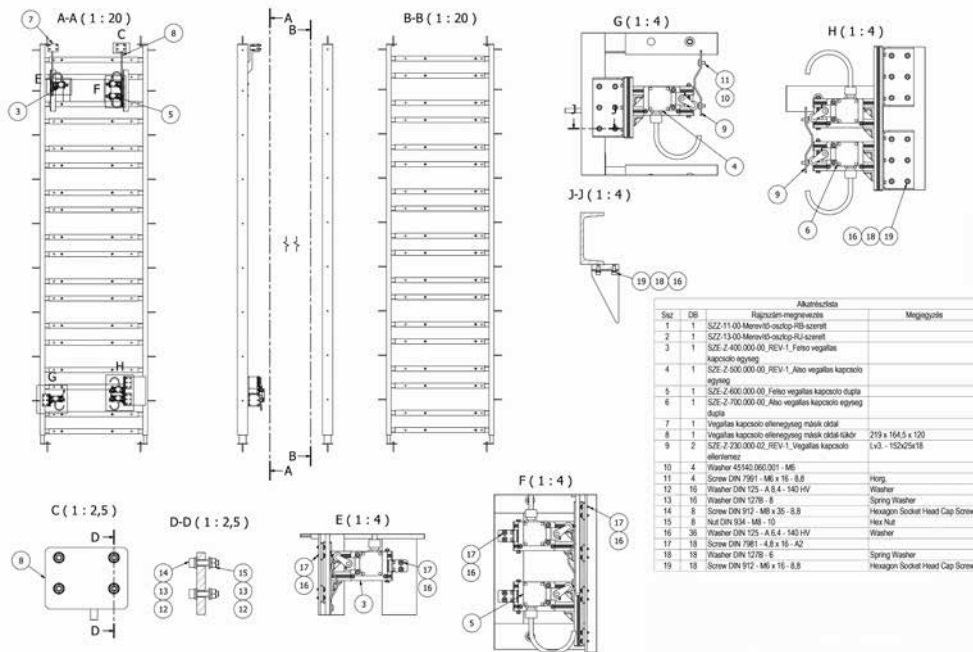
LOAD CELL
Allows monitoring of the compression load on the Spiralift column while acting as a pivot connection

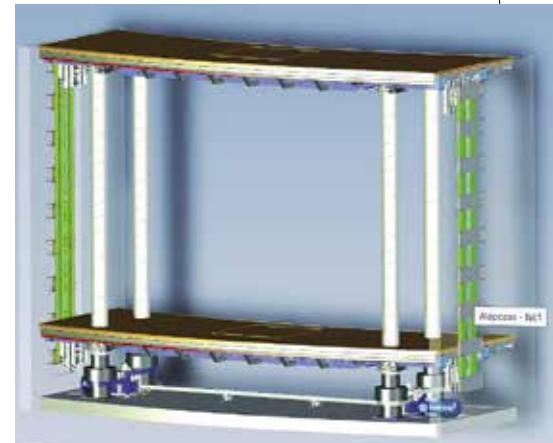
7. ábra: A süllyedő 3 dimenziós modellje a képernyőn

8. ábra: Stress Analysis képe

9. ábra: A merevítő szerkezet

11. ábra: Az eDrawings rajz

Sajnos a legfontosabb tervezést is felülírja a helyszínen utólag tapasztalt megépített környezet. A mi esetünkben a vezető sínrendszer telepítésekor derült ki, hogy az épített falszerkezet – a felmérés ellenére – a megbontás után nem volt statikailag megfelelő. A megvezető sínrendszert újra kellett tervezni és statikussal elfogadtatni. (9. ábra)

A végleges tervek alapján a gyártás, helyszíni kivitelezés elkezdődhetett. (10. ábra)

Gyártás

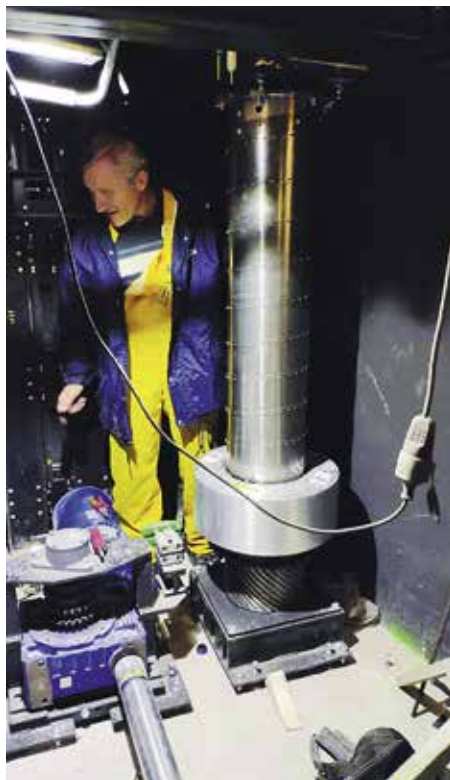
A fenti munkákat nagyban segítette a 3D modell alapján készült eDrawings rajz. (10. ábra)

Az eDrawings egy ingyenes 3D program, amely lehetőséget ad a gyártás, kivitelezés folyamán minden lényeges információ hozzáférésehez. Az eredeti SolidWorksben készült modell nem szerkeszthető, de alátét szintig tartalmaz információt. (11. ábra)

A gyártás és a helyszíni telepítés a 3D-modellek és több mint 150 gyártmányterv alapján került kivitelezésre. A minden részletre kiterjedő alapos tervezésnek, a pontos gyártásnak, kivitelezésnek

10. ábra: A fedlap szerkezetének gyártása a műhelyben

Fotó: teremtők Gépbér-Színpad Kft.

A szentesi Tóth József Színház és Vigadó produkcióit évtizedeken keresztül tudja magas műszaki igényel kiszolgálni a Gépbér-Színpad Kft.

tervezésében, kivitelezésében elkészült zenekari-árok-süllyedő.

Major Attila
projektvezető

12-14. ábrák: A helyszíni szerelés képei

► köszönhetően a zenekariárok-süllyedő az elvárásoknak megfelelően működik. (12-14. ábra)

GÉPBÉR-Színpad

A **professzionális vetítéstechnika** ideális megjelenítőfelületei a vetítőfóliák!

Amikor vetítésről beszélünk, **nem csak a projektoron múlik a kép minősége...** ezt tudnod kell!

- ▲ Előlről vetíthető fóliák,
- ▲ Hátról vetíthető fóliák,
- ▲ Előlről-hátról vetíthető fóliák,

melyek a fóliamozgató rendszereinkkel sérülés- és deformáció mentesen fel- és lecsévéelhetőek!

Színpadvilágítási rendszer

Fényvezérlő pult a W-DMX adókkal

Fotó: Bórácz Sándor

A 19. század végén épült szentesi Petőfi Szállóban működik a Tóth József Színházterem, melynek rekonstrukciója során a színpadvilágítási rendszer is teljes mértékben megújult.

Már a 2017-ben készült kezdeti tanulmánytervek is kizárólagosan LED-es fényvetőparkról szóltak, de a tervezők akkor még hibrid rendszerben gondolkodtak, tehát dimmerek segítségével a fázishasításos szabályozást is biztosítani kívánták a halogén fényforrással működő fényvetők számára. A költségcsökkentési kényszer azonban abba az irányba mozdította a tervezőket, az akkor még leendő üzemeltetőként kijelölt Szentesi Művelődési Központ műszaki szakembereivel egyeztetve, hogy a teljesítményszabályozó berendezéseket kihagyva tervezzenek egy erősáramú hálózatot a LED-es fényvetőpark számára. Ugyanakkor számolni lehetett azzal, hogy a későbbiek során olyan vendégelőadások is előfordulhatnak a színházban, amelyeknél az előadást létrehozók ragaszkodni fognak a halogén fényvetőikhez, illetve szeretnék kiegészíteni a LED-es fényvetőparkot a saját halogén gépparkjukkal. Erre az esetre a színpad két oldalán egy-egy 3×63 A-es csatlakozási lehetőség került kiépítésre, így a színpadvilágítási rendszert ki lehet egészíteni a hozott mobil dimmerekkal és halogén fényvetők-

Gyengeáramú vezérlő rack

kel. Összesen 36 db csatlakozási pozíció került kiépítésre, egy 13 A-rel biztosított áramkörrel, valamint egy DMX végponton.

A színpadtérben három, motorikusan mozgatható világítási tartót szereltek fel, melyekre a kábel-hozzávezetés energialáncon keresztül történik. Ezenkívül még lehetőség van a karzatról, a

hídról és a tornyokból is világítani. A nézőtéren a széksorok felett kiépített két, ugyancsak motorikusan mozgatható, a belsőépítészeti struktúrát követően hajlított világítási tartó nyújt világítási pozíciókat. Ezekre a tartókra az áramkörök rugós kábeldobon keresztül érkeznek meg, a vezérlés pedig rádiós DMX-átvitellel történik.

A Szentesi Művelődési Központ kérésére egy winggel kiegészített ChamSys fényvezérlő pult került be, de mivel Ethernet-gerinc került kiépítésre, és az erős- és gyengeáramú helyiségben, ahol a DMX-elosztók is vannak, olyan Ethernet node van, amely Art-Net vagy sACN protokollon kommunikál a pulttal, így lehetőség van bármilyen Art-Net/sACN-kompatibilis fényvezérlőt beállítani.

A fényvetőpark egy része kifejezetten színházi alkalmazásra fejlesztett, kiváló színvisszaadású zoomprofilból és Fresnel-lencsés fényvetőkből áll, másik részét pedig statikus és mozgó fejes effekt-fényvetők alkotják.

A nézőtéri és közönségforgalmi területek teljes világítása – a DMX-vezérelt nézőtéri nagy csillárt kivéve – Dali-vezérlésű, melynek vezérlését egy Lutron Quantum rendszer végzi. A programozott világítási képek lehívásához nyomógombos kezelők kerültek a folyosókra (melyek a vezérlőből letilthatók), az ügyelői pulthoz, valamint a vezérlőbe.

Erős- és gyengeáramú elosztóhelyiség

A színpad-világítási rendszer berendezései:

1 db ChamSys MQ80 fényvezérlő pult + ChamSys Extra wing
 1 db Swisson XND-4B5 4PortNode
 4 db PLS Split-7RDM DMX-elosztó
 2 db Wireless Solution BlackBox F-1 G5 vezeték nélküli DMX-adó/vevő
 5 db Wireless Solution BlackBox R-512 G5 vezeték nélküli DMX-vevő
 5 db Prolights EclProfile HD2 15-30 zoomprofil fényvető

5 db Prolights EclProfile HD2 25-50 zoomprofil fényvető
 5 db Prolights EclProfile FS 15-30 zoomprofil fényvető
 5 db Prolights EclProfile FS 25-50 zoomprofil fényvető
 10 db Prolights EclFresnel Fresnel-lencsés fényvető
 8 db Prolights LUMIPAR12IP fényvető
 18 db Prolights LUMIPAR12UH fényvető

8 db Martin MAC Quantum Profile mozgó fejes fényvető
 8 db Ayrton Nandobeam-S6 mozgó fejes fényvető
 10 db Prolights LUMIPIX16H LED bar
 2 db Robert Juliat Alice követő fényvető
 2 db Martin JEM Compact Hazer Pro köd gép

Tatarek Péter
 LISYS-PROJECT Kft.

Audiovizuális rendszer

A Szentesi főterén álló Petőfi Szálló és Vigadó műemléki épületében létrehozott régi-új színház minden bizonnyal jelentős városi kulturális centrummá és egyben turisztikai célponttá is válik. Ezt a célt, a szeptember elején tartott nyitóelőadást és az azóta programra került színvonalas produciókat tekintve, az újjáépült Tóth József Színház – a Békéscsabai Jókai Színház partnerintézményeként – láthatóan sikeresen igyekszik valóra váltani. Bízunk benne, hogy a sokfunkciósra tervezett színház színpad-technikai rendszerei, köztük a megvalósult audiovizuális rendszer is hosszú távon, magas műszaki színvonalon képes kiszolgálni a befogadott változatos produciók technikai igényeit.

Hangtechnika

A megvalósult nézőtéri átrendezhetőség a hagyományos színházi előadások lebonyolításán túl alkalmassá teszi a színháztermet bálók, konferenciák, prezentációk megtartására is. A terem hang-

technikai rendszere is követi az átrendezhetőség miatti változatos igényeket, részben a telepítési megoldásokkal, részben a rendelkezésre álló mobil eszközpark alkalmazhatóságával.

A hangtechnikai rendszer vezérlése digitális keverőrendszerre épül, ez a gyakorlatban két függetlenül, illetve kaszkádban is működtethető hangkeverő, valamint két stagebox használatát jelenti. A hangkeverők processzási kapacitása egyenként, egy időben legfeljebb 48 bemeneti csatorna és 36 kimeneti busz, de a fizikai be- és kimenetekkel (32/16, ill. 16/12), a hálózaton csatlakoztatható eszközökkel (64 be/kimenet), illetve a 32/32 be/kimeneti csatornás USB interfész használatával kijelenthető, hogy a színházban elképzelhető bármely alkalmazásra elegendő méretű rendszer összeállítható. A stageboxok kapacitása: 48/16, ill. 16/8 be/kimenet.

A digitális hangkeverők analóg bemeneteit kihasználva a színpadi és a zenekari árokban felszerelt csatlakozófelületek korlátozott csatornaszám-

mal (pozícióként 4-4 csatorna) lehetővé teszik analóg jelforrások (mikrofonok, hangszerek) használatát a digitális stageboxok mozgathatósága nélkül.

A frontkeverő alapesetben a hangvezérlőben kerül elhelyezésre, a kisebbik keverő monitorkeverésre, a frontkeverő szükség esetén történő kiegészítésére, illetve mobil alkalmazásra szolgál. A kiépült Ethernet-alapú hálózat teljes rugalmasságot biztosít a keverőrendszer használatára, lehetővé teszi a hangkeverők és a stageboxok csatlakoztatóságát a hangvezérlőben, a színpad és a zenekari árok mindkét oldalán. A hangkeverő rendszer vezeték nélküli távvezérlése tetszőleges operációs rendszerű számítógéppel, tablettel, illetve szűkített funkciókkal telefonnal is végrehajtható.

A fentiekben túl a hangvezérlőben kerültek telepítésre a 12 csatornás (3 blokkban mobilizálható) vezeték nélküli mikrofonrendszer vevőegységei, valamint a bejátszó- és felvevőeszközként is használható számítógép.

A hangsugárzó rendszer passzív sugárzókból és Dante hálózaton vezérelt digitális végerősítőkből áll.

A front hangsugárzó rendszer a kulisszás játszótéri elrendezéshez és a közel egyforma színpad/nézőtér szélességhez alkalmazkodva két fő csoportot (bal/jobb) tartalmaz. Ezek függesztett, ún. line-array felépítésű rendszert alkotnak, telepítési helyük az előszínpad feletti, motoros mozgatású világítási-hangtechnikai tartószerkezet. (A nézőtéri berendezések elhelyezésénél kiemelten fontosnak tartottuk, hogy a gipsztukkós díszítésű fehér falak által uralt belső tér harmóniáját ne bontsák meg technikai szerkezetek, eszközök.) Az oldalanként 6-6 db széles sávú modul nagyfokú egyenletességgel képes lesugározni a teljes földszinti nézőteret, beleértve a hangvezérlő területét is. Az emeleti páholy hangellátását a nézőtéri világítási-hangtechnikai tartón elhelyezett 2 db kis méretű, késleltetett széles sávú hangsugárzó egészíti ki. A nézőtéri hangsugárzó rendszer mindkét pozíciójában kiegészítő mélyfrekvenciás (szub) hangsugárzó biztosítja az alsó frekvenciatartományt. Az előszínpadra esetenként elhelyezhető alacsony profilú hangsugárzók kiegészítésként szolgálnak a nézőtéri első sorok számára, elsősorban zenés produkciók alkalmával. A hátsó pozícióban effekt hangsugárzók egészítik ki a nézőtéri rendszert.

A front hangsugárzó rendszer nagy hangerőt megkívánó rendezvény (pl. könnyűzenei koncert) esetén kiegészíthető a színpad két oldalára helyezett széles sávú és szub hangsugárzókkal, ez az alaprendszer által biztosított 102 dB(A); ± 3 dB csúshangnyomást 112 dB(A)-ra képes növelni. A kiegészítő hangsugárzók a színpad két oldalán csatlakoztathatók.

A színpadon három pozícióban telepített kontroll hangsugárzók találhatók (bal/jobb világítási torony, hátsó karzat), de a színpadi és a zenekari árokban lévő csatlakozási pontok lehetőséget biztosítanak további 12 kontroll hangsugárzó használatára.

A digitális végerősítők a színpad feletti, 2. emeleti elektromos helyiségben kerültek elhelyezésre. A keverőrendszer és a végerősítők között Dante jelkapcsolat került kialakításra, ez a végerősítők vezérlésén kívül lehetőséget biztosít azok monitorozására és tetszőleges jelmanipulálására is. A felépített redundáns Dante hálózat a jelszétosztást biztosító switchek segítségével a hangvezérlőben és a színpadi környezetben is hozzáférhető. A kontrollszoftvert futtató számítógép segítségével a hálózatra kapcsolt eszközök közötti jelkapcsolatokat beállíthatjuk, az eszközök működőképességét, esetleges hibáit kezelhetjük, dokumentálhatjuk. A Dante hálózat lehetőséget biztosít közvetlen számítógépes hangbejátszásra és felvételre is. A végerősítők vezérlő- és kont-

rollszoftvere a rendelkezésre álló vezeték nélküli eszközön (iPad) is futtatható.

A hangtechnikai rendszer részét képezik még a vezetékes és vezeték nélküli mikrofonok, állványok, kábelek, hordládák stb., valamint a használatukhoz szükséges kiegészítők.

A hangtechnikai rendszer egy részéhez (hangkeverő, végerősítők, széles sávú és szub hangsugárzók, kábelek, mikrofonok, mikroportok) gurulós hordládák, táskák, védőeszközök tartoznak, az így kialakított mobil rendszer lehetővé teszi kisebb külső helyszíneken ezen technika alkalmazását, tetszőleges prózai vagy zenés rendezvény (pl. sajtótájékoztató, kiállítás megnyitó, népzenei vagy jazzkoncert, táneműsor) esetén. A mobil eszközpark a színházi rendszer berendezéseiből tovább bővíthető.

Vetítés

A megvalósult telepített vetítési rendszer a színpadra befüggesztett 6×4 m-es motoros vetítővászon mozikörülmények között képes megfelelő fényességű mozgókép (FHD) megjelenítésére. A projektor a hang-fényvezérlő előtt, a földszinti nézőtéri páholy mennyezetén kapott helyet, ez a pozíció alkalmas a színpadi hátsó tér bevetítésére is. A vetítési rendszer része a szintén 6×4 m-es operafólia is, ez a színpadi húzók bármelyikébe beköthető, és hátsó vetítésre is alkalmas, aminek a karzatszinten hátul középen kiépített második vetítőpozíció használható. Az egyedi vetítési igények támogatására Ethernet-kapcsolat épült ki a hangvezérlő és a színpadi környezetben felszerelt 4 csatlakozótábla mindegyike között. Ez tetszőleges végponton lehetővé teszi projektor, illetve bejátszó eszköz (számítógép) használatát az eszközparkban megtalálható Ethernet/HDMI extender alkalmazásával, pl. színpadról történő prezentáció esetén. A videobejátszó eszköz lehet a rendszerhez tartozó HDMI-kimenetű számítógép vagy tetszőleges céleszköz (Blu-Ray, DVD stb.). Több videoforrás használatát, illetve más képkeverési, effektkezési feladatokat videokeverő biztosítja.

Ügyelői rendszer

A megvalósult ügyelői rendszer kétirányú kommunikációt (interkom) tesz lehetővé az ügyelői pozíció, a hang-fény vezérlő és a porta között.

Az ügyelői rendszer központja és a végerősítők

A duplex kapcsolaton kívül mindhárom helyről van lehetőség az üzemi és a közönségforgalmi területekre is élőhang-információt közölni. Az ügyelői készülékről és a vezérlőből a közönségforgalmi területekre háttérzene bejátszható, amit az esetleges élő közönség hívás lehallkít (lenémít). A duplex készülékeken a színpadi műsorhang is hallható.

A simplex rendszer részeként az üzemi területeken (öltözők, folyosók, lépcsőházak, színesklub) kétutas, 100 V-os oldalfali hangsugárzók kerültek felszerelésre, a teljes üzemi terület kezelési szempontból egy zónaként működik. A közönségforgalmi területeken (kétoldali ruhatár, előcsarnok) 100 V-os oszlopsugárzók látják el az információközlési és háttérzenei feladatokat. Az ügyelői rendszer központi berendezései (mátrix, zónaillesztő, műsorhang mikrofon-előerősítő, végerősítő) a hang-

A front hangsugárzó rendszer előlről, osztozva a helyen a fényvetőkkel..

...és hátulról

- ▶ rendszer végerősítőivel együtt a 2. emeleti elosztóhelyiségben kerültek elhelyezésre.

A megvalósult audiovizuális rendszernél alkalmazott berendezések gyártói:

Digitális hangkeverő rendszer: Allen & Heath

Hangsugárzó rendszer: Nexo, Cisco
Vezetékes és vezeték nélküli mikrofonok: Sennheiser, Shure, DPA
Vetítés: Panasonic, Roland, Gerriets, Adeo
Ügyelői rendszer: Narval Acoustics, Yamaha, Music&Lights, DBX, Rhode,

Egyéb eszközök, kiegészítők: Ágota Technic, SafeCase, ElimeX, K&M, Eurocable, Klotz, Neutrik, Roline, Proel, Mikrotik, Numark, Apple

Molnár Ferenc
Lisys-Project Kft.

Astra fényvetőcsalád

Új dizájn, kivételes megbízhatóság

A Prolights professzionális és kiváló ár-érték arányú fénytechnikai berendezéseinek kizárólagos hazai forgalmazója a Lisy-Project Kft.

A legigényesebb alkalmazásokhoz kifejlesztett Astra Wash fényvetők áráról és elérhetőségéről érdeklődjön kollégáinknál

Gratulálunk!

2021. augusztus 20-án az Országházban adták át a március 15-én odaítélt művészeti díjakat. Érdemes Művész kitüntetést kapott Szlávik István Jászai Mari-díjas díszlettervező.

Caligula helytartója, Zalaegerszeg

Honderű, Pesti Színház

Szlávik István 1951. január 6-án született Budapesten. 1971–1976 között végezte el a Leningrádi Színművészeti Egyetem díszlet- és jelmeztervező szakát. Dolgozott az ország szinte összes színházában. 1974 és 1976 között a Nemzeti Színház, 1976-tól 1978-ig a kecskeméti Katona József Színház, 1978–1980 között a szolnoki Szigligeti Színház, majd 1980-tól 1982-ig a Miskolci Nemzeti Színház társulatának tagja volt. 1982–1993 között a József

Attila Színház, 1994-től 1998-ig a Nemzeti Színház, 1998–2011 között pedig Pesti Magyar Színház tagja, tervező művésze volt. Több díszletet tervezett az Állami Operaház előadásaihoz is.

Pályája kezdetétől korszakos jelentőségű rendezők munkatársa, előadásai díszlettervezője. A több mint négy évtizedet felölelő pályán mintegy 400 hazai és külföldi előadáshoz tervezett díszletet, olykor jelmezt is. Külföldön is több

helyen dolgozott, például a Helsinki Nemzeti Színházban vagy a bécsi Theater Pygmalionban. Tervezett díszleteket filmekhez és televíziós műsorokhoz is. Művészetére a nagy kifejezőerejű makettek készítése, a konstruktív térépítkezés, a fényeffektusok gondos megtervezése és a stílusbiztonság jellemző.

Nyolc évig volt a Magyar Látványtervezők Társaságának elnöke. Tanított a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, 2002 óta mesterséget oktat a Magyar Képzőművészeti Egyetemen, a Látványtervező Tanszék címzetes egyetemi docense.

Ötször állított ki a Prágai Quadriennálén, először 1979-ben. Tervei különböző nemzetközi platformokon is szerepeltek. 2004-ben *Díszletfrkák* címmel a Pécsi Nemzeti Színházban volt kiállítása a POSZT ideje alatt. Diákjai az általa kidolgozott, *A gyűjtő szobája* című mesterségbeli feladatokat állították ki a Prágai Quadriennálén 2011-ben és 2015-ben.

Felesége, Szakács Györgyi (1951) jelmeztervező. Gyermekük Szlávik Juli (1985) jelmeztervező és ifj. Szlávik István (1994).

Munkásságát számos kitüntetéssel, díjjal ismerték el. 1983-ban megkapta a Színkritikusok Díját, 1984-ben a Novi Sad-i Triennálén ezüstéremmel díjazták díszletterveit. 1990-ben Jászai Mari-díjjal tüntették ki. 2000-ben a legjobb díszlet díja kitüntetést kapta a IX. Horvát Színházi Fesztiválon. 2003-ban és 2008-ban Főnix díjat kapott.

Idei Érdemes Művész kitüntetéséhez gratulál a szerkesztőség, és további sikeres alkotó éveket kíván!

Kárpáti Imre

Szlávik István díszletterve

Szenes István életmű-kiállítása a Vigadóban

75. születésnapja alkalmából

Szenes István belsőépítész, építész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, az Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozat vezetője. Ybl Miklós- és Európa Nostra-díjas Érdemes Művész.

Szenes István 1946-ban született Budapesten. 1963 és 1969 közt a MAFILM-nél dolgozott dízlettervező asszisztensként. Dízlettervezőnek és grafikusnak készült, végül az Iparművészeti Főiskola belsőépítészeti szakán végezte felsőfokú tanulmányait. A Középlettervező Vállalatnál (KÖZTI) tervezett két évtizeden keresztül, emellett stúdióvezetőként irányította a fiatalokat. 1986-tól a Budapesti Műszaki Egyetem Lakóépítészeti Tanszékén oktatott. A Magyar Belsőépítész Egyesület (MABE) alapító tagjaként és első elnökéként szorgalmazta, hogy *A magyar belsőépítészeti 1945–2012* című lexikon elkészüljön. A kötet a 2013-as megjelenése óta a szakma referenciakiadványa.

Szenes István nevéhez köthető többek között a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínház 1993-as és 2002-es, a Budapesti Természettudományi Múzeum 2006-os belsőépítészeti rekonstrukciója, valamint a nemrég átadott Eiffel Műhelyház közönségforgalmi tereinek, Bánffy Termének, öltözőinek, Zenetermének és számos műhelyének, próbatermének belsőépítészeti kialakítása. Munkáiért, többek között a veszprémi Petőfi Színház gondos, a Medgyaszay-féle hagyományokat őrző rekonstrukciójáért 1989-ben Ybl Miklós-díjjal, a budapesti Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékhely belsőépítészeti munkájáért 2005-ben Pro Architectura-díjjal, 2014-ben pedig Érdemes Művész címmel ismerték el.

A nagy ívű pályafutást összefoglaló tárlatot a Pesti Vigadó földszinti és alagsori kiállítótereiben rendezték meg. Az elmúlt négy évtized munkássá-

gát bemutató jubileumi kiállításon külön csoportokba rendezett tablókön láthatjuk azokat a főbb területeket, melyeken alkotott. Lakóházak, magánházak, üzletházak, kórházak, rendelők, bankok, irodaházak, szállodák, éttermek enteriőrjeit tervezte és tervezi a mai napig. Külön csoportot képeznek a színházak, mozik, múzeumok, emellett folyamatosan végez rekonstrukciós tervezői munkákat is.

„Szenes István alkotóművészetét leginkább a harmónia szóval lehet jellemezni” – fogalmazott Vashegyi György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke a kiállítás megnyitóján. Mint köszöntőjében megjegyezte, a belsőépítész nem göresös, nem erőltetett, hanem könnyed, íves, finom és lágy mozgásokat, megoldásokat keres. „Művészetére jellemző a jó ízlés. Ezek már az alkotás legelső fázisában, a vázlatain is megragadhatóak. Ezt követően, a már kész épületek többjében egyfajta Szenes-design fedezhető fel.”

Dvorszky Hedvig művészettörténész mondta a tervező munkáiról: „Szenes István eddigi munkássága jól illusztrálja a magyar építészeti/belsőépítészeti, valamint saját generációjának, a közelmúlt fél évszázad történetét is. Munkáin keresztül fogalmat kaphatunk arról, hogy mi is a belsőépítészet. Tér- és környezetformálás az alkotó tehetségével, amelyben egyaránt benne foglaltatnak saját korának anyagi és szellemi lehetőségei mellett a megrendelő igényeinek ismerete, sőt akár befolyásolása is. Szenes István tervezői stílusának a jellemzője: festőiség, színharmónia, a kontrasztok finom kiegyensúlyozása, a legigényesebb anyagok beépítése, a világítástechnika eszközként való használata. Mindez a gépészetben és az akusztikában mint egy jól működő tér elemekre komponált zenekari mű jelenik meg. Elegáns, ízlésében konzervatív, a téralakításában a tágasságra és az intimításra egyaránt tö-

rekvő, agyaghasználatában is a mai korszellemet tükröző tervezői munkája remélhetőleg hosszabb távon is érvényes értéket képvisel, bár Szenes egyik előadásában a belsőépítészeti munkát afféle divathoz hasonló gyakorlatnak tartja, amely mindig változik az idővel.”

A kiállítás bejáratánál elhelyezett első plakáton olvasható Szenes István ars poeticája: „A harmonikus, bensőséget-otthonosságot sugárzó tereket kedvelem. Alkotásaimban kiegyensúlyozottságra törekszem, olyasmire, amelyben az emberek pozitív jeleket kapnak, felfedezik és érzik a környezet fontosságát és erejét. Egyszerűen jól érzik magukat a terekben. Dízlettervezőnek, grafikusnak készültem, de hivatásomat az építészetben – belsőépítészetben találtam meg.

Bár természetemnél fogva vonzanak a lágy, organikus, 'vérbő' vonalak és formák, az elmúlt évtizedek során kapott feladatok racionálissá, visszafogottabbá tettek. Fegyelmezettebb, tudatosabb lettem, és ez az alkotásaimra is kisugárzik.

Fontos, hogy az ember tudja magát kívülről szemlélni, kritizálni és megrendszabályozni. Megtanultam, hogy úgy kell figyelembe venni a megbízók igényét, hogy az elképzelések megvalósítása mellett kifejeződjön a szakmai tudás és tervezői egyéniség.

Azok közé a tervezők közé tartozom, akik az alapoktól kezdve, az építéssel együtt találom ki az épületet, ezért számomra nem elválasztható az exteriőr az enteriőrtől. Az épület kívül-belül egy gondolatot kell hogy sugározzon.

Közel ötven év szakmai múlt után elmondhatom, hogy számomra a belsőépítészet nemcsak hivatás, de hobbi is, betölti az életemet.”

Kárpáti Imre

Gratulálunk

Tordai Hajnal Jászai Mari-díjas magyar jelmeztervező, Érdemes és Kiváló Művész 75. születésnapját egy rögtönzött minikiállításal ünnepelték meg a Magyar Művészeti Akadémia tagjai.

Tordai Hajnal 1946-ban született Gyöngyösön. Művészeti tehetsége, a rajz és a jelmezek iránti érdeklődése már a gimnáziumi évek alatt jelentkezett. A budapesti Fazekas Mihály Gimnáziumban tett érettségi után először a Jaschik Álmos Dekoratórképző Művészeti Szakiskolában tanult grafikai, kiállítási és dekoratíri ismereteket. Ezt követően *Hinez Gyula* és *Gyémánt László* festőmű-

1992–2016 között a Magyar Látvány-, Díszlet- és Jelmeztervező Művészek Társaságának tagja, 2008–2011 között elnöke volt. 1996-ban mutatkozott be első tervezői kiállításával a Várszínházban. Ugyanebben az évben a nyíregyházi Móríc Zsigmond Színház *Shaw: Szent Johanna* című előadásának jelmezeiért az évad legjobb tervezője elismerést vehette át. A Magyar Színház által

Tordai Hajnal köszöntése 2021. szeptember 22-én

vészeknél, *Somogyi József* szobrászművésznél tanulta a tervezői mesterséget a zebegényi Szőnyi István Képzőművészeti Szabadiskolában. 1966-tól a Magyar Állami Operaház jelmezfestőjeként dolgozott, *Márk Tivadar* Kossuth-díjas tervező mellett. Nyaranként továbbra is Zebegényben tanult és alkotott.

1974-ben tervezett először jelmezeket a Szombathelyi Iseumban Plautus: *A hetvenkedő katona* előadásához. 1975-ben már számos budapesti és vidéki színház számára tervezett. Az opera műfajában az első jelmeztervezése a Pécsi Nemzeti Színházban *Webber: A bűvös vadász* című előadása volt. Ezután lett a Magyar Állami Operaház jelmeztervezője.

1977-től 1993-ig a Győri Kisfaludy Színház tagja, 1993-tól a budapesti Nemzeti Színház, 2000-től a Pesti Magyar Színház tervezőjeként dolgozott.

zeti Színház a Bricusse–Wildhorn: *Jekyll és Hyde* című előadásának általa tervezett jelmezeit.

2001 óta szabadúszóként, több fővárosi és vidéki színházban, szabadtéri és határon túli színházi társulat tervezőjeként dolgozik, tv-filmek számára is tervez jelmezeket. Neve ismert és elismert színháztörténeti és scenográfiai kiállítások létrehozójaként. 2010-től a Magyar Képzőművészeti Egyetem Látványtervező tanszékének óraadó tanára. 2013-tól a Magyar Művészeti Akadémia színházművészeti tagozatának rendes tagja, akadémikusa. 1998-ban *Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt*, 2005-ben *Jászai Mari-díj*, 2012-ben *Érdemes Művész*, 2017-ben *Kiváló Művész* állami elismerésekben részesült.

Tordai Hajnal több, mint 500 színdarab, opera, operett és musical jelmeztervét készítette el. 2013-tól ötletgazdaként részt vesz az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet szcenika könyvsorozatának létrejöttében. (A kötetek Turnai Tímea főmuzeológus összeállításával, Ács Piroska művészettörténész szerkesztésében jelentek meg.) Küldetésének tekinti, hogy a látványtervezés mestereinek, jeles tanárainak rajzait, grafikai felkutassák, feldolgozzák, majd albumba rendezzék. Hatalmas magángyűjteménye révén jelmezekkel, kellékekkel, fejdíszekkel, rajzokkal, csipkével és kézműves színpi tásakkal segíti a színházi produciók létrejöttét.

A művésznőnek további munkájához jó egészséget és sok sikert kíván a szerkesztőség!

Kárpáti Imre

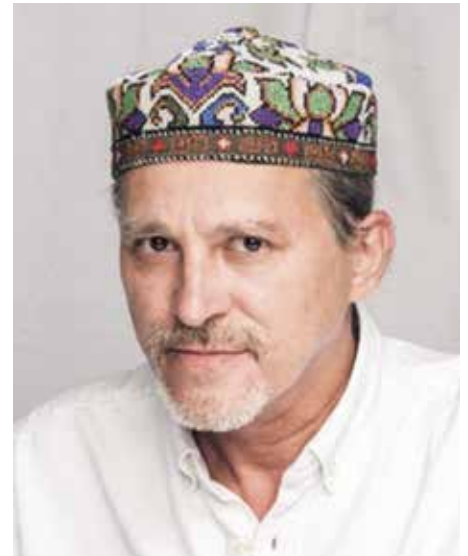
Szász Zsolt: „A bábok nem sírnak”

A Nemzeti Színház előcsarnokának harmadik emeletén látható Szász Zsolt bábkiállítása. A kiállításon az alkotó bábos életművének legjava került bemutatásra. A mintegy hetven, általa készített báb mellett gazdag képanyag is reprezentálja ezt a maga nemében egyedülálló munkásságot. A kiállítást a nézők az előadások szüneteiben tekinthetik meg.

Az 1959-ben született Szász Zsolt a Nemzeti Színház dramaturgja. Pályája képzőművészként indult. Tanulmányokat folytatott a debreceni Medgyessy Ferenc és a budapesti Dési Huber István képzőművészeti, majd a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola rajz–földrajz szakán. Színházi

részét képező Nemzetközi Betlehemes Találkozót, amely évről évre felvonultatja a Kárpát-medence még élő szakrális-dramatikus szokáshagyományát. 1993-tól 2012-ig a Nyírbátori Szárnyas Sárkány Hete Nemzetközi Utcaszínházi Fesztivál művészeti vezetője volt.

1994-ben megalapította a független Hattyúdal Színházat. Az általa alapított színházi formációkkal (Proli-Hystrió, MéG Színház, Hattyúdal Színház) színészként, bábosként és rendezőként számos hazai és külföldi elismerésben részesült. Az élvonalbeli magyar bábszínházakban is korszerű jelentőségű előadásokat hozott létre. Bábos munkásságáért 2007-ben Blattner-díjat kapott.

Fotó: Kárpáti Imre

Szépen zengő pelikánmadár bábjai, Vojtina Bábszínház, Debrecen, 2007

Japán mesék, Bóbita Bábszínház, Pécs, 1998

pályafutását 1978-ban a Vojtina Bábszínházban kezdte, ahol tíz évig tervezőként, rendezőként, színészként és műhelyfőnökként tevékenykedett.

Tömöry Márta bábos dramaturggal 1990-ben hozta létre a ma már a szellemi kulturális örökség

A Vidnyánszky Attila vezette debreceni Csokonai Színházban két előadást rendezett: *Talizmán*, 2008; *Csongor és Tünde*, 2010. A Nemzeti Színházban mint dramaturg öt előadás létrehozásában vett részt: *Vitéz lélek*, 2013; *János vitéz*, 2014; *Csik-somlyói passió*, 2017; *Bánk bán*, 2017; *Egri csillagok*, 2018.

A 2013-ban alapított *Szenáriumnak*, a Nemzeti Színház művészeti folyóiratának felelős szerkesztője. Szerkesztőtársával, Pálfi Ágnessel rendszeresen publikál az MMA elméleti folyóiratában, a *Magyar Művészetben*.

Kárpáti Imre

A halhatatlanságra vágyó királyfi, Ariel Bábszínház, Marosvásárhely, 2003

„Nem nagy truváj”

Technológiai kísérletek az előadóművészeti tervezésben

A kiállítás helyszíne a Margitszieten

Ektogenezis, készült a Magyar Képzőművészeti Egyetem Látványtervező Tanszékén, alkotó: Csizsér Csilla Viola, technikai szakember: Nagy Balázs

A kiállítás megnyitója: Nagy Fruzsina, Balázs Juli jelmeztervezők, főszerzők, Czvetkó Fruzsina kurátor, Závada Péter drámaíró, Egyed Zoltán, a Magyar OISTAT elnöke

A fenti címmel a látványtervezők újszerű munkáiból nyílt kiállítás szeptember 26-án a margitszieteni ásványvíz-palackozó egykori épületében. A kiállítással egy új kulturális helyszín, a Vidor Emil által 1936 körül tervezett Palackozó is debütált. A modernizmus karakteres jegyeit magán viselő, téglával burkolt, gyönyörűen felújított ipari épület együttes eddig nem volt látogatható.

A kiállítás az OISTAT Magyar Központ és a Magyar SzínházTechnikai Szövetség szervezésében a Budapesti Őszi Fesztivál keretében, a Budapest Branddel együttműködésben valósult meg, és az

Nagy Fruzsina jelmezei

volt a célja, hogy bemutassa a hazai előadóművészeti tervezés innovatív törekvéseit. Olyan tervezők és szakemberek munkáit láthatta a közönség, akik a maguk területén ötvözik a klasszikus értelemben vett művészi díszlettervezést és a modern

technika adta lehetőségeket. A látványtervezéshez felhasználják a hang-, fény- és videotechnika, a 3D virtualitás és más, a vizuális kifejezés eszköztárához kapcsolódó új elemeket. Olyan elkészült látványelemek, makettek, jelmezek, installációk,

A Végtelen Dűne alkotócsapata: Keresztes Gábor, Balázs Juli, Juhász András, Kálmán Eszter, Nagy Fruzsina

illetve színházban még nem használt technológiák jelentek meg itt, amelyek újat hoznak a színházi látvány megfogalmazásában.

A kiállítás nemcsak a kulisszák, de az innovatív folyamatok mögött is bizonyos tekintetben bepillantást nyújtott az előadóművészetek jövőjébe. Ezenfelül felhívta a figyelmet a különböző művészeti ágak és a kreatív ipar közti együttműködés fontosságára, átfogó képet adott arról, mi minden történt ezen a téren az elmúlt években a magyar színházakban.

A néző nincs mindig tisztában azzal, mennyi jól szervezett, közös munka zajlik egy-egy színházi előadás vagy koncert háttérében. El sem tudja képzelni, mekkora „truváj” egy-egy projekt létrehozása. A cím azt a színházhoz kapcsolódó poros, berögződött attitűdöt idézte, amit a kiállítás megdönteni, vagy legalábbis formálni szeretett volna.

Sokan dugták érdeklődéssel a fejüket a Végtelen Dűne installációjába

A válogatás tudatosan igyekezett felhívni a figyelmet a különböző trendekre és tervezői koncepciókra, azzal a szándékkal, hogy az itthoni színházi kultúrában több rendező és tervező merjen technológiai dimenziókban is gondolkodni. Látványelemek, makettek, jelmezek, installációk, illetve szín-

házban még nem használt technológiák váltották egymás. A következő generáció, a Magyar Képzőművészeti Egyetem látványtervező diákjainak munkái is megjelentek. A tárlat bevallott célja az volt, hogy inspirációt adjon és diskurzust indítson az innovatív színházi látványvilágról.

Vízmezők – immerszív installáció – makett. A sok ponton felfüggesztett és mozgatott, színekben, fényekben játszó anyag az elmerülés és a szemlélődés kettős élményét nyújtja. Díslettervező: Balázs Juli, további alkotók: Juhász András, Kálmán Eszter, Keresztes Gábor, Szabó-Székely Armin (Trafó Kortárs Művészetek Háza)

A *Recirquel Solus amor* című előadása. Klimó Péter díszlete egy absztrakt szakrális tér az univerzális szubjektív teremtés-történetéhez

A kiállításon többek között látható volt Balázs Juli, Kálmán Eszter és Nagy Fruzsina díszlet- és jelmeztervezők, valamint Juhász András videoművész és Keresztes Gábor hangtervező munkája, a *Végtelen Dűne* című installáció, amely a 2019-es prágai látványtervezői világkiállításon, a Prágai Quadriennálén az Országok és Régiók szekciójában elnyerte a legjobb kiállításért járó díjat. Az alkotás egy videóra és LED-falra tervezett, komplex építmény, amely kívül visszatükrözve mutatja környezetét, elmosva a térbeli határokat, belül pedig homokdűnéket megsokszorozva, kietlen és végtelen sivatag benyomását kelti.

A kiállítást Závada Péter drámaíró, költő nyitotta meg. A megnyitó különleges eseménye volt Lévai Zsófi: *ROMP* című performance előadása.

Kiállító művészek:

Árvai György, Balázs Juli, Bányai Tamás, Bartha Máté, Benedek Mari, Bérczi Zsófia, Bobor Ági, Boros Lóriné, Csík-Kovács Zoltán, Diák István, Egyed Zoltán, Hajdu Gáspár, Halák László András, Horesnyi Máté, Huszár Dániel, Irina Moseu, Juhász András, Kálmán Eszter, Karcis Gábor, Keresztes Gábor, Klimó Péter, Korai Zsolt, Kovács Dorottya, Lévai Zsófi, LIMELIGHT, Lődi Áron, Maruscák Dávid, Mezei Ildikó, Nagy Fruzsina, Nagy Gergő, Papp Gábor, Rancz András, Szatmári Bendegúz, Samu Bence, Sárosi Anita, Szirtes Attila, Szűcs Edit, Taskovics Éva, Tihanyi Ildi, Válics Péter, Varga Viktor, Varga Vince, Vicsek Viktor, XORXOR, Zeke

Verdi: *Aida a Szegedi Szabadtéri Játékokon 2019.*
Díszlettervező: Zeke Edit

Edit, Zéreczi Attila, a Győri Nemzeti Színház technikus műhelye és a Magyar Képzőművészeti Egyetem Látványtervező szakos hallgatói.

Szervezők: OISTAT Magyar Központ, Magyar SzínházTechnikai Szövetség

Főszerzők: Balázs Juli, Egyed Zoltán, Nagy Fruzsina

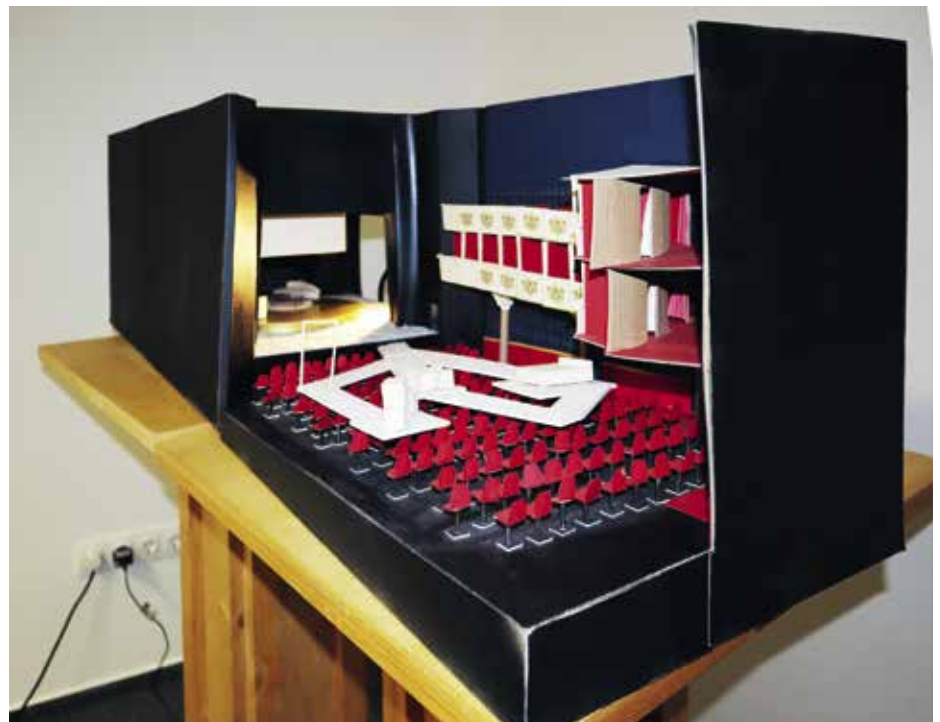
Kurátor: Czvetkó Fruzsina

Grafikus: Visnyai Zoltán

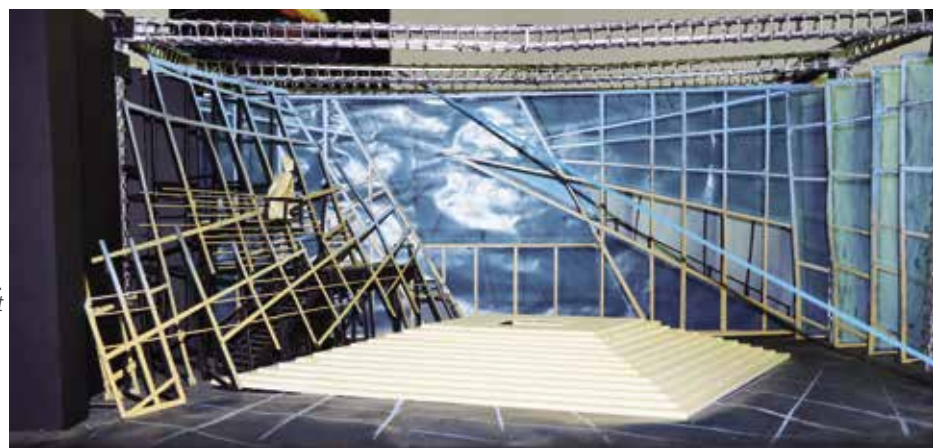
Asszisztensek: Cselőtei Boglárka, Dergez Viktória, Simonyi-Lengyel Mira

A kiállítást a Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Kulturális Alap és a Nemzeti Művelődési Intézet támogatta.

Kárpáti Imre

Pintér Béla *Anyaszemefénye* című előadásának látványterve a Magyar Képzőművészeti Egyetem Látványtervező Tanszékén készült, a helyszínt egy tévéstúdió, valamint a nézőtérre kifutó útrendszer alkotja. Az előadásban bizonyos tartalmak vetített formában jelennek meg, ami szimultán narratív teret hoz létre a színpadon zajló élő színészi játékkal

Hyperion FN 300 6C

Hyperion PR 300 TW

Hyperion FN 300 TW

Hyperion PR 300 6C

PELYHE KFT
Light-Sound-Stage

CLAYPAKY

AN OSRAM LIGHTING

Midi-B

HY B-EYE K25

Arolla Profile HP

VIPER NT

UNIQUE 2.1

**Look
Solutions**

CRYO-FOG High Pressure

Cobra 3.1

TINY S

Lövés a Broadway: Nick bár

Lövés a Broadwayn

Ahogy manapság lenni szokott, a Thália Színházban Woody Allen: Lövés a Broadwayn című musicaljének új, látványos előadásán is igen érdekes színpadi látványban gyönyörködhetnek a nézők. A színpadképet természetesen LED-falak alkotják. A hatalmas csapatmunkával létrehozott díszletképek tervezéséről kérdezem **Horesnyi Balázs** díszlettervezőt és **Radics Márton** animációs tervezőt. A látvány végleges kidolgozásáról a **Freelusion** munkatársai beszéltek.

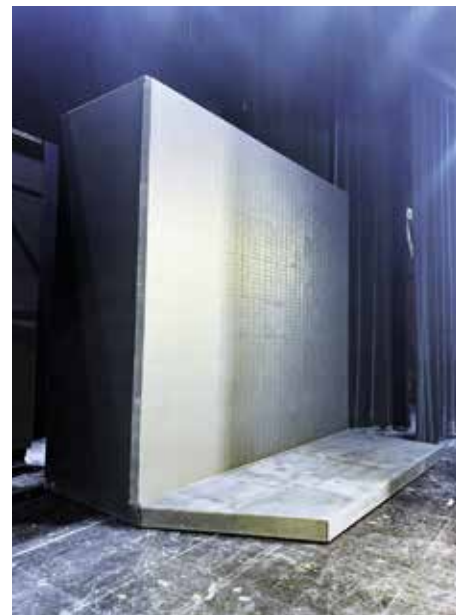
Horesnyi Balázs díszlettervező

Horesnyi Balázs: Az, hogy a díszlet LED-falakkal legyen, a színház ötlete volt. Így szólt a felkérés az előadás rendezője felé, és felém is. Belevágtunk, annak ellenére, hogy életünkben még hasonlót sem esináltunk. A COVID miatt fél évig gondolkodhattam és rajzolhattam a terveket, majd fél évünk volt a kivitelezésre. Hagyományos módon kezdtem bele a tervezésbe. Mivel nekem számítógépem sincs, maradt a ceruza és a papír. A számítógépes munkára felkértem Radics Márton animációs tervezőt, aki ilyen módszerrel készíti a rajzfilm-animációt. Ismertem a rajzait, és régebben baráti kapcsolatban is voltunk, ezért gondoltam rá.

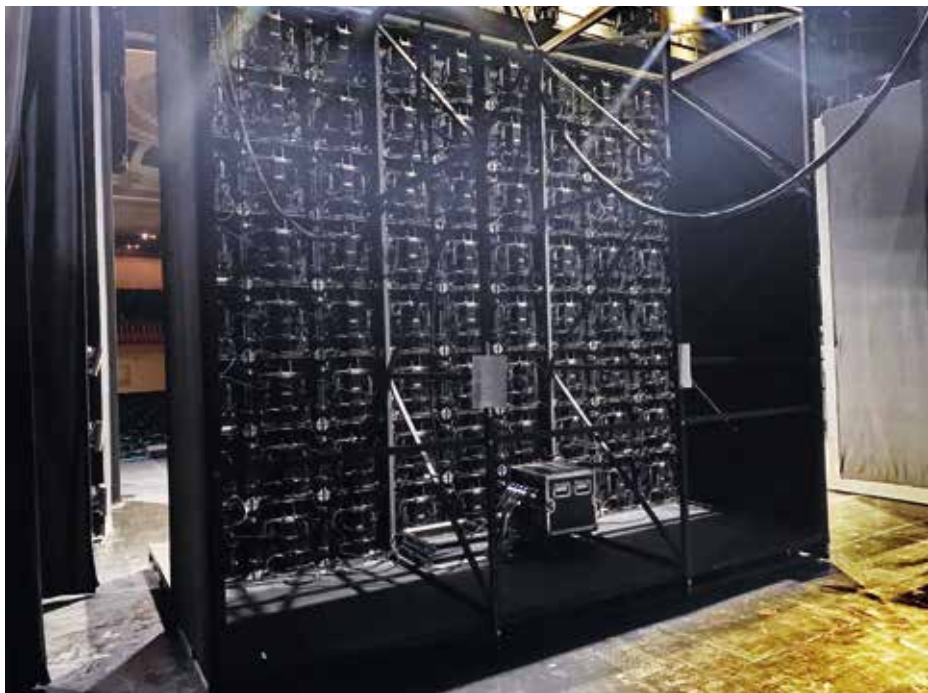
Az előadás 17 helyszínéhez több, mint 20 háttérteret kellett tervezni. A helyszínváltásoknál a

képváltásokat folyamatos átalakulással, mintegy filmszerűen oldottuk meg. Nemcsak a képeket mozgattuk meg a helyszínváltozások során, hanem a színpadon levő 4 nagy LED-falat is, így alakítva ki a változó tereket.

Azt találtam ki, hogy a díszletek alapja a történet korából származó Broadway képeiből álljon, képregények stílusában átrajzolt formában. Keresgéltem régi New York-i képeket újságokból,

LED-fal-koesi

LED-fal hátulról

könyvekből, és vázlatos fotómontázsokat készítettem belőlük. A képek összegyűjtése nehezebb volt, mint az összeragasztgatásuk. Ezeket a terveket

adtam át Radics Mártonnak, hogy grafikát készítsen belőlük. Kíváncsiak voltunk, milyen látványt lehet ezekből kihozni. New York-i külsőkkel, utca-

Radics Márton animációs tervező

képekkel kezdtük a tervezést. Úgy gondoltuk, ezek megadják az alapot arra, hogy a belső helyszíneket hogyan alakítsuk ki. Azt akartuk elérni, hogy a képeknek legyen valamennyi reális alapja, de minden kicsit eltúlozva jelenjen meg a színpadon. A LED-falak 4 méter magasak és 12 méter szélesek, ezért szélesvásznú képeket kellett készíteni.

Az első elkészült kép a terasz volt, amikor megnéztem a monitoron, megnyugodtam, hogy ebben a stílusban elkészülhet az egész előadás összes díszlete. Megmutatták, hogyan lehet megmozgatni és átszínezni ezeket a rajzokat. Így tudtuk változtatossá, mozgalmassá és látványossá tenni a háttereket, hogy az egész előadás alatt nézhető, megunhatatlanok legyenek. Nagy és érdekes kihívás volt a színpad és a hátterek horizontjának összehangolása. Külön feladat volt a mozgások és a változások megalkotása. Amikor több hónap után végre a színpadon eredeti méretben megláttam a díszletet, magam is meglepődtem. Olyan érzés fogott el, mint amit az első Lumière-film, *A vonat érkezése* láttán érezhettek a nézők.

Radics Márton: Először csináltunk egy próbát, hogy mégis hogyan néz ki egy általam készített grafika a LED-falakon. Az első változatot teljes egészében digitálisan rajzoltam meg. Persze elég sokat javítottunk, igazítottunk rajta. Ekkor jöttem rá, hogy ez mekkora munka, és hogy egyedül nem fogom tudni megcsinálni határidőre, hiszen 20 hatalmas grafika lett a végeredmény. Bevontam a munkába *Cselőtei Zsófia Olgát*, ő szerkesztette papíron a vázlatokat a megkapott tervek, montázsok alapján. Azt tapasztaltuk, hogy ha digitálisan szerkesztjük ki a képeket, túl nyersegek lesznek. Hajlamosak lemerevedni, nincs meg bennük a rajzi frissesség. Ezért ragaszkodtunk ahhoz, hogy papíron, ceruzá-

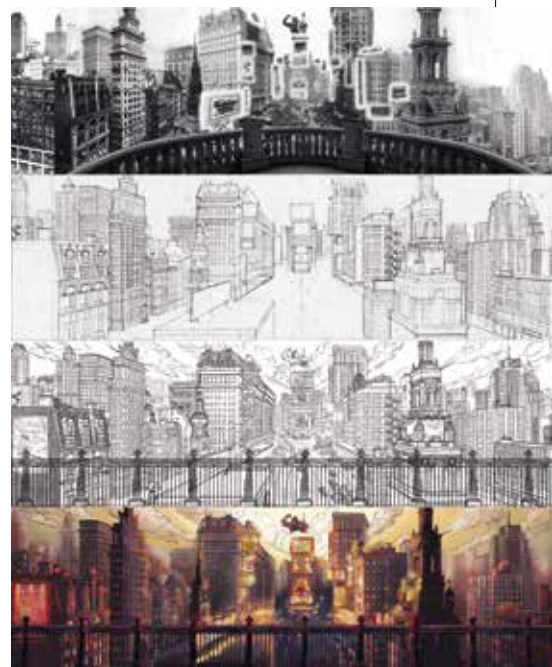
val, kézzel csináljuk meg az összes háttér kiinduló rajzait. Ezek után digitálisan elkészítettem a rajzok részletezését, kihúzását. A rajzok megmozgatását, és azt, hogy különböző rétegekre kerüljenek az épületek, hogy autók térben el tudjanak haladni a házak között, a Freelusion munkatársai oldották meg. A rajzok színezését *Fábián Nikolett* végezte el, a Horesnyi Balázstól kapott színminták alapján.

Horesnyi Balázs: Ez nagyon laza színkérés volt, a képregények világából választottam egy-egy képet, és annak a színeit kértem a rajzokra. Nagyon fontos volt, hogy a kiindulás rajzait kézzel, papíron, ceruzával készítették. Óriási különbség van a gépi és a kézi rajzok között. Nagyon hamar ráhangolódtak arra a világra, amit látni szerettem volna a színpadon. Így egy idő után már csak rá kellett bólintanom az elkészült színes rajzokra, mert minden olyan lett, amilyet elképzeltem. Kipróbáltuk azt is, milyen lenne mindez először 3D-ben megmodellezve, és csak utána papíron kiserkesztve, de ezt elvetettük, mert igen időigényes, és nem lett látványosabb a kép.

Radics Márton: Számomra a legnehezebb azoknak a képeknek az elkészítése volt, amelyek hátulról mutatják a színpadot és a díszletet. Egyáltalán nem vagyok jártas a színházi világban, animációs tervezőként dolgozom. Nagyon érdekes volt számomra, mi minden van egy színpadi térben ahhoz, hogy egy előadás működőképes legyen. Meg kellett értenem a színpad működési mechanizmusát, hogy ezt hihető formában tudjuk ábrázolni a képeken. Nehéz volt meghatározni a

Cotton Club-terv és a végeredmény

New York-i utcák, a korabeli fotóból, grafikai terveken keresztül LED látvány lesz

különböző képeken a horizont magasságát a színpadi horizonthoz képest. Több olyan grafika is volt, ami három különböző részből állt, és mindhárom részt különböző rálátással kellett megoldani.

Mivel referenciának olyan francia és japán animációs filmek és képregények háttereit vettük alapul, melyekben a kézi rajz dominál, mi is hasonló hatást akartunk elérni. Viszont a határidők miatt a digitális rajzot választottuk, amivel gyorsabban tudtunk haladni. A kisebb hibákat, festékmegfolyásokat és hasonlókat, amelyek egy analóg rajzot izgalmasá tesznek, mind utólag tudatosan kellett a digitális rajzba beletenni. Ezek nagyon fontos dolgok, mert steril képeket nézni az egész előadás során nagyon merev, rossz hatású lenne. A rajzokon minden részlet, pl. kocsik, épület, járda stb. külön rétegekre került. Olyan volt, mintha átlátszó műanyag lapokon lennének. Így adtuk át a Freelusion Stúdióknak, mert így könnyebben lehetett megmozgatni a képeket.

Papp Tímea művészeti vezető

Cselötei Zsófia Olga, grafika

Fábíán Nikolett, grafika

► **Horesnyi Balázs:** Az volt a kérésem, hogy úgy változzanak a képek, ahogy a színpadon a hagyományos díszletváltás történik. Felmegy a zsinórpadlásra, oldalra kiesúszik, vagy kifordul. Így értük el ezzel a modern formával a hagyományos színházi díszlethatást. Arra, hogy az alkotótársaim mennyire ráhangolódtak a színpadi világra, mondok egy példát: több jelenetben a színpad hátulról látszik, és a szereplők háttal állnak a nézőtérnek. A színpad hátsó részében vannak egymásnak támasztva a díszletfalak. Márton már magától az előadás előző, lejátszott képeit rajzolta rá az oda rakott, illetve a felhúzott, lógó díszletekre. Úgy gondolom, ezt csak olyan ember csinálja meg, aki már megértette a színpadi működést és ráhangolódtott a színházra.

Radics Márton: Csak a főpróbán láttam egyben az egész előadást. Akkor láttam először teljes színpadi méretben mindazt, amit monitoron készítettünk. Lenyűgöző, felemelő érzés volt, hogy minden rajunk gigantikus méretben ott van előttünk. Öröm volt látni, hogy az egész munkánk az előadás részévé vált.

Freelusion Video Mapping Studio

Papp Tímea művészeti vezető: Kapcsolatunk a Thália Színházzal már évekkkel ezelőtt kezdődött, a *Gellérthegyi álmok* című előadás bemutatójával. Ehhez a produkecióhoz interaktív vetítéssel készítettünk díszleteket. Majd a *Gyilkosság az Orient Expresszen* című előadás vetített díszleteivel folytatódott az együttműködés.

Gyöngyösi Balázs projektvezető: A legújabb közös alkotás a *Lövészek a Broadwayn* óriási LED-falakon megjelenített mozgó grafikus animációja volt. Az előadást *Béres Attila*, a Miskolci Nemzeti Színház igazgatója rendezte. Az előadás-hoz képregényszerű rajzok mozgó változatát képzelte el díszletként, ami a nagy LED-falak használatával volt megvalósítható. Így nem kellett festett díszleteket készíteni. A mozgatható LED-falakkal és az ezeken filmszerűen pergő animációkkal a helyszínnek váltása gyorsan követi egymást, így biztosítva az előadás pergő ritmusát.

Az előadás látványkonceptióját Horesnyi Balázs készítette el a jelenetek helyszínének tervdrajzaival, a Broadwayről a történet korából származó

rajzokat gyűjtötte ki albumokból és összeállította a terveket. Ezzel meghatározta az előadás korhű stílusát. Radics Márton grafikus rajzolta át a terveket képregényszerű, statikus formára. Ezekből a rajzokból a Freelusion műhelyében *Herczeg Ádám* grafikai vezetésével egy programozócsapat készítette a számítógépes mozgó animációt.

Öt nagy méretű LED-falból áll a díszlet. Ez adja ki a teljes színpadképet. Az előadás során az egész szinte állandó mozgásban van. A falak mozgásával és a képek váltásával alakulnak ki a jelenetek helyszínei. A LED-falak vasszerkezetre vannak építve, hogy kézi erővel mozgathatók legyenek. Ezeket a szerkezeteket a Thália Színház műszaki vezetője, *Német Tibor* tervezte.

Német Tibor: A produkció vizuális élményét adó grafikák 56 m² LED-felületen jelennek meg, tulajdonképpen ez a díszlet. A színpadnyílás két oldalán, fixen függesztett 2 db 1×4 m-es, a színpad közepén 2 db 4,5×4 m-es színpadi kocsiakra szerelt, a háttérben 2 db 1,5×4 m-es sínen mozgatható, függesztett LED-panelesoprotot alakítottunk ki.

Lövészek a Broadwayn: utca esőben

Herceg Ádám, grafika

A két darab 18 m²-es LED-felület megtámasztására és mozgatására szolgáló kocsiakat színházunk lakatosműhelyében gyártottuk. A stabilitás érdekében a kocsik 3 m szélességgel készültek, a LED-fal a kocsi tengelyvonalára épül, a támasztó, rögzítő rácsos szerkezet és maga a kocsi hegesztett acél zárt szelvényekből készült. Egy-egy kocsi alá 3-4-3, azaz 10 db hármaskerek került, melyeknek köszönhetően az egytonnás kocsi két díszítő tudja mozgatni, pozícióra állítani.

Gyöngyösi Balázs: Komoly logisztikai kihívás a színpadi műszaki dolgozók számára a falak

Gyöngyösi Balázs projektvezető

pontos mozgatása az előadások során. A színház munkatársainak szerencsére már nagy tapasztalata van az ilyen feladatok végrehajtásában, mert az előző közös munkánk, a *Gyilkosság az Orient Expresszen* is hasonló feladatot jelentett számunkra.

A Thália Színház munkatársai nagyon nyitottak a vetítés és a LED-falak használatára. Mindhárom közös munkánkban másképpen használják ezeket a technikai eszközöket. Az előadás világítástervezője *Csontos Balázs* volt, akinek komoly feladatot jelentett a színpadi fények és a LED-fal-as vetített képek

összehangolása. Így alakult ki az előadás látványvilága.

A színpadon díszletépítés helyett a LED-falakat kell felépíteni, a vetítési program pedig elfér egy pendrive-on. Ennek a vetítésnek az elkészítése 1400 munkaóra volt. A feladaton 3-4 munkatársunk folyamatosan dolgozott. Egy egész estés előadás kidolgozása fél és egy év között van. 17 jelenet helyszínét készítettük el, de van olyan helyszín, amin belül 5-6 kép is változik. Több tesztvetítést is tartottunk, így alakítottuk ki a színészekhez arányos méreteket, a látvány szín- és formavilágát. Nagy előnye ennek a megoldásnak, hogy a próbafolyamat alatt is lehetőség van a díszletképek változtatására. A festett díszleten nehéz változtatni, de a program könnyen alakítható az újabb igényekhez vagy a megfelelőbb látványelképzelésekhez.

A Thália Színház technikai felszereltsége és műszaki munkatársai alkalmasak az ilyen díszletezésre. A programok átadásakor részt veszünk a betanításban. Arra is van lehetőség, hogy a felszerelést mi adjuk bérbe egy-egy produkcióhoz. Ebben az esetben szakembert is biztosítunk az előadások lebonyolítására. Ha a mi felszerelésünkkel és a saját munkatársainkkal készítjük az előadást, mindig viszünk tartalék számítógépet is, amelyen párhuzamosan fut a program. Így ha valamilyen technikai hiba adódik, automatikusan a másik gép folytatja az előadást.

Kárpáti Imre

Lövészek a Broadwayn: Helén szobája

A kulisszás színpadokat felváltó
Asphaleia színpad
 az Operaházban
 története és működése

www.tuzbenszuletett.hu

Színes szélesvásznú színház

„Elektrosztatikus” kulisszák

„The Great Musical Show” műfaji megnevezéssel hirdeti a **Nikola Tesla – Végtelen energia** című zenés színházi produkciót a **BG Production**, olyan monumentális előadást ígérve, melyben a látvány még a musicalekhez képest is dominánsabb szerepet tölt be.

A színpadi tér ránézésre a koncertshow-k elrendezését idézi: a teret hatalmas LED-fal zárja le, a színpad előterében kétoldalt kisebb falak sokszorozzák meg az előadás kezdetéig vetített reklámokat.

A játék megkezdésekor azonban kiderül, hogy a tér sokkal rafináltabb, jóval többet tud a koncertszínpadoknál: az előtérben négy – takarásként is szolgáló – LED-fal is működik, a hátsók pedig időnként a tér közepére gurulva intímabb kamarateret alakítanak ki. A színpad közepét uraló lépcső széthúzható, felül hiddá alakítható. Frappánsan egyszerű megoldásokat alkalmazva hatásos térszerkezetekben mozog a musicalprodukciókhoz képest nem nagyszámú, létszámát tekintve átlagosnak mondható színész- és táncosgárda. Ez azonban még „csak” megszokott méreteket és játéktérteret teremt *Radó Denise* rendezéséhez, ahogy *Kiss Márk* jelmezei is a korrekt jelzővel illethetők. Miért mondhatjuk mégis, hogy valóban igaz a produkcióra a „great” és a „show” jelző? A válasz a technika teremtette látványvilágban rejlik. Méreteiben és rendkívül erős képiségében is lenyűgöző hatást teremtenek az alkotók (a vizuális látványvilágot a *Forward Productions* csapata, a fénytechnikát a *Menüett Production* jegyzi). Hagyományos díszletelemek helyett a LED-falakra vetített animációk teremtik meg a történet helyszíneit.

Fotó: DOROS NÓRA

Ez esetben igaz a színes szélesvásznú film megnevezés, részben a mozivásznonhatás, részben a vetített animációk jellege miatt. Mintha a régi szkeccestechnikát újították volna fel, amikor a színészek élő játékát filmbetétek váltották fel vagy háttérvetítések színezték. Itt az élő szereplők kerülnek be egy animációs film világába.

Nikola Tesla tartalmas, izgalmas és kicsit misztikus élettörténetét a születésétől haláláig végigkötető – Sebestyén Áron, Molnár Kata, Müller Péter Sziámi és Egressy Zoltán által jegyzett – új magyar musical igazi road musical: Smiljan, Prága,

Budapest, Párizs, New York, Chicago hangulatát teremtik meg rajzolt városképekkel, tájképekkel, amelyek kezdetben az amerikai filmipar túlszínezett, túlfényezett, meseszerűen elrajzolt díszletvilágait idézik – nekem hirtelen a *Moulin Rouge* és a *Leleményes Hugo* ugrott be, de hosszan folytatható lenne a filmes példák sora.

Az állóképeket diszkrét mozgó elemek teszik életszerűbbé: szél lebegteti a faleveleket, szökőkút, vízesés vize hull alá. Egy ideig „jó játék” is felfedezni az apró mozgó elemeket: ahogy a szél meglebbenti az ablakfüggönyt, vagy ide-oda jár az

ingaóra. A realista képi hatást pedig látványosan billenti ki egy-egy olyan markáns mozgó elem, mint a könyvtár forgó földgömbje.

Egy-egy ponton szellemesen össze is kötik az élő játékot és a vetítést: az egyik táncos beugrik a színpadi híd mögé, mintha az uszoda medencéjébe vetné magát, s a vetített háttérképen kicsobbán a víz, a tűzhányó táncos által kilövellt tűz pedig digitálisan lobban fel... A második felvonásban egy idő után azonban a képi világ ábrázolásmódja kezd leegyszerűsödni: egyre erősebben a rajzfilmek, számítógépes játékok megszokott rajzos stílusa köszön vissza.

A helyszínek jelzésén kívül a vetítések másik típusa a zeneszámok, koreográfiák alatt az elektromosság, ami a kísérletezés stilizált jelképiségét vázolja fel. A mozgó képeken elektromos kisülések cikáznak, fogaskerekek pörögnek – a témát magától értetődően jelképező motívumok, melyek ritmusukkal kiválóan erősítik fel a színpadi történekek dinamikáját, végtelenné tágtják a színpadi teret.

A festett vászonfalakat felváltó digitális kuliszszakat összességében hagyományos módon használják, a LED-falak a megszokott módon gurulnak be-ki, a hatás mégis újszerű a monster monitorok monumentalitása és a filmes mozgó elemek révén. Kézenfekvő és hatásos ez a 21. századi „díszletezés” – még inkább hatásos lehetne eredeti grafikai világok alkalmazásával.

Mikita Gábor

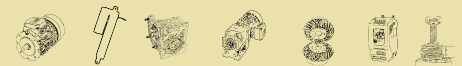

Fotó: Dobos Klára

Theiss Hajtástechnika

színpadi süllyesztés,
emelés, forgatás

THEISS
HAJTÁSTECHNIKA
theissdrive.com

Első a sorban!

Az Audio-Technica új 3000 Digital vezeték nélküli rendszere

Egy sikeres esemény megvalósulásának számtalan feltétele és buktatója van. Nem elég megvásárolni a legdrágább eszközöket és kibérelni a leglátványosabb helyeket, emellett alaposan meg kell tervezni mindent a környezeti adottságok, a felmerülő igények és lehetőségek tükrében. Nincs ez máshogy az audiorendszerekkel sem. Szerencsére ma már – az összes minőségben és árkategóriában – eszközök százai közül tudunk választani, de ha egy szimpatikus, megbízható márkát találunk, aminek rengeteg típusa és variációja érhető el, azzal megütöttük a főnyereményt.

Az Audio-Technica büszkén jelenti be új 3000 Digital rendszerét, amely az eddigi, analóg jelátvitelű negyedik generációs 3000-es és harmadik generációs 5000-es termécsaládok mellett az első UHF alapú, digitális jelátvitelű eszközpark.

A kétsatornás vevőegységben egy saját fejlesztésű audio kodek dolgozik, melynek köszönhetően a 48 kHz/24 bit felbontású digitális jelfolyam mindössze 2,5 ms késéssel jelenik meg a szimmetrikus XLR kimeneteken és a Dante™ streamben. Az eszköz hátulján egy RJ45 csatlakozón keresztül kapcsolódhatunk vezetékes, vezeték nélküli vagy Dante hálózathoz. A hátlaton a végfelhasználónak szánt hely- és pénztakarékoságból antenna-kaszádkijáratok is helyet kaptak, így 5 eszközig, azaz 10 csatornáig egyetlen pár antennával létrehozhatunk egy nagyobb, vezeték nélküli rendszert. A digitális jelátvitel lehetővé teszi az AES256 típusú titkosítást, amivel biztonságos és szinte lenyomozhatatlan jelfolyamot biztosítanak az eszközök, így installációs, hivatalos környezethez is ideális választás. A rendszer beállításainak megtervezése, beállítása és monitorozása akár távolról, vezeték nélkül is elvégezhető a Wireless Manager szoftver segítségével. OLED kijelzőn látjuk az eszköz főképernyőjét, illetve a menüt, melyben rengeteg funkció érhető el, mint a „Group Scan” helyi UHF környezetfelmérés, az „Auto Squelch” zajküszöbállítás, a „MIX” analóg kimeneti audiomixelés, vagy a „Timed Walk Test” hatótávolság- és azon belüli jelerősség-felmérés. Hangolás tekintetében Magyarországon jelenleg három, 60 MHz széles frekvenciatartományban érhető el az eszközök, és ideális esetben egy 8 MHz-es sávban 22 csatorna fér el. Természetesen ideális esettel ritkán lehet találkozni, de még ezzel kalkulálva is hatalmas rendszerek építhetők akár egyetlen 60 MHz-es frekvenciatartományban.

Vevőegység

Az adók fémházat kaptak – a zsebadó lenyitható előlapját kivéve, mely erősített kompozit műanyag –, aminek köszönhetően kifejezetten strapabírók és tökéletesen alkalmasak bármilyen professzionális felhasználásra. A termécsalád töltőegységeinek segítségével újratölthető akkumulátorokkal is üzemeltethetjük az adókat, a hálózati csatlakozós dokkolóval pedig még monitorozhatjuk is a töltés állapotát a Wireless Manager szoftverben. A zsebadó mute kapcsolóján és a multifunkciós gombon kívül minden más beállítási lehetőség az adók házán belül kapott helyet, az

esemény alatti véletlen elállítás kiküszöbölése végett. A multifunkciós gomb egy előre beprogramozható kapcsoló, melynek segítségével opcionálisan beállíthatjuk az Audio-Technica egyedülálló tartalék frekvencia funkcióját, amit a rendszer programozása során adhatunk meg. Amennyiben az adott esemény közben frekvenciazavarás lépne fel, a multifunkciós gombot két másodpercig nyomva tartva a rendszer átáll a tartalék frekvenciára, így a rendezvény vagy előadás megszakítás nélkül mehet tovább. Mikrofonok tekintetében a zsebadó az analóg 3000-es és 5000-es szériákhoz hasonlóan HRS8 típusú eH csatlakozót kapott, amely kisebb és biztonságosabb a HRS4 típusú eW elődjéhez képest, míg a kézi adóra az Audio-Technica kínálatában 6 különböző – három dinamikus és három kondenzátor – kapszula érhető el, az alacsonyabb szinttől a stúdió kategóriáig. Az ipari sztenderd csatlakozónak köszönhetően más gyártók kompatibilis mikrofonkapszuláival is használható.

Míg az Audio-Technica elsősorban megbízhatóságáról és minőségéről híres, a termékvariációk és a széles portfólió is névjegyévé vált a márkának, melyet az új 3000 Digital sorozat is alátámaszt. Legyen szó kis vagy nagy rendszerről, analóg vagy digitális jelátvitelről, olcsó vagy drága eszközparkról, az Audio-Technica a legtöbb felmerülő problémára megoldást kínál.

Hunyad Attila

Audmax Kft.

Digitális átvitel, természetes hangzás

Megérkeztek a 3000-es sorozat legújabb tagjai, a 3000 Digital termékcsalád

- 60 MHz-es UHF hangolási sávzélesség
- Mindössze 2,5 ms késés
- Egyedi, Audio-Technica fejlesztésű audio kodek
- Network port a szoftveres csatlakozáshoz és Dante™ kimenet a Dante™ streamhez
- Két csatornás vevőegység antenna cascade kijáráttal
- Töltőegység két adó dokkolásához, akár network csatlakozási lehetőséggel
- Programozható multifunkciós gomb, beállítható tartalékfrekvenciával
- Ipari szabványú, menetes rögzítésű, cserélhető kéziadó kapszulák
- „Timed Walk Test” hatótávolság és azon belüli interferencia felderítés

Wireless Manager

AUDMAX Kft.
1107 Budapest, Fogadó u. 3.

Tel.: +36 1 431 9005

Fax.: +36 1 431 9006

Web: www.audmax.hu

Az Eucharisztikus Kongresszus „hangjai”

Minőség lépésről lépésre

Különleges, sok százezer embert megmozgató egyházi eseménynek adhatott otthont szeptember 5. és 12. között fővárosunk: itt rendezték meg az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust (NEK). Rengeteg külföldi vendég is érkezett, számos egyházi méltóság sok helyről – közülük elsősorban a katolikus egyház fejét, Ferenc pápát kell kiemelnünk.

És bár egy ilyen esemény lényege a lelki életben rejlik, de az elmélyülést igencsak segítette a gyönyörű zenei szolgálat, s nem melleleg a kitűnő hangi-képi közvetítés.

Az már megszokott, hogy a Hősök tere rendezvényein, koncertjein kiváló a technika, legyen szó hangosításról, vagy a monumentális digitális látványelemekről. Ennek ellenére most mégis rácsodálkoztunk, hogy a zenei részek alatt a kétezer fős kórus hangzása micsoda tisztasággal, erővel, összehangoltan szólt. Meg is fordult a fejünkben, hogy esetleg felvétélről adják be a zenét, az lehet a tökéletes hangzás magyarázata, de akkor miért a lelátón az a sok fehér sapkás, éneklő ember, és honnan, miért vetítik ki a hatalmas digitális képernyőre a karmestert? Egy kórustag később biztosított arról, hogy valóban ott, élőben esendültek fel az egyházi dallamok.

Az igazi csodaszámba menő vállalkozás azonban a gyertyás körmenet kilométereken át tartó hangosítása volt. A rendezvény szentmisével kezdődött a Kossuth téren, s már ott felfigyeltünk arra, hogy a forgalom elől lezárt környező utcákat

Fotó: DOBOS KÁROLY

milyen tisztán, erősen és érthetően betöltik a mise hangjai. Majd az Andrassy úton gyalogolva tűnt fel, hogy a hangzást semmi nem zavarja meg, ugyanazt a minőséget kapjuk lépésről lépésre. Nem volt hangelesúzás, berezonálás, begerjedés – a zenei kíséret végig kivételes minőségben támogatta a meghatottan éneklő tömeget.

Gyakorlatilag a Kossuth tértől a Hősök teréig mind hangban, mind az egymástól nem túl messze, véges-végig kihelyezett kivetítőkön képben minden ponton tökéletes közvetítését láthattuk-hallhattuk az eseményeknek. Le a kalappal a kongresszus e kis szejletén tevékenykedők előtt is!

Kivetítők sora a gyertyás körmenet útvonalán

D. K.

Halálos baleset a Bolsoj színpadán

Rimszkij-Korszakov: *Szadko* című operájának előadása közben meghalt egy pantomimművész október 9-én este a moszkvai Bolsoj Színházban. A halálos baleset az egyik díszletváltás alatt történt. Egyes források szerint egy leereszkedő díszletfal okozta a 38 éves férfi halálát, aki 2002 óta volt a színház pantomimtársulatának tagja. Az Interfax hírügynökség viszont úgy tudja, a művész nem vette észre, hogy fentről eresztik le a színpadi süllyedőt, és agyonnyomta a szerkezet. Szemtanúk szerint nem is lett volna ideje kitérni előle. Más értesülések szerint a baleset a színpad hátsó részén történt, ahol Jevgenyij Kules pantomimművész állítólag rossz irányba indult el.

Egyes nézők azt hitték, hogy ez a jelenet része volt, és csak akkor döbbentek rá, hogy súlyos baleset történt, amikor valaki mentőért kiáltott. A zenekar abbahagyta a játékot, alig egy perc alatt leeresztették a függőnyt. A haláleset miatt megszakították az előadást, arra kérték a nézőket, hogy hagyják el a termet.

A tragédia helyszínén azonnal megkezdték a nyomozást, hogy kiderítsék a baleset pontos kö-

A balesetet rögzítő videoképek, kikockázva a pontos helyet

rülményeit, közölték az orosz főváros illetékesei. A balesetet az egyik kamera is rögzítette, a videó jól látszik, hogy a háttérter lezáró, súlyos díszlet-elem leeresztésekor történt a tragédia.

Nyolc évvel ezelőtt, 2013 júliusában is történt halálos baleset a Bolsojban: akkor egy hegedűs halt meg, aki beleesett a zenekari árokba.

MTI – CNN

A Volkstheater új épülete Münchenben

Az Isarphilharmonie hangversenyterem október 8-i megnyitója után október 15-én nyitották meg München új színházát, a Volkstheater most elkészült épületét. A 131 millió eurós projekt, amely a város régi vágóhídjának helyén épült fel, része a rozsdavezetben épülő új városközpontnak.

A Népszínház elődjét 1903-ban, reprezentatív vasbeton szerkezettel építették fel a Josephspitalstrassén, 1000 fős nézőtérrel. 1955-ben a Brienerstrassén egy többcélú sportesernak épült, amelyet 1983-ban, önkormányzati finanszírozással és közadakozásból összegyűlt 9,3 millió márkából alakítottak át a Volkstheater számára. Itt nem volt zsinórpaddás, és csak 609 néző fért el benne. A csarnokot a Bajor Labdarúgó Szövetségtől bérelte a színház, a bérleti szerződés azonban 2020-ban lejárt, és az épület is jelentős felújításra szorult volna. Ezért a müncheni városi tanács már 2017-ben pályázatot írt ki egy új, 18 000 négyzetméteres színházépületre.

A pályázat eredményeként a stuttgarti székhelyű Lederer Ragnarsdóttir Oei (LRO) építésziroda kapott megbízást a tervezésre, a kivitelező a svájci Georg Reisch lett.

Az új, 25 000 m² hasznos alapterülettel rendelkező épület három év munka után, 2021 őszén készült el. A Volkstheater most ideális helyen van, a

legmodernebb színpadtechnológiával és rengeteg hellyel rendelkezik. A zsinórpaddás 27 méter magas, a díszletek a színpadi süllyedőkkel a föld alatti

▶ raktárakba szállíthatók. A zenekari árokkal rendelkező nézőtér befogadóképessége 600 fő, a széksoportok betolthatók, így egy multifunkcionális játéktér is kialakítható, mozgatható világítási hidakkal. További két, 400, ill. 250 fős játszóhelyet/próbaszínpadot is kialakítottak. Az épületben az irodák, öltözőkön kívül díszletgyártó és jelmezkészítő műhelyek vannak. A világítási- és hangosítótáron kívül jól felszerelt hangstúdiót létesítettek, valamint apartmanokat a vendégművészek számára.

A szó legszorosabb értelmében vett népszínházként működő Volkstheater sok fiataalt szólít meg, repertoárja a hagyományos, ismert drámáktól egészen a fiatal rendezők kritikus, mai felfogású előadásaiig terjed. Az idei évadban a három játszóhelyen összesen 16 bemutatót terveznek. Az új épületet Christian Stückl: *II. Edward* című darabjával nyitották meg.

Az Isarphilharmonie új, ideiglenes otthona

Az elmúlt időszakban a Gasteig kulturális, oktatási és konferenciaközpont felújítása miatt időszakosan megépített koncertterem, a Gasteig HP8 átadója is kiemelkedő esemény volt Münchenben. Az épület fő eleme az 1900 fős, modern, elemes építési technikával, fából készült hangversenyterem, amelynek az akusztikáját a világhírű akusztikus, Yasuhisa Toyota tervezte.

Münchenre emiatt és a további tervek miatt is irigykedve nézhetnek a városok: felújítják a Gasteig régi épületét, teljes körű felújítás kezdődik a Deutsches Museumban, és egy további koncerttermet is ígért a bajor tartomány. Mindezeket a projekteket még a járvány előtt indították el.

Internet

A müncheni Volkstheater bejárata és nézőtere

DIGICO
Quantum
338

Figyelem – most lehull a lepel!

A KABUKLIP függőnyejtő rendszerről, amely a legnagyobb varázslatokat hivatt életre kelteni

Az ejtőegységek mágneses csíptetői minden textilanyaghoz használhatók

A függöny nyílik – és zárul

Ez a hatás már önmagában is lenyűgöző a színházak, operák, koncertek és balettelőadások nézői számára, hiszen ez jelzi a csoda kezdetét és végét: magát az előadást. Ehhez még jöhet a libabőr, ha a függönyök ejtésével olyan váratlan „felfed(ez)” szemtanúja lehet a néző, amelyre addig nem számított – termékek, személyek, épületek leleplezésével a színpadon, vagy akár egy megnyitó alkalmával.

A KABUKLIP segítségével a meglepetés ereje sosem marad el!

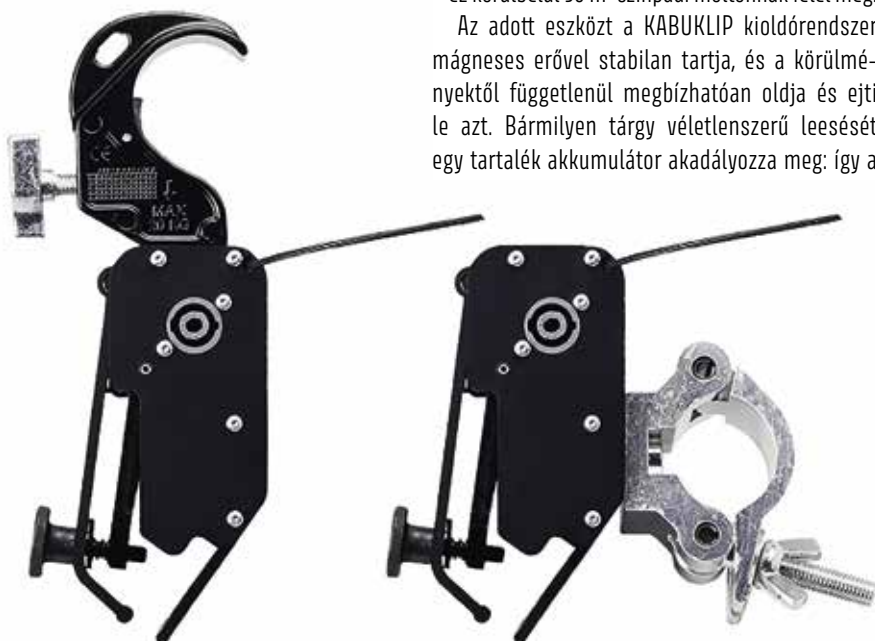
A bécsi Tüchler 1968 óta Európa-szerte vezető szerepet tölt be a rendezvényeknél, színpadoknál, színházakban, múzeumokban, többéltű termekben, mozikban, közösségi központokban használt speciális gyártmányok és szolgáltatások terén. Az ezen helyeken használatos termékeknek praktikusabbnak, halkabbnak, hangosabbnak, világosabbnak, sötétebbnek, szebbnek, biztonságosabbnak – tehát másnak – kell lenniük, mint a többi átlagos árucikknek. A speciális effektek megjelenése új követelményeket és termékeket teremtett a piacon, mint például az égésgátlóval ellátott színpadi textíliák gyártását, a vezérlők által irányított függönyhúzó rendszereket, vagy a megfelelő színpadtechnikát támogató láncos emelők, színpadi csörlők tervezését és gyártását.

Így vált idővel szükségessé a KABUKLIP ejtőrendszer is, amely egy modern „meglepetésfaktorral” (a takaró textíliák és anyagok leejtésével) forradalmasítja a bemutatni kívánt termékek hirtelen felfedését. Ezenkívül a rendszer lehetővé teszi különféle tárgyak egymást követő, másodpercre pontos ejtését is.

Sokréttű felhasználásra nyílik lehetőség segítségével, legyen szó akár színdarabról, ünnep-

ségről vagy bármilyen választási rendezvényről. A KABUKLIP ejtőrendszer mindennel „elbír” lyukak, ringlik, kampók vagy egyéb speciális akasztók kialakítása nélkül. Függönyöket, szöveteket, léggömböket vagy fóliákat tart a rendszer egy egyszerű, de annál biztonságosabb és technikailag tökéletesen kivitelezett csíptetőrendszerrel. Az ejtőegységek szorítóereje olyan nagy, hogy anyagtól függően akár 15 kg hasznos teher is függeszthető egységenként – ez körülbelül 50 m² színpadi moltonnak felel meg.

Az adott eszközt a KABUKLIP kioldórendszer mágneses erővel stabilan tartja, és a körülményektől függetlenül megbízhatóan oldja és ejti le azt. Bármilyen tárgy véletlenszerű leesését egy tartalék akkumulátor akadályozza meg: így a

Vezérlőegység

A KABUKLIP alapvezérlő kialakítását az alábbiak jellemzik:

- ▶ kétlépcsős kioldórendszer, amely védelmet nyújt a véletlen kioldás ellen,
- ▶ általa az összes csatlakoztatott KABUKLIP kioldóegység egyidejű kioldására van lehetőség,
- ▶ LED-es lámpa a kioldó egységeknél, amely egyszerűen be/ki gombbal működtethető, a munkavégzés megkönnyítése céljából,
- ▶ DMX-bemenet a DMX-jelen keresztüli működtetéséhez,
- ▶ szükség esetén más KabuKlip alapvezérlőkkel is összekapcsolható,
- ▶ 240 voltos Schuko dugó a tápellátáshoz,
- ▶ jelző LED a bekapcsolt állapot jelzéséhez.

Milyen további lehetőségeket kínál a KABUKLIP? Szükség esetén, a hatás fokozása érdekében egy úgynevezett KABUKLIP DMX slave csatlakoztatható a kilövő egységek egyedi indításához, amellyel időeltolódásos kioldást lehet végrehajtani, ennek eredményeként hullámhatást is előidézhetünk.

Tüchler színpad- és textiltechnika

A KABUKLIP függőnyejtő rendszer mellett a lánghálló színpadi textiliákon, táncszőnyegekben és színpadi burkolatokon, effektanyagokon és vetítőfelületeken, a színpadtechnikához tartozó, például láncos emelőkön, színpadi csörlőkön, függönyhúzó rendszereken és ezekhez tartozó vezérlőrendszereken túl a Tüchler választékában különféle kiegészítők is megtalálhatók. Tehát minden, ami a rendezvényhez vagy bármilyen produkcióhoz szükséges lehet.

Az évtizedekre visszanyúló tapasztalatnak köszönhetően a létesítmények – színházak, kulturális és rendezvényközpontok, közösségi termek és mozik – rendezvénytechnikájához szükséges tanácsadás, tervezés, kivitelezés, összeszerelés és telepítés mind egy kézről és egy helyről érkezik: a Tüchler csapatától. Így ha profi munkára és tanácsra van szüksége, keressen minket bizalommal, hogy megtervezhessük Önnek a „varázslat szentélyét”!

▶ kellék áramkimaradás esetén is a helyén marad, csak akkor hullik le, amikor azt az előadás valóban megkívánja. Ebben a tekintetben biztosan elmarad a korábban említett „meglepetés hatás”, hiszen pontosan akkor nyílik és ejt, amikor megnyomásra kerül a vezérlőegységen található „Fire” gomb.

Az innovatív technológia nem csak beltérben használható: az IP54-es víz- és porvédelemnek köszönhetően akár egész épületek felfedése is lehetséges! Minden csatlakozás és ejtőegység vízálló kivitelben is elérhető, ezért kültéri használatra is ideális.

A csatlakozók biztosítják a KABUKLIP kioldó egységek biztonságos és gyors összekapcsolását, melyek a választott KABUKLIP verziótól függően vagy a szabványos IP23-as, vagy a KABUKLIP-OA vízálló szabadtéri változatnál IP54-es kivitelezésűek. Kábelként kiváló minőségű és környezetbarát halogénmentes kábelek kerülnek felhasználásra.

A fémbetét nélküli kialakítás segíti kivitelezni az anyagok természetes és könnyű ejtését, és ezzel egyidejűleg kiküszöböli a sérülések lehetőségét is. Nehéz tárgyak ejtésénél úgynevezett ejtőszem használatára is van mód.

Mivel a KABUKLIP legfőképp mobil felhasználásra lett tervezve, és mind beltéri, mind kültéri rendezvény esetén alkalmazható, így megbízható szállítóeszköz is rendelkezésre áll: a robusztus bőrönd (Flightcase) a KABUKLIP alapvezérlőhöz, az áramkimaradás-jelző eszközhöz és akár 3 akkumulátorosomaghoz is tökéletes. Ha már az alapvezérlésnél tartunk: akár 25 KABUKLIP kioldóegység is nyitható egyszerűen!

TÜCHLER®

AHOL A NAGY DOLGOK SZÜLETNEK...
...MI OTT VAGYUNK

GREENBOX STUDIÓT

szeretne életre kelteni?
Nálunk mindent megtalál hozzá,
meghozza teljesen
színazonos kivitelben:

GREENBOX PADLÓ

CHROMAKEY SCREEN TEXTIL

GREENBOX FESTÉK

MIÉRT KEDVELIK
A SZAKEMBEREK
EZEKET
AZ ANYAGAINKAT?

Mivel a különböző termékek színe és tónusa teljes harmóniában vannak egymással, azt a maximális egyezést biztosítják, ami ma technikailag kivitelezhető, különböző anyagtipusok színeinek összehangolásakor

MIT ÉRDEMES MÉG TUDNI?

A COLORX 150 PLUS padló előnye, hogy a kamerák gond nélkül kezelik, mivel nem fénylik, és emellett könnyen is tisztítható. A CHROMAKEY SCREEN anyagunk mosható, és nehezen éghető poliészter szálból készül, amely egyik oldalán bolyhozott, így matt felületet képez. A CHROMAKEY festék rendkívül rugalmas, PVC-re, fára, papírra, gipszkartonra, betonra, fémre és sok más anyagra festhető.

Ha további szaktanácsadásra van szüksége, keressen minket bátran magyar nyelvű kollégáink szívesen segítik munkáját!

info@tuechler.at

+43 1 4001032

1220 Bécs/Ausztria,
Rennbahnweg 78

Itt a lámpám, de hová akasszam?

A múltkori lapszámban több tervezési hibát is említettem, amelyek – véleményem szerint – mind elkerülhetőek lettek volna, ha az előkészítésnél figyelembe veszik legalább a hazai, követendő mintának tekinthető létesítményeket.

Bár az utóbbi években megszorodott a rekonstrukciók száma, sajnos azok a tapasztalatok, amelyek egy-egy munka során összegyűlnek, a legritkább esetben hasznosulnak egy másikban. Különösen fontos (lenne) még a tervezéskor az előzetes felderítés, azaz minél több jó, de akár elrettentő példa tanulmányozása.

Mindez azért jutott az eszembe, mert az előző lapszámban „temetett” Győri Nemzeti Színház rekonstrukciójának egyik tervezője néhány éve felkereste színházunkat, és hosszasan beszélgettünk a Márkus Emília Kamaraterem működtetési tapasztalatairól. Különös véletlenként a scenikai világítást tervező mérnökkel is volt alkalmam a témáról szót váltani, lévén régi ismerősöm.

Ezzel el is értünk a jelen cikk fő témájának választott világítási pozíciók témaköréhez. Győrben egy kellően tágas és magas termet terveztek, ami természetesen variábilis lett volna. Ennek optimális kiszolgálásához keresték a megfelelő világítási tartórendszert. A problémára ismereteim szerint három figyelemre érdemes megoldás született az országban. Az első Pécsen, a Nemzeti Színház kamaratermében. Itt sok, kézi csörlővel mozgatható díszlettartó került elhelyezésre, körbejárható karzattal, egy fix és egy, a terem hosszirányában mozgatható világítási híddal. Tudtommal a terem variábilis átrendezésével felhagytak, de a néző és a játéktér határvonala nincsen „kőbe vésvé”. A mozgó híd két módon is hasznos lehet. Egyrészt oda állítható, ahol az adott előadás szempontjából legideálisabb, így a rajta elhelyezett gépek fényének beesési szöge képes alkalmazkodni a díszlet által

Fényvetők rögzítése a Weöres Sándor Színház Márkus Emília Kamaratermében

támasztott követelményekhez. A másik funkcióhoz már némi szerencse és nem kevés munkaszervezés is szükséges. Abban az esetben, ha semmi

sincs bekötve a díszlettartókba, ami a híd mozgását akadályozná, úgy a fényvetők szerelési és beállítási munkái létrára mászás nélkül elvégezhetőek. Amikor ott vendégszerepeltünk a *Vitéz Mihály* című előadásunkkal, a gégen reflektorokat „érzésre” állítottam be, mert a díszlet egy része már állt, ami némi viszonyítási alapot adott, és a később befüggesztett rengeteg díszletelem még nem akadályozta a híd mozgását. E megoldás mellett szól még, hogy ha kellő sűrűséggel vannak telepítve a díszlethúzók, gyakorlatilag a tér bármely pontja értelmezhető díszlet- vagy fényvető-függesztési pontként. Viszont meglepett, hogy az átadás óta eltelt évtizedekben sem született semmilyen megoldás a karzatok alatti pozíciókra. Így sem az oldalfalakon, sem a karzatok alatt nem készült tartószerkezet a fényvetők elhelyezésére, pedig úgy gondolom, nem csak nekem lett volna szükségem erre.

Megvalósítási sorrendben a budapesti Nemzeti Színház Gobbí Hilda terme a következő figyelemre méltó példa. Itt is több alkalommal volt előadásunk. A terem fölött egy járható, fix hídrendszer található, amelynek elsősorban a korlátjaira lehet

A Márkus Emília Terem fény- és hangvezérlői a munkakarzaton

▶ elhelyezni a világításhoz használt eszközöket, de a hidak között található, mozgatható díszlettartó csövek is igénybe vehetők erre a célra. Ez jobban használható rendszernek tűnik, ami persze költségesebb is, de ez a megoldás sem kompromisszummentes. Fogadjuk el axiómának, hogy minden előadás ott van a „legjobb” helyen, ahol létrejött, így a kimozdításakor még akkor is sok problémát kell megoldani, ha a befogadó hely lényegesen jobb adottságokkal rendelkezik, mint az anyaintézmény. Így lehet, hogy azok az adottságok, amiket én nehézségnek éltem meg, a befogadó hely napi működésében semmilyen gondot nem okoznak. Nekem nagyon nehéz volt a díszlethez megtalálnom az otthonira leginkább hasonlító világítási pozíciókat, annak ellenére, hogy a hidakon szabadon mozoghattam. Sajnos sokszor a korlátból a reflektorok nem láttak be akadály nélkül a játéktérre, a díszlettartóra függesztett lámpákat

A Weöres Sándor Színház kamaratermének mennyezeti tartói

Fotó: Főm-Szabó Zsolt (NEMZETI SZÍNHÁZ)

Fényvetők elhelyezése a Nemzeti Színház Gobbi Hilda Termében

pedig nem volt egyszerű elérni és beállítani. Van az a távolság és kihajlás, amikor már az – amúgy oroslánszívű – világosító is visszaretten... Itt szintén nem találtam rögzítési lehetőséget a hidak alatt. Pedig legalább egy fix cső a híd alján nem lenne nagy költség.

Nálunk, a Weöres Sándor Színházban egyetlen elosztásban 12 darab téglalap alakú csőraszter került elhelyezésre a teremben, a hossztengelelyel párhuzamosan pedig 4 ponthúzó pálya lett kialakítva. Most már bánom, hogy a három, 4-4 elemből álló rasztercsoportot nem köttettük össze hosszirányban is. Persze néha kapóra jön a köztük lévő üres tér, de az organikus fejlődés miatt fokozatosan itt is megjelentek ideiglenes átkötések, amelyek többnyire lámpákat hordoztak egy-egy

előadáshoz, aztán, mivel jó szolgálatot tettek, nem kerültek visszabontásra. A raszterek 5,5 méter magasan vannak, nagyjából ez a felső határa a fényvetők létráról történő állításának, szerelésének. Szerencsés esetben egy mászással több reflektor is elérhető, de sokszor az sem egyszerű, hogy a díszletben megtaláljuk a létra helyét. Arra az elmentmondásra nem tudunk megoldást találni, hogy díszlet nélkül nem lehet lámpát állítani, viszont néha a felépített díszlet egyszerűen útban van. Ahol nincs díszlet, ott beépített nézőtér van, így a székeket, amelyeket a díszítők beraknak, a világosítók gyakran átpakolják. Amikor hozzánk érkeztek vendégelőadások, ők sem voltak maradéktalanul elégedettek, mert, ellentétben más játszóhelyekkel, mi nem pakoljuk át naponta a fényvetőket.

Az évek során nagyjából kialakult egy, a különféle elrendezésekhez leginkább bevált lámpakiosztás, amit az egyedi igényekhez igazodva kiegészítünk még eszközökkel, amelyek addig maradnak fenn a raszteren, amíg az adott előadás színen van. Utána visszabontjuk őket, és a raktárban várják az újabb feladatot. A fényvetők éves karbantartásához többször használtunk guruló állványt, „zsiráfot”, ami a teljesen üres teremben remekül használható, de a napi üzemben nem segítene rajtunk, mert a fényvetőinknek csak kis töredékét érnék el róla.

Győrben a miénknél nagyobb belmagasságot terveztek, így a nálunk használt metodika ott már semmiképpen nem használható. A helyzetet tovább bonyolítja, hogy a hagyományos fényvetők mellett/helyett egyre több „robotlámpát” célszerű telepíteni. Ezeket persze ritkábban kell áthelyezni, leginkább csak a karbantartáskor kell kézzel hozzájuk nyúlni, viszont egy harminckilós eszközt létráról nem lehet biztonságosan le- vagy felszerelni. Erre a problémára a mozgatható világítási tartók jelenthetik a jó megoldást, csak a számuk és elrendezésük kérdéses. Amíg a termet egy elrendezéssel használják, viszonylag könnyen meghatározható, hová szükséges világítási tartót telepíteni. Ez még a díszletmozgatásra tervezett felsőgépészettel is összeegyeztethető. Amikor már kétoldalas nézőtér-elrendezésre is igény van, a helyzet kezd bonyolultabbá válni, és hasznos lenne az eddig betervezett tartókra merőleges függesztőszerkezet létesítése is. Ha pedig még több játéktér-nézőtér variációra is igény van, akkor a legmegfelelőbb az egyetlen kiosztású csőraszter. Ez viszont nagyon megnehezíti a díszletmozgatásra szánt felsőgépészet telepítését.

Azt gondolom, ha van elegendő pénzünk, egy leereszthető truss rendszer a legjobb megoldás,

Fotó: Eöhr-Szabó Zsolt (NEMZETI SZÍNHÁZ)

Világítási hidak a Gobbi Hilda Teremben

amelyen zömében „robotlámpák” vannak telepítve. Az egyedi, ezekkel nem megoldható feladatokhoz pedig közbülső áthidalásokra lehetséges a hagyományos kézzel állítható reflektorok felszerelése. De ehhez az kell, hogy a tartószerkezet a szerelési munkákhoz kényelmes magasságig legyen leereszthető, ami azt jelenti, hogy nem praktikus, ha alatta emelt nézőtér vagy színpad van, a díszlet felállítására pedig szinte kizárt. Így a szerelési munkákat még a díszletépítés előtt praktikus elvégezni. A tartórendszer nem lehet létrával elérhetetlen magasságban. A gépi díszletemelők közül csak a fixen telepített ponthúzók jöhetnek szóba, és még ezek használata is rendkívül nagy figyelmet igényel, hiszen a két rendszer kölcsönösen keresztezheti egymást. Így ez a variáció sem nevezhető tökéletesnek, még abban az esetben sem, ha a „robotlámpák” elsőprő többségben vannak a hagyományosakhoz képest, ezért a létrázás csak elvétve szükséges.

Győrben végül is a több, egymással párhuzamos, leereszthető világítási tartó, köztük mozgatható díszlettartókkal elrendezés lett volna a megoldás. Egy szakmai kirándulás során is szóba került ez a téma, és ott hallottam egy számomra meghökkenítő és riasztó megoldást: kollégánk a Távolság Keleten látott egy olyan variálható termet, amely fölött vékony, de erős drótháló volt kifeszítve, ezen mozoghattak a világosítók lámpaállítás közben. Én nem tartom magamat gyávának, de nem lelkesítené, ha egy ilyen kevésbé stabil felületen sétálni kellene dolgoznom. Emellett az állítást végző szakember teljesen a lenti kollégák instrukcióira lenne utalva, mert bármennyire vékony is a háló, az arról visszaverődő fény miatt biztosan nem látná, hogy a díszleten mit eredményez tevékenysége. Emellett a közönség is egy „egzotikus” mintázatot látna a mennyezeten. A hálón előbb észlelné a fény megjelenését, mint ott, ahová azt valójában szánták. A beszélgetés során nem győztük meg egymást,

viszont olyan szerencsém volt, hogy az utazás során egy műemlékben – ahol az esetleg lehulló vakolatdarabok ellen egy vékony hálóra védték a látogatókat – sikerült lefénnyképeznem az egyik ablakon besütő napfény hatását a hálón. Részemről bizonyítást nyert, amit bizonyítani szerettem volna.

A hagyományos elrendezésű termeknél már némileg egyszerűbb a helyzet. Hiszen a mozgó fejes reflektorok használatához már nem kell feltétlenül járható világítási hidak/hidakat létesíteni. A régi épületek többségében ez csak jelentős átalakítással vagy a belső radikális károsításával lett volna megoldható. Néhány külföldi szaklapban és fényvető-katalógusban láttam olyan megdöbbentő képeket – jellemzően az USA-ból –, ahol egy Tudor-stílusú, templomnak látszó teremben a nézőtér fölé helyeztek el egy puritán, vasszerkezetű, járható világítási hidat. A látvány a két rossz találkozás volt: egyrészt egy túldíszített, nem funkcionális tér, amely ugyanakkor megmutatta az egykori építők komoly mesterségbeli tudását, másrészt a rideg technokrata célszerűsége, ami funkcionális ugyan, de ott elborzasztó hatást kelt. Ebbe a problémába több hazai színházépület felújítása során is beleütköztek a tervezők és az üzemeltetők. Veszprémben a míves szecessziós szellőzőrács köré leereszthető teleszkópokra színváltóval felszerelt profilgépeket telepítettek. A működtetés során bebizonyosodott, hogy nem praktikus az ismételt le- és felmozgatás, az előadáshoz igazodó lámpaállítás. Egy idő után beállt egy általánosan használható pozicionálás, ezután a Tungsram Pani reflektorokat már csak a karbantartáshoz eresztették le. Jelenleg már néhány teleszkóp közé alumínium truss került, rajtuk mozgó fejes lámpákkal, ami világítási szempontból feltétlenül előnyösebb, és talán esztétikailag sem rosszabb megoldás. A hasonló építészeti stílusú Soproni Színházban a nézőtér mögött létesítettek járható világítási pozíciókat, ami hosszabb fényutakat és laposabb fénybeesési szögeket eredm-

a horderő
szabványos és egyedi, igény szerint!

ROBUST.hu **ROADbox.hu** **ELIMEX**
elimex.hu

nyezett, viszont biztosította a gépállítás lehetőségét. A lényegesen kisebb méretű Újszínházban két L alakú tartó ad ki egy 2/3 szélességű fényhidat, ezek kifordíthatók, ilyenkor lehetett elvégezni a szerelési, állítási munkát, azután a tartót visszazamozgatva meggyőződni az eredményről. Nagy rutinnal biztosan csökken a szükséges ismétlések száma, de ezt a megoldást sem irigylem. Több olyan helyen megfordultam, ahol a nézőtér felett leereszthető világítási tartókat helyeztek el, rajtuk hagyományos kézzel állítható lámpákkal. Szerencsémre ott többnyire néptáncprodukciókat kellett világítanom, így nem volt szükségem precízen „körbekéselt” kiemelésekre. Ha az előző fellépők vagy a házigazdák használható állapotban hagyták a fényvetőket, célszerű volt azt használni, és csak a legszükségesebb igazításokat elvégezni, mint hosszas próbálkozás után belátni, hogy sokkal jobbat én sem tudok kihozni a helyzetből.

Mindebből a naiv olvasó azt gondolhatja, hogy ahol járható fényhidat létesítettek, ott öröm a munkavégzés. Vannak ilyen helyek is, de a legelrettentőbb anekdoták is ezekhez a közönségtől elzárt helyekhez köthetők. Itt már tapintatból nem nevesítem a helyeket. Kezdjük a megközelítéssel, mert először a reflektor közelébe kell jutni, ha be akarjuk állítani. Néhol ehhez extrém távolságok tartoznak. Úgyzólván megfizethetetlen érzés, amikor télen, izzadtan kirohanhatunk az épületből, hogy 20 méter futás után feljussunk abba a lépcsőházba, ahol három emeletet megmászva már el is érünk ahhoz a létrához, amin feljutunk a padlástérbe. Itt még jött némi bujkálás és hajladozás, és már oda is értünk a munkavégzés helyére. Máshol kimaradt az épület elhagyása, viszont a padlástéren keresztül vezető útvonal teljes joggal viselhetette a „macskajárda” nevet. És mivel a kultúra templomába léptünk, célszerű erősen görnyedt testtartásban közlekedni, ha nem akarjuk beverni a fejünket. Számomra az egyik legemlékezetesebb „fejelés” egy felújított színházban történt. A tervezői figyelem és a költségek nagy része a nézőtérre irányult, így az olyan apróságok, hogy a világosítók nap mint nap kénytelenek egy alacsony „lyukon” guggolva vagy négykézláb áthaladni, már nem számított. A fényhíd felé haladva még észleltem a „lyuk” előtt keresztbe elhelyezett acél I-gerendát, de visszafelé már megfedkeztem róla, így amint átjutottam a szűk keresztmetszeten, gyorsan emelkedni kezdtem. Nagy hiba volt: a fejembe verést ájulás nélkül átvészelttem ugyan, de nem sok hiányzott hozzá. Egy másik épületben, ahol egy ideje már állandó társulat is működik, a teremmel párhuzamos folyosón keresztül juthatunk a fényvetőkhöz, de ehhez előbb még kettős létrával fel kell jutnunk a beépített szekrények tetejére, majd onnét négykézláb tovább, mert a nyílás itt sem tesz lehetővé mást.

Kényelmesen járható nézőtéri világítási híd a Thália Színházban

A nézőteret körülölelő világítási híd a Tháliában

Ha eljutottunk a hídra, gyakran akkor jönnek az igazi megpróbáltatások, és ezek egy része szintén építészeti hibára vezethető vissza. Több helyen a leesés elleni védelemként – szerintem eltűnve – a híd nyílását dróthálóval zárják le. Itt esély sincs arra, hogy kontrolláljuk, mit csinálunk. Aki állított már reflektort, tudja, hogy néhány milliméteres elmozdulás is mekkora különbséget okoz a „célterületen”, így sokszor előfordult, hogy amikor odalent szembesültem munkám eredményével, amit valaki instrukciói alapján végeztem, inkább még egy visszamászás mellett döntöttem. Ennek heroikus voltát még az is erősíti, hogy ezek a helyek többnyire nem a legtisztábbak egy épületben. A „pormacska” szó egyáltalán nem túlzó azokra a dolgokra, amibe az ember beletérdel, rosszabb esetben belehasal. Persze vannak tényleg jól járható és kellően tisztán tartott helyek is, de azért ott sem biztos, hogy maradéktalan lesz örömünk. A Thália Színházban, ahol a nézőtér fölött U alakban végig világítási pozíciót találunk, már-már irigykedni kezdetünk. Főleg, hogy jelenleg a márkás Niethammer profilfényvető-parkot részben lecserélték, és a nagy teljesítményű halogénizzók mellett sok mozgó fejes gépet is telepítettek.

A saját élményeim még a „mindent kézzel kell állítani” korszakhoz kötődnek. Aki próbált már a mélység fölé kinyúlva színlólat cserélni egy 2,5 kW-os profilban, máshogy értelmezi az ismert

rockopera „oly távol vagy tőlem, és mégis közel” sorát, avagy ott „gibbon karhosszúságú munkavállalók előnyben” kiegészítéssel is lehetne világosító állást meghirdetni. A rutinos helyi személyzet nyilván pontosan tudta, melyik pozícióból hová érdemes világítani, de egy vendégszerepléskor rendkívül kevés idő van a világítás beállítására, hiszen gyakran a díszlet sem készül el időben. Így a kapkodásban külön öröm azt hallani: „még kicsit balra kéne!” Közben tudjuk, hogy már a színváltó 230-as dugóját is elhajlítottuk a cél érdekében, de falba ütköztünk. Avagy már csak három gép maradt, de azt a kiemelés, amit a rendező ott a helyszínen kitalált, azokból nem lehet megvalósítani, de akkor mit áldozunk fel a már beállítottak közül? Mindezek után az állítást folytatnánk a proszcéniumnyílás mögött, amitől látszólag csupán két méter választ el bennünket. Viszont a valóságban két emelet le, kettő fel, és 200 méter folyosó... Érttem én, hogy statika és tűzszakaszhatár, de azért...

Egy-egy vendégszereplés során hamar kiderül, melyik a gyorsabb metodika: ha olyanok állítják be a reflektorokat, akik ismerik az előadást, vagy pedig azok, akik ismerik a házat és a helyi technikát. Persze legtöbbször előnyösebb, ha magunk állítunk, mert néha több idő elmagyarázni, mit is szeretnénk, mint megcsinálni. Az egyik színház egy mozitermet alakított át játszóhellyé, ahol egy negyvenes truszt építettek be, fixen a színpad elé. Létrát valamiért nem használtak, így a megszokott reflektorállítási gyakorlat itt az volt, hogy a helyi kolléga kiült a rácestartó tetejére, majd lovaglóülésben végigcsúszott rajta, és lenyúlva pozícionálta a lámpákat. Itt hagytam érvényesülni a már megszerzett rutint, és inkább maradtam a világot jelentő deszkákon.

Mindezekből talán kiderül, hogy minden apróságnak tűnő részlet, ami a tervezés, előkészítés során szinte lényegtelennek tűnik, több ember munkáját nehezítheti, akár évtizedeken keresztül.

Simon Ottó

High End Systems Lonestar

A névválasztás nem véletlen: kitűnően hangsúlyozza a gyártó texasi székhelyét. A Lonestar egy kompakt méretű, CMV színkeveréses, pénz-tárcabarát késelhető robotlámpa 290 W-os, 7000 K színhőmérsékletű LED-chippel és 15 400 lm fényárammal. Zoomtartománya széles, 3,8°–55°, standard stúdió és folyamatos ventilátor módokkal, lineáris CTO-val, írisszel, frosttal, prizmával, animációs tárcsával és forgó gobókkal. A LED-frekvencia állítható 2,4 kHz-re vagy 16 kHz-re a felhasználás módjának függvényében. A lámpatestre 2 év teljes körű garanciát vállal a gyártó, a LED-modulra pedig összesen 5 évet. Ha szeretnétek kipróbálni, keressetek minket elérhetőségeinken a Luminis demó lámpájáért!

További információk:
www.luminis.hu

Megjelent a High End Systems új robotlámpája, a Lonestar

A Lonestar tökéletes kiegészítője lehet a kis és közepes méretű helyszínek világítási rendszereinek. Sokoldalú és megfizethető világítási eszköz, amely olyan tervezők és programozók számára készült, akik maximális teljesítményre vágnak egy közepes méretű robotlámpától. Úgy tervezték, hogy könnyen illeszthető legyen bármilyen kialakítású világítási rendszerhez. A Lonestar az eddigi legkompaktabb High End Systems robotlámpa. Bár a test közepes méretű, mégsem áldoztak fel emiatt semmilyen funkciót vagy teljesítményt!

Tania Lesage, a High End Systems márkamenedzsere így nyilatkozott: „A Lonestar három összetevő egyszerű, mégis erőteljes keveréke: lenyűgöző funkciókészlet, ETC minőségi szolgáltatás és nagyszerű ár-érték arány. A Lonestar minden feladatot hatékonyan valósít meg, a templomok vagy klubok világításának korszerűsítésétől az iskolai színpad teljes LED-re való átállításáig, mindezt a legmegbízhatóbb és leggazdaságosabb módon. Nagyon

izgatottak vagyunk, hogy piacra vihetjük ezt a terméket.” A lámpa mindent tartalmaz, ami a mai kor kihívásainak megfelelően egy robotlámpát teljessé tesz. Ilyen funkciók pl. a széles zoomtartomány, ami a szűk, 3,8 fokos nyitástól a tág 55 fokig terjed. Továbbá az elengedhetetlen CMV, vagy a lineáris CTO, ami a színhőfok szabályozására szolgál. Emellett egy 10 színből álló szintárcsa is rendelkezésre áll, ezek összességében az elérhető legtisztább telített színeket jelenítik meg, így kielégítve minden igényt. A lámpában egy 290 W-os LED szolgáltatja a 15 400 lumenes fénykimeneti teljesítményt, ami tökéletes kiegészítője lehet a színházak, televíziós stúdiók, tengerjáró hajók és más, kis és közepes méretű helyszínek világítási rendszereinek. Megtalálható a lámpában a frame (vagy fényhatároló) 4 késből álló késrendszere, ami pontos, és egymás után többször egy pontba megismételhető fényformázást tesz lehetővé. A 16 késből álló írisz is része a lámpa széles effektpalettajának. Természetesen prizma, gobó és animációs tárcsa is helyet kapott az eszközben. A Lonestar kilenc forgó mintájával és animációs kerekével, valamint a kettős frostjának és a prizmák korlátlan morfizálási lehetőségének köszönhetően újabb és újabb textúrátegeket hozhatunk létre. Ez a rengeteg lehetőség mindössze 22,7 kg-ot tesz ki. A lámpa vezérlésének lehetőségei ugyancsak a mai kornak felelnek meg, megtalálható rajta az ArtNet vagy sACN, illetve a jól megszokott DMX

bejárat is. Az eszköz képes az ArtNet DMX-konverziójára, mindezt a többi High End Systems robotlámpához képest kedvezőbb árfekvésben.

További információk:
www.intertongroup.com

Az új dęb audiotechnik D40 erősítő

A D40 magában foglalja az átfogó hangsugárzó-kezelést és a kapcsolható szűrési funkciókat, valamint a

felhasználó által meghatározott EQ és késleltetési lehetőségeket is. Az erősítő továbbfejlesztett energia-gazdálkodási képességei, a hatékony áramfelvétel és az automatikus ébresztés lehetővé teszi, hogy hatékonyan használj a rendelkezésre álló erőforrásokat úgy, hogy a rendszer megfeleljen a környezeti követelményeknek is. A D40 8 bemeneti csatornát, 4 analóg és 4 AES3 csatornát képes fogadni, valamint az ezeknek megfelelő linkelt kimeneteket. Minden bemeneti csatorna társítható bármelyik kimeneti csatornához. A D40 egy váltakozó üzemmódú tápegységet használ, automatikus hálózati sávválasztással és aktív PFC áramkorrekcióval, hogy stabil és tiszta áramfelvételt biztosítson a hatékony és fenntartható teljesítményért, kedvezőtlen hálózati körülmények között is. Természetesen a D40 is, mint minden dęb erősítő, vezérelhető és monitorozható a dęb

HIGH END SYSTEMS
an ETC. Company

Luminis

Lonestar
Tedd próbára a Luminis-nél!

3.8°–55° zoom tartomány

15.400lm fényáram

22 kg súly

CMV színkeverés,
lineáris CTO 2200K-ig

▶ Remote Network-ön keresztül, akár az integrált webfelületen, akár R1 remote szoftveren keresztül. A D40 erősítőn minden érték és csatornatársítás beállítható távvezérlés nélkül is, az első panelen az encoder és a 4,3"-os érintőkijelző segítségével. Ebben az erősítőben is megtalálható dĕb Load Match szolgáltatás, amely lehetővé teszi a tonalitás egyensúlyának megtartását, maximum 70 m kábelhosszig. A dĕb audiatechnik D40 erősítő minden dĕb hangszugárzóval használható, kivéve a GSL, SL-sub, J-series és M2 hangszugárzókat. A dĕb audiatechnik eszközök kizárólagos magyarországi forgalmazója az INTERTON Group.

dĕb audiatechnik SL széria, beszéljünk az N-ről!

Megérkezett a dĕb SL line array széria legkisebb rendszere, az XSL. Az SL széria az egyetlen modern line array rendszer, ami képes szélessávú irányíthatóságot biztosítani. Az XSL szériát kis és közepes eseményekre tervezték, ahol fontos a szélessávú irányíthatóság és a dĕb

audiatechnik hamisíthatatlan „sonic footprint”-je. Az XSL természetesen kiegészítő alkalmazásokban is használható az SL széria nagyobb családjaihoz. Az XSL családdal elérhető az „array processing” funkció, amely segítségével optimalizálható a hangszugárzó fűrt tonalitása. Kétféle hangszugárzóval rendelhető, az XSL8-cal, ami egyenletes 80 fokos lefedettséget biztosít, valamint az XSL12-vel, ami egyenletes 120 fokos horizontális lefedést biztosít. A mélyebb frekvenciákért mindkét verzióban két 8"-os előre sugárzó hangszóró, valamint ezeknek hátrafelé történő kioltásáért két

oldalra szóló 6,5"-os driver a felelős. A középfrekvenciákat mindkét esetben egy töltéses 6,5"-os driver adja le, amiket két 1"-os magas driver egészít ki. Az XSL8 maximális hangnyomásszintje 141 dB SPL, az XSL12 -nek pedig 140 dB SPL, így ezért biztosan nem kell aggódni. A riggelést tekintve mindkét típusú hangszugárzóból 22 vagy 24 db akasztható egymás alá, „compression” vagy „tension” módban. Mindkét rögzítési mód alkalmazható ugyanazzal a függesztő kerettel (XSL flying frame), csupán a kiegészítő elemeket kell cserélni. Mindkét hangszugárzó típust 1 és 14 fok közötti szögben tudjuk egymáshoz állítani, egy fokos léptékekben. Az XSL szériához rendelhető kisebb teherbírású kerethez („Mounting frame”) pedig 12 db hangszugárzót rögzíthetünk. Szintén a széria tagja az XSL Sub, ami hasonlóképp passzív kardioid kialakítással bír. Egy 18"-os hangszóró felelős a mélysugárzó által leadható 37–110 Hz frekvenciákért, a hátrafelé való kioltásért pedig egy 12"-es driver felel. Az XSL sub maximális hangnyomásszintje 137 dB SPL. A mélysugárzó kétféle kivitelben rendelhető. A teljes XSL család a dĕb D40 és D80 erősítőkkel használható, amikben előre beállított gyári konfigurációk hívhatók elő a magas- és mélysugárzóhoz. A dĕb audiatechnik forgalmazását Magyarországon az INTERTON Group végzi, a demo

session rendezvényük keretein belül testközelből is megismerhetők a márka termékei.

Az univerzális C6015 ipari PC-vel tovább bővül a PC-alapú vezérléstechnikai egységek alkalmazási köre

Ultrakompakt ipari PC: egyedülállóan kis méret, példátlan rugalmasság

Az ultrakompakt, C6015 típusú ipari számítógépet általános célú automatizálási, megjelenítő és kommunikációs rendszerekhez, valamint EtherCAT-alapú alkalmazásokhoz tervezték. Az egyedülállóan kedvező árfekvésű, kompakt és rugalmas rögzítési lehetőségekkel szerelt PC új távlatokat nyit az ipari számítógépes technika előtt, különösen a szűkebb költségvetésű vagy erősen helykorlátozott alkalmazások körében. A kifejezetten ipari környezetbe szánt, többmagos gép mérete csupán 82x82x40 mm. Ezzel is hozzájárul ahhoz, hogy a Beckhoff PC-alapú vezérléstechnikai eszközeit az alkalmazások széles körében lehessen használni. A C6015 típusú ultrakompakt ipari PC (IPC) mérete a C6905 típusú változatnak – amely a Beckhoff széles kínálatában ezt megelőzően a legkisebb vezérlőszekrénybe építhető ipari számítógép volt – mindössze egyharmada. Megközelítőleg 25%-kal alacsonyabb árának köszönhetően az új ipari PC a Beckhoff eddigi

for lumen beings®

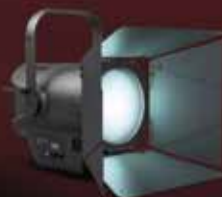
OPUS X

OPUS H5

EVOS W7

F series

DROP series

H series

legkedvezőbb árfekvésű, x86-sorozatú számítógépeinél is lényegesen költséghatékonyabb. Mindezeknek köszönhetően a kis- és közepes méretű automatizálási, megjelenítő és átfogó kommunikációs rendszerek igen kedvező költségek mellett, minimális helyigénnyel valósíthatók meg ezzel a kompakt eszközzel. Ez új távlatokat nyit a PC-alapú vezérléstechnika előtt, olyan alkalmazásokban is teret hódítva, ahol eddig nem használták ezt a technológiát,

vagy ahol egyedi, drága egységként építettek be különféle alaplapokat.

„Iparkompatibilis” megoldás kompromisszumok nélkül

Rendkívül kis mérete és kedvező árfekvése ellenére a C6015 típusú ultrakompakt ipari számítógép semmiféle kompromisszumra nem kényszeríti a felhasználót. Ez többek között nagy számítási teljesítményére is vonatkozik, amit az Intel® Atom™ processzoresaládba tartozó,

legfeljebb négymagos központi egységének köszönhet.

Az eddig leírtakon túlmenően az új ipari számítógép passzív hűtésű, készülékháza pedig hosszú élettartamú, masszív, fröccsöntött alumínium-cink ötvözetből készült. Az ipari környezetben szokásos elvárásoknak is teljes mértékben megfelel, többek között üzemi hőmérséklet-tartományának felső határa +55 °C, és igen jó ütés-, illetve rezgésállósági mutatókkal rendelkezik.

A C6015 típusú IPC a rögzíthetőség tekintetében is kiemelkedően rugalmas. A vezérlőszekrény hátfalára függőleges vagy vízszintes helyzetben is felszerelhető, de akár DIN-kalapsínhez is rögzíthető. Ennek köszönhetően még a legszűkebb helyekre is számos különféle módon, az adottságokhoz rugalmasan alkalmazkodva építhető be. Kis méreteivel együtt mindez nagy jelentőségű, mert például 6 különböző kábel csatlakoztatása esetén igen

fontos, hogy a csatlakozási pontok a lehető legpontosabban illeszkedjenek a vezérelt gép kialakításából adódó kábelvezetési utakhoz. Ez a kisméretű ipari PC a hozzá csatlakoztatható berendezések és interfészek kialakítása tekintetében is kielégíti az univerzális ipari számítógépekkel kapcsolatos elvárásokat: 30 Gb/ajtos félvezetős háttértárolójával (SSD) és Windows Embedded Compact 7 operációs rendszerével már az alapkiépítésű változata is igen hatékony. Igény esetén Windows 7 vagy Windows 10 operációs rendszerrel is rendelhető. További perifériái közé tartozik egy 2 Gb/ajtos (igény esetén 4 Gb/ajtosra is bővíthető) DDR3L RAM, egy DisplayPort interfész, egy alaplapi, kettős Ethernet-adapter, amely 2 db 100/1000Base-T kapcsolat kezelésére alkalmas, továbbá USB 3.0 és USB 2.0 szabványú interfészek.

További információk:

www.beckhoff.com/C6015

A mindössze 82×82×40 mm méretű, Intel® Atom™ processzorral rendelkező, C6015 típusú ipari PC ideálisan ötvözi a kompakt kivitelűt és a nagy számítási teljesítményt.

YAMAHA CO
CORPORATION

ÚJ CSÚCSKATEGÓRIÁS KEVERŐPULTOK!

Beépített **Eventide 2016**
effekt processzor
és **MonitorMix** kompatibilitás

A Yamaha RIVAGE PM széria kizárólagos
magyarországi forgalmazója:

interton
GROUP

Szenvedéllyel megalkotjuk, amit megálmodtál

intertongroup.com

RIVAGE
PM3

RIVAGE
PM5

Bevezetés a színházi stratégiába

A stratégiával vagy a tanulmányaink elején, vagy a végén érdemes ismerkedni. Az elején azért, mert még előttünk van a teljes megismerésből származó izgalom és öröm, a végén azért, mert összemérhetjük a tanultakat a stratégiáról való tapasztalatainkkal. A színházgazdaságról szóló tanulmányokat több mint 25 évvel ezelőtt kezdtem írni, és ha sorsom engedi, 2021 őszén be fogom fejezni a rendszerezett színházgazdaságtant a színházi stratégia megírásával.

A stratégia rövid története

Alig van az emberi létnek gazdagabb történelemmel bíró fogalma, mint a stratégia. Legrégibbi megfogalmazása az időszámításunk előtt 500 évvel élt kínai filozófustól és katonától, Szun Cetől származik, aki a hadviselés művészeteként határozta meg ma is érthető és használható művét. Egy nagy ugrással érkezünk Igor Ansoff (1918–2000) munkásságához, akinek meghatározó műve, a VÁLLALATI STRATÉGIA (Corporate Strategy) 1965-ben jelent meg, és forradalmasította az üzleti élet stratégiáját. Jól jellemzi a fogalom népszerűségét az, hogy az ÜZLETI FOGALOMTÁR² egyik leggyakrabban szereplő fogalma, amely négy szócikkben is megtalálható. A fogalom teljességre törekvő leírása 1997-ben történt meg, amikor Chikán Attila VÁLLALATGAZDASÁGTAN c. tankönyvében a négy fejezetből egy egész fejezetet szentelt témának.³ Érdekes módon a stratégia fogalma a BOLDOGSÁG ÉS GAZDASÁG című gyűjteményben is megjelent, amely a buddhista közgazdaságtan eszméit hozza a közönség elé.⁴ A marketing rendkívüli előretörésének köszönhető (és fordítva), hogy marketing-szakkönyvekben is kiemelten szerepel a stratégia bővített alakja.⁵

A stratégia osztályozása

A színházi világban ma még jórészt ismeretlen a stratégia fogalma. Mindez ellentmond annak, hogy a színháziak szeretnek nagy formátumú szellemi és fizikai ügyekkel és dolgokkal foglalkozni, akár a színpadra, akár a teljes színházra, de leginkább a művészbüfére (a klubra) gondolunk. Ahhoz, hogy kellő alaposággal tudjunk foglalkozni a stratégia színházi alkalmazásával, osztályoznunk kell a színházi stratégiát, más szóval meg kell csinálnunk a szereposztást.

Az egyik leggyakrabban használt klasszikus osztályozási mód a **folymatleírás**, melynek keretében részekre bontjuk a színházi folyamatot: tervezési stratégia, gyártási (termelési) stratégia, marketing (értékesítési) stratégia. A folyamatban a produkció három fő elemét látjuk: a bemutató- és műsorterv összeállítása, a próbaidőszak (új bemutatók és felújítások próbái), értékesítés (a jegyek eladása és az előadás lejátszása).

Ide tartoznak a marketingstratégia, a human resources (HR) stratégia és a stratégiai menedzs-

ment, beszerzési stratégia (és így tovább), amelyek mindegyike különösen fontos a színházak számára. Gondoljunk itt a HR-stratégiára, amely a konkrét szereposztást is magában foglalja. A sikeres HR-stratégia (döntés) pedig meghatározó lehet a színház pénzügyi sikere nagyságában is.

A stratégiák között ugyancsak jelentős szerepet töltenek be a szervezeti stratégiák és az üzleti stratégiák. A szervezeti stratégiák az egész színházra vonatkoznak oly módon, hogy a színház helyzetét próbálják meghatározni a jelenben és a jövőre vonatkozóan is. Fontos eleme a **források elosztása** az üzleti egységek között. (A színházi karok közötti erőforrás-felosztás ilyenek tekinthető.)

Az üzleti stratégia a fentieknél kisebb hatáskörű, azt határozza meg, hogy a stratégiai ügyletek hogyan küzdenek meg versenytársaikkal a piacon. Ennek keretében a stratégia következő fő elemeit kell számba venni: a színházi produkció és előadások, a magas színvonalú színészek és kiegészítő munkatársak, a „játsszó piac” kiválasztása, logisztika, színházi kultúra, háromszintű tervrendszer alkalmazása (stratégiai, üzleti és operatív tervezés).

A stratégia fogalma

Hogy megkönnyítsük a stratégia mint fogalom megértését és alkalmazását, vegyünk „kölesön” egy már jól bevált definíciót, amely már első olvasatra is használható a színház világában.

„A stratégia feladata, hogy olyan módon szervezze meg a vállalat érintettjeit, olyan mozgásformákat tegyen kívánatosszá és lehetővé az érintettek számára, amelyek hatékonyan szolgálják a vállalat alapvető céljait.”⁶

a) A vállalat, továbbiakban színház érintettjeinek meghatározása nem okoz nehéz feladatot: az érintettek lehetnek külső és belső érintettek. A belső csoportba tartozik a színház tulajdonosa, vezetése, társulata, munkatársai, szakszervezet, a külső érintettek közé pedig a nézők, szállítók (szolgáltatók), versenytársak, civil közösségek, természeti környezet. Az érintettek alapvető szerepet játszanak a színház életében: gondoljunk itt a nézőkre, az államra (közösségre), a színházi előadást létrehozó színészekre és műszaki dolgozókra.

b) A stratégia tehát egy olyan **szervezési tevékenység**, amely segítségével eredményesen (ha-

tékonyan) támogatjuk a színház alapvető céljait. A színházi embereknek csak alig kevesebben érzik naponta bőrükön e meghatározás mindennapi igazságát.

c) Kívánatosnak és lehetségesnek kell lenni e fenti tevékenységnek azért, hogy a színház érintettjeit motiválja a megvalósíthatóság keretein belül.

SWOT-analízis

A fogalom érzékenyítéséhez nézzük, miből is áll a betűszó: **S** (Strengths = erősségek), **W** (Weaknesses = gyengeségek), **O** (Opportunities = lehetőségek) és **T** (Threats = fenyegetések). Ez a színház belső és külső érintettjeinek stratégiai felmérése annak érdekében, hogy sikereket érjünk el a választott piacunkon.⁷

A környezet elemzése

Környezetnek tekintjük mindazon tényezőket, amelyek a színház működésére pozitív vagy negatív irányban hatnak, vagy semlegesek. Színházban a legnehezebb az erősségek előítélet-mentes meghatározása, mivel a művészek, sőt a kiegészítő személyzet is olyan erős öntudattal és – legtöbbször – jóakarattal bírók, amely mellett nem könnyű az erősségek viszonylag objektív megfogalmazása. Enélkül pedig kudarcba fulladhat a teljes SWOT-analízis. A színházi világban erre a legjobb példa a szereposztás: az egész előadás megbukhat, ha a főszereplők rosszul vannak kiválasztva, akár karakterük, akár életkoruk, akár a rendezői koncepció miatt.

A külső érintettek elemzése során a következő tényezőket vizsgáljuk:

- ▶ milyen a környezet hatása (vonzóereje) színházunk működése számára,
- ▶ milyen színházak szerepelnek a versenytársaink között,
- ▶ a versenytársaknak milyen hatóereje van egyes piaci területeken,
- ▶ melyek azok a döntő fenyegetettség, amelyek színházunk sikerét befolyásolhatják,
- ▶ milyen kockázata van a piac kibővítésének, piaci szegmensek megszerzésének,
- ▶ gazdasági-társadalmi tényező (általános gazdasági-politikai közhangulat, adópolitika, infláció, lobbik stb.).

Pályafutásom alatt hét színházzal és egy filmvállalattal kerültem szoros vezetői vagy gazdasági tanácsadói munkakapcsolatba (1–12 évig). Ottani tapasztalataim alapján a külső érintetteket az alábbi példákkal illusztrálom:

A színház mint **társadalmi-kulturális találkozóhely**, kapcsolatépítő és -ápoló fizikai és szellemi helyszín, jelentős funkcióit lát el. Nem csupán az értelmiségre, de más társadalmi csoportokra is igaz ez. Kitűnő példát mutatott erre a **kaposvári színház**, amely annak ellenére, hogy kiemelkedő szerepet játszott a város szellemi életében, sikeresen megbirkózott a hétköznapi élet szocialista kötelességeivel.

Úgy tűnik, hogy a fővárosi színházaknak **jelentős versenyháttérrel** kell megküzdeni a színházi piacon. Tűnik csak, hiszen, ha alaposan átnézzük a színházak műsorrendjét, láthatjuk, hogy a színházak igyekeznek úgy kialakítani műsortervüket, hogy az ne ütközzön nagy felületen egymással. Néhány csoport határozza meg a színházi kultúrát:

- ▶ a nagy színházak,
- ▶ a művészszínházak,
- ▶ a politikai színházak⁸ (időzójelbe kellene tenni),
- ▶ a vegyes műfajú színházak,
- ▶ az állami színházak és így tovább.⁹

A témánk szempontjából érdemes figyelni arra, hogy valamennyi fentebb felsorolt csoport erős identitással bír és karakteresen képviseli csoportérdekeiket minden jelentős helyen és helyzetben.

Az egyes csoportok más és más pozícióban más és más eredményeket érnek el. Az úgynevezett **művészszínházak** (Katona, Örkény, Radnóti)¹⁰ nagy szellemi erőt képviselnek mind a hazai, mind a nemzetközi szakmai életben. Kiemelkedő, hogy gazdasági-működési mutatószámaik alapján is az első három helyet ők töltik be.¹¹

Az egyes csoportok közti verseny elsősorban nem az egyre erősebb művészi teljesítmény emelésében valósul meg, hanem a tulajdonosok és fenntartók által évente kiosztott **közösségi támogatás** egyre nagyobb részéért.¹² A közösségi pénzürt folyó versenyben az állami színházak és a politikai színházak vannak jelentős pozícióban, de náluk is erősebb lobbisták azok az állami színházak, amelyek egyben politikai színházak is. Ebben a küzdelemben már mások a győztesek: a politikai színházak (Újszínház, Magyar Színház, Nemzeti Színház) és az állami színházak (előbbieket és az Operaház).

Van néhány színház, amelynek besorolása nehéz: Thália Színház, Centrál Színház, József Attila Színház. Műsortervüket és kommunikációjukat tekintve **vegyes műfajúnak** tekinthetjük, vegyes műfajuk alapján pedig igazi vidéki színházak.¹³ Erős közöttük a sztárokért folyó verseny, hiszen a közönségtől nem várhatják a támogatás növelését, így a nézőktől kell jegybevétel formájában a működésükhöz szükséges pénzt megszerezni.

A piaci hatóerő erőssége szempontjából leg-hatékonyabbak a **művészszínházak** és az állami színházak. A politikai színházakkal – a társadalmi elfogadottság alacsony volta miatt – folyamatosan gondja van az államnak, így fenntartásuk gyakran csak olyan muszáj feladat, amely egyes politikai csoportok kielégítését szolgálja.

A fenyegetettség

Mint minden szervezetet, a színházat is veszély fenyegeti fennmaradásában, léteiben és minőségében egyaránt. Nem is olyan régen, 2020 februárjában egy világszerte kiderült, hogy az addig megszokott színházi létnek bizonytalan időre vége. Néhány színház gyorsan döntött, és online, stream színházakat kezdett gyártani és

GÉPBÉR-Színpad

Textilek, melyek nélkül a **színházak, művelődési házak, rendezvényterek** színpadjainak belső terei elképzelhetetlenek!

Te döntesz, hogy mennyire legyen különleges!

- ▲ Horizontanyagok,
- ▲ Színpadi előfüggönyök,
- ▲ Tüllök,
- ▲ Dekorációs anyagok,
- ▲ Blackout anyagok,
- ▲ Tükröfóliák,
- ▲ Akusztikai függönyök,
- ▲ Hangfalhálók,
- ▲ Greenbox / Bluebox textilek,

melyekkel valósítsd meg az ötleteidet!

A textilek és dekorációs anyagok színesebbé, izgalmasabbá teszik a teret, ezzel is segítve az egyedi környezet kialakítását!

Speciális akusztikai függönykollekciónk akusztikus mérnökök által kifejlesztett textiliákat tartalmaz!

► működtetni, illetve régi televíziós felvételeket feljavított és sugározott.

A járványokon kívül sok-sok tényező által élhetünk meg és át fenyegetettséget. Jelentős részükre fel tud és fel kell készülnie a színház vezetésének: ilyen például a „coverolás”, amelynek lényege, hogy a főszereplőket esetlegesen helyettesítő színész elérhető legyen, ha baj van.¹⁴

A fenyegetettség egyszerűbb fajtája a **váratlan forráshiány**. Még sokan emlékeznek a 2008-ban kezdődött pénzügyi válságra, amely drasztikusan csökkentette a színházak nézőszámát és közösségi támogatását is.¹⁵

A letragikusabb fenyegetettség egy **színház megszüntetése** vagy **radikális átalakítása**. Gondoljunk itt a Budapesti Kamaraszínház megszűnésére vagy a Játékszín tulajdonosi átalakítására. A szakma mindkettőt sejtette, ám hathatós védekezést egyik esetben sem tudott kialakítani.¹⁶

A piacbővítés kockázata

A színházi világban ritkán fordul elő, hogy a színház jelentősen bővíti **játszási helyei számát** és **repertoárja gazdagságát**. Általában a színház felújítása során fordul elő, hogy a művészeti vezetésnek sikerül elérnie néhány játszóhely kialakítását, de hétköznapi körülmények között erre ritkán van lehetőség.¹⁷ Repertoárbővítésre – annak pénzügyi igénye miatt – általában a nagyszínházaknak van lehetősége és lobbierije. Ilyen bővülést figyelhetünk meg a Madáchban, az Operettszínházban, a Vígszínházban, ami az operett- és musical-előadások számának jelentős növekedését okozta.

Gazdasági-társadalmi tényezők

Önmagukban csak ritkán hatnak erősen és hatékonyan, ám együttesen jelentős lehet a mozgatóerejük. Ezek a tényezők hozhatnak lehetőségeket és fenyegetettséget is, attól függően, hogy mi-

lyen az irányultságuk. A különféle jövedelmi és fogyasztói adók csökkenése vagy növekedése, az infláció alakulása, a színházi lobbik ereje, a kultúra, a színház iránti vonzódás és együttérzés mind-mind hatással lehetnek a pénzforrások növekedésére vagy csökkenésére egyaránt.¹⁸

A stratégiai menedzsment három egymásra ható és folyamatosan megújuló eszközesorból áll, amely csak néhány pontban használható a színházmenedzsment eszközeiként.

A sikertényezők változása sok olyan elemet tartalmaz, amelyek csak rendkívül áttételesen alkalmazhatók a színgazdaság keretei között. Ilyenek például: alacsony bér, gazdaságos sorozatnagyság, koncentrált gyártás, termékvariációk számának növelése, időbázisú rendszerek, alapvető képességekre épülő stratégia. Fentiek közül a gyakorlatban is érvényes és hatékony a sorozatnagyság meghatározása, lásd a fedezettszámítás módszerét.¹⁹ A színházi előadás, mint a termékvariációk növelésének lehetősége, elméletileg ugyan lehetséges, ám a gyakorlatban még nem tapasztalhatjuk a használatát. Az alapvető képességekre épülő stratégia az egyik legértékesebb stratégiai módszer, amely eredményesen használható a színház életében.²⁰

Növekedési stratégiák

- Szerves növekedés (*organic growth*): a cég belülről fejleszt ki új tevékenységeket.
- Akvizíció (*acquisition*): a stratégia megvalósításához szükséges tevékenységet végző színház felvásárlása.
- Fúzió (*fusion*): két színház teljes egybeolvadása, integrálódása.
- Stratégiai szövetség (*strategic alliance*): két színház közötti együttműködés céljából kötött megállapodások.
- Közös vállalkozás (*joint venture*): két színház által közösen alapított és birtokolt önálló vállalkozás.

Korábban már említettem, hogy az elmúlt évtizedben a nagyszínházak mindegyike fejlesztett ki olyan tevékenységet, amellyel növelni tudta pénzeszközei gyarapodását, társadalmi- gazdasági elismertségét és lobbitevékenysége hatékonyságát.²¹ Színház felvásárlására és fúzióra sem került még sor, ám az **állami színházak fúziója** már többször is felmerült.²² Az egyes színházcsoportok közötti stratégiai szövetségre is egyre gyakrabban hallunk példákat – ezek egy része olyan lobbitevékenység, amely nem kívánja a nyilvánosságot.

A stratégiai szövetségek egyik legfontosabb gyakorlati megnyilvánulási formája a színházak közötti együttműködés. Ugyanakkor egyre gyarapodni fog a színházak és más kulturális szervezetek, illetve színházak és más vállalkozások közötti együttműködés, amely elsődleges célja ugyan a pénz, ám ezen keresztül a kultúra egy mélyebb és gyakorlatibb megnyilvánulást remél megvalósulni.²³

A stratégiai eszköztár további elemei

Benchmarking

Ma már hét színházi benchmarking vizsgálatot olvashatnak a kitarók és az illetékesek. Két nyilvános benchmarking készült a fővárosi színházaktól²⁴ és öt bizalmi (zárt) elemzés vidéki színházak igazgatói pályázata mellékleteként.²⁵ A benchmarking (eredetileg szintjel a földmérőknél) azt mutatja meg, hogy egy kiválasztott piacon – előre meghatározott mutatószámok alapján – hol helyezkedik el az adott színház. A színházaknál alkalmazott mutatók: fizető nézőszám, előadásszám, tényleges férőhely, működési kiadások, marketingkiadások, jegybevételek, közösségi támogatások, egyéb bevételek.²⁶

Reengineering

Az újratervezés, újra felépítés a legerőteljesebb stratégiai eszköz, mely során megpróbálunk mindent

VisualTower

Eszközparkjának (színpad-, hang-, fény-, vizuál-, IT-, telekommunikációs vagy egyéb technika) vagyonértékelésére van szüksége, hitel, pályázat, apportérték meghatározás, könyvelés vagy más ok miatt?

Rendezvénytechnikai eszközök vagyonértékelését vállaljuk

Bejegyzett vagyonértékelő cég
nyilvántartási száma: C02124

Egyéb gép, eszköz, berendezés és ingatlan vagyonértékelésével is állunk rendelkezésére.

kapcsolat: vagyonertekelo@visuالتower.hu

elfelejteni és klasszikus módszerek segítségével újszerűen teljesen mást alkotni. Ez a színháznál is alkalmazott technika, hiszen az igazgatóváltások nagy részében radikális változás következik be a struktúrában, a repertoárban és a szereposztásban egyaránt. A reengineering leggyakrabban használt módszerei: klasszikus folyamatszervezés, teammunka, stratégiaalkotás, szervezetátalakítás, vállalati kultúra, változásmenedzsment, információs technológia stb. A színházi szakmában tudatosan csak ritkán használt módszer, ám a színházi tevékenységek természete a színházi emberektől is megkívánja az állandó változás és alkotás igényeinek aktív elfogadását és alkalmazását.

Outsourcing

A tevékenységkihelyezés a színházgazdaságban ma már elfogadott módszertannal rendelkezik. Az 1990-es évek első felében az Operaház merete felvállalni azt a kockázatot, hogy néhány év alatt kiszervezen olyan tevékenységeket, amelyek **külső szervezetben hatékonyabban, takarékosabban és gazdaságosabban** végezhetőek. Ilyen munkaszervezetek: takarítás, ruhatár, büfék, karbantartás, jegyértékesítés, parkírozás, gazdasági szervezet munkája, HR-tevékenység és így tovább.²⁷

Az outsourcing sajátos fejlődési utat járt be az elmúlt 30 évben. Kezdetben elsősorban egyszerűbb, könnyebben átlátható tevékenységek kiszervezése történt meg, majd a jelenhez érve a színházak egyre bonyolultabb és összetettebb feladatokat adnak át külső szakembereknek és szervezeteknek.²⁸ Egyről azonban nem szabad elfelejteni: az outsourcing alkalmazásáról szóló döntés csak rendkívüli figyelemmel, együttérzéssel és színházi etikával hozható meg,

A járvány megmutatta mindenkinek, hogy a színház olyan emberi alkotóerő, amelyben nem helyettesíthető és nem szervezhető ki az **erkölcs, a kultúra és az etika**.^{29,30}

Dr. Venczel Sándor

- 1 Magyarországon a Modern Közgazdaságtan Ismerettára c. kötetben (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1993) még csak a „Stratégiai szavazás” címszó jelent meg néhány sorban.
- 2 Aliena Kiadó, Budapest, 2003. Szerk. Chikán Attila és Wimmer Ágnes.
- 3 Aula Kiadó, Budapest, 1997. Valamennyi fejezet tartalmaz stratégia szöveket.
- 4 Typotex Kiadó, Budapest, 2010. Szerk. Zsolnai László.
- 5 Lásd: Koetler, Jain, Maesincee: Marketinglépések. Park Könyvkiadó, Budapest, 2002.
- 6 Chikán Attila, i. m.
- 7 Az analízis lényegében egy erősen leegyszerűsített minimodell, amelynek négy kimenetele van. Az érdeklődőknek elsősorban Chikán Attila könyvét ajánlom tanulmányozásra.
- 8 Az elmúlt évtizedekben nem volt bejártot színház típus Magyarországon, de az utóbbi tíz évben kirajzolódott egy erős identitású és mondanivalójú, a forma minőségével keveset törődő színház típus sajátos és karakteres képe.
- 9 Látható, hogy a különböző szintek keresztezhetik is egymást, sőt a csoportok egymásba is olvadhatnak.
- 10 A kezdőbetűk összeolvasva: KÖR. Máté Gábor szerint már korábban kitalálták, mint én.
- 11 A ma még írás alatt szenvedő cikk 2022 tavaszán fog megjelenni. A továbbiakban minden cikk, amely a Színpadban megjelent, olvasható és letölthető a www.szinigazdasag.hu tanulmányok rovatában.
- 12 A közösségi pénzekért folytatott küzdelemről a négy évtizedet USA-ban élő Horváth János professzor írt kiváló műveket. Az ő erős inspirációja sokat segített a Páholypótszék megírásában.
- 13 Itt jegyzem meg, hogy a piaci verseny elemzésének illusztratív lehetősége miatt elsősorban a fővárosi színházakkal példálózom, a vidéki színházakkal talán majd máskor...
- 14 Az operaházak és nagy zenés darabok esetében szinte kötelező a coverolás.
- 15 Az erről szóló összeállítás olvasható a Színpad 2007. júniusi számában.
- 16 A Színpad 2007. decemberi és 2012. márciusi számában egy titokzatos színházi ember, N. N. megjósolta a színházi struktúra átalakulását – de ez sem segített.
- 17 Zsuráfszky Zoltánnak, a Honvéd Együttes vezetőjének sikerült elérni, hogy várhatóan 2024 őszén új színház nyitja meg kapuit a Herepési úton.
- 18 Pályafutásom alatt akkor sikerült a legtöbb támogatásra szert tenni, amikor a Pénzügyminisztérium államtitkára és főosztályvezetője szerette a színházat, illetve az operát...
- 19 A fedezetszámítás színházi lehetőségeiről lásd a Színpad 2018. decemberi számát.
- 20 Babarczy László, a kaposvári színház igazgatója mondta nekem: „Te nem gazdasági igazgató vagy, hanem egy színházi ember, aki most éppen gazdasági igazgató. Nem a funkció számít, hanem az ember.”
- 21 Főleg az Operaház szaporítja produkcói, előadásai, pozíciói, kommunikációja számát. Lásd például a Nemzeti Táncegyüttessel közösen kiadott produkcioikat.
- 22 Szinetár Miklós, az Operaház igazgatója vetette fel a Nemzeti és az Operaház közös intendatúra alá helyezését. Szóba került egy akvizíció is, mégpedig a Thália bekebelezése az Opera által.
- 23 Az együttműködésről és szövetségéről lásd a Színpad 2010. márciusi számában az Együttműködés a színházak között című cikket.
- 24 Lásd a Színház 2005. decemberi és 2010. márciusi számait.
- 25 Talán a benchmarking sikerességét is bizonyítja, hogy mind az öt pályázóból színházigazgató lett.
- 26 Természetesen más szintje meghatározásakor más mutatókat érdemes használni, pl. bemutatók száma, egy férőhelyre jutó fizető nézők száma, egy alkalmazottra jutó jegybevétel nagysága és így tovább.
- 27 Ma is irigylem Balázsovits Lajost, a Játékszín igazgatóját, akinek volt bátorsága a HR kiszervezésére is.
- 28 A legjobb példa erre a Facility Management vállalat-típus eddigi sikertörténete, amelynek folytatása várhatóan az lesz, hogy az FM átveszi az üzemeltetés teljes feladatkörét.
- 29 Az outsourcingról lásd a Színpad 2006. júniusi számát.
- 30 Minden cikk, amely a lágjegyzet szerint a Színpadban megjelent, olvasható és letölthető a www.szinigazdasag.hu tanulmányok rovatában is.

 SZÍNPAD
AUTOMATIKA

www.szinpadautomatika.hu

SOKÉVES TAPASZTALAT
A SZÍNHÁZTECHNIKÁBAN

automatizálás

tervezés

telepítés

karbantartás

- 4 Preface** (PÉTER FEKETE)
The State Secretary of Culture shares his thoughts about the improvement and renovation work boom of cultural buildings which are continuing despite the pandemic in Hungary.

TÓTH JÓZSEF THEATRE AND BALLROOM

- 5 Theatre Revival in Szentes** (BY KRISZTINA WITTEK - GÁBOR TAKÁCS)
The multi-purpose theatre in the Art Nouveau building of Hotel Petőfi, designed by Marcell Komor and Dezső Jakab, opened in Szentes 1900, was the centre of cultural and social life of the town for a long time. Between 1967 and 1969, the building was transformed several times. In September 2021, this multi-functional community space regained its original form, financed by EU, state and municipality grants of more than 2 billion HUF.

- 9 Architectural Reconstruction** (BY JÁNOS SZABÓ)
Design of the renewal of the Tóth József Theatre and Ballroom began in 2017. Its construction started 2019. The stage has been extended backwards. In addition to the multi-purpose usage, the theatre building is also able to receive guest performances.

- 15 Interior Design** (BY ISTVÁN SZENES)
The once beautiful building has been rebuilt based on remaining drawings and photos. The works were aiming for detailed reconstruction of interior materials and decorations.

- 19 Theatre Technology Jobs** (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)
Not only was the original theatre to be equipped with modern theatre-technology but also extreme ideas were to be materialized in Szentes. From the lustres of the auditorium, actors can be let down to the auditorium. In summer the back wall of the stage can be opened. This way it will serve as stage of the open-air auditorium that will be constructed behind it.

- 22 Flying System** (BY JÁNOS BARNÁ)

- 25 Orchestra Pit's Trap** (BY ATTILA MAJOR)

- 29 Stage Lighting System** (BY PÉTER TATAREK)

- 30 Audio-Visual System** (BY FERENC MOLNÁR)

AWARD WINNERS

- 34 Congratulations** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Jászai Mari Prize winner, scenery designer István Szlávik won the Merited Artist award.

ANNIVERSARIES

- 35 Exhibition Showing István Szenes' Life Work in the Vigadó** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Versatile oeuvre of interior designer and architect István Szenes (75) was presented in a spectacular exhibition.

- 36 Congratulations** (BY IMRE KÁRPÁTI)
75th birthday of costume designer Hajnal Tordai was celebrated with an improvised exhibition.

EXHIBITION

- 37 Zsolt Szász: „Puppets Do Not Cry”** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Puppet exhibition of the artist was set up in the National Theatre.

- 38 „No Great Travail”** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Examples of technological experiments created by young scenery designers were shown within the exhibition arranged by the Hungarian OISTAT Centre.

STAGE DESIGN

- 42 Bullets Over Broadway** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Woody Allen's musical was performed in Thália Theatre. The musical' spectacular LED scenery was a result of the huge work and co-operation of many people.

STAGING

- 46 Amazing Wide-Screen Theatre** (BY GÁBOR MIKITA)
Musical of Nikola Tesla – Infinite Energy is played in an „electrostatic” scenery with fantastic sights.

NEWS FROM HUNGARY

- 50 „Sounds” of the Eucharistic Congress** (BY KLÁRA DOBOS)

NEWS FROM ABROAD

- 51 Fatal accident on the stage of the Bolshoi**

- 51 New building of Volkstheater in Munich**

STAGE LIGHTING

- 55 I Have My Spot But Where To Hang It?** (BY OTTÓ SIMON)
Positions of stage lighting can often be accessed difficultly –Right and wrong examples of lighting catwalks.

TECHNOLOGICAL NOVELTIES

- 59 Beckhoff - INTERTON - Luminis**

THEATRE MANAGEMENT

- 62 Introduction Into Theatre Strategy** (BY DR. SÁNDOR VENCZEL)
Strategic approach is indispensable for a long-term and efficient theatre management. The author began writing down his experience concerning theatres' economy 25 years ago; this article is meant to be the closing study.

HIRDETŐINK

AudMax	49. o.	INTERTON Group	61. o.
AVL Trade Kft.	68. o.	Lisys-Projekt Kft.	33. o.
Beckhoff Automation Kft.	67. o.	Luminis Kft.	59. o.
Boseh Rexroth Kft.	2. o.	Pelyhe & Társa Kft.	41. o.
Chromasound Zrt.	52. o.	Színpad Automatika Kft.	65. o.
Elimex Kft.	50. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	24. o.
Elimex Kft.	57. o.	Theiss Hajtástechnika Kft.	47. o.
Elimex Kft.	59. o.	Tüchler GmbH	54. o.
Gépbér Színpad Kft.	28. o.	Tűzben született	45. o.
Gépbér Színpad Kft.	63. o.	Visual Art	64. o.

Koncert- és színháztechnikától ...

EVENTIONS PRODUCTS BV

... a kinetikus installációkig.

Segítünk kibontakoztatni a kreativitást: PC-alapú vezérléstechnika a Beckhofftól

www.beckhoff.hu/stage

A Beckhoff által kínált PC-alapú automatizálás univerzális, széles határok között skálázható megoldásokat kínál a színpad-, színház- vagy koncerttechnika, a filmstúdiókban, élményparkokban vagy 4D/5D-mozikban alkalmazott speciális effektusok, illetve épületautomatizálási rendszerek számára. A Beckhoff sokrétű termékpalalettája a legkülönfélébb feladatok ellátására alkalmas, segítségével az alkotók kreatív elképzeléseit könnyedén valóra lehet váltani. Az audio- és hangtechnikához vagy multimédia alkalmazásokhoz használt interfészek, valamint a rendszerbe épített DMX, Art-Net™, sACN, PosiStageNet és SMPTE Timecode protokollok, illetve egyéb hangtechnikai műveletek támogatásával minden kreatív színpadi ötletet megvalósító integrált vezérlőrendszer hozható létre.

New Automation Technology **BECKHOFF**

ROBE[®]

Három az egyben megoldás

PROFILE PC FRESNEL

 SCAN ME

AVL
TRADE
PROFESSIONAL SOLUTIONS

MAGYARORSZÁGI FORGALMAZÓ: AVL TRADE KFT. 1117 BUDAPEST, BUDAFOKI ÚT 187-189.
TEL: +36 1 236 0560 FAX: +36 1 236 0561 INFO@AVLTRADE.HU WWW.AVLTRADE.HU